

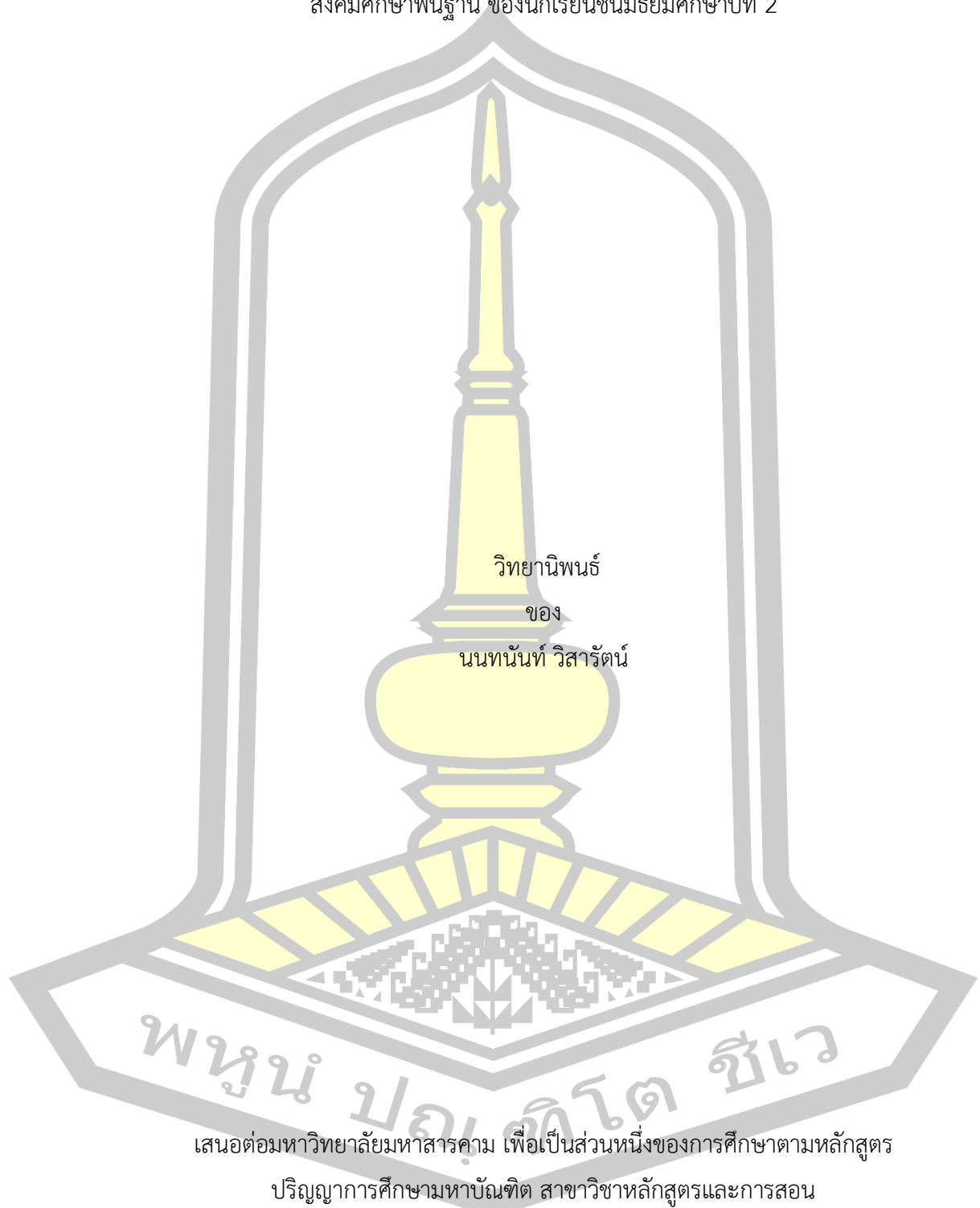
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชา
สังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิทยานิพนธ์
ของ
นนทนันท์ วิสารัตน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
เมษายน 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชา
สังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

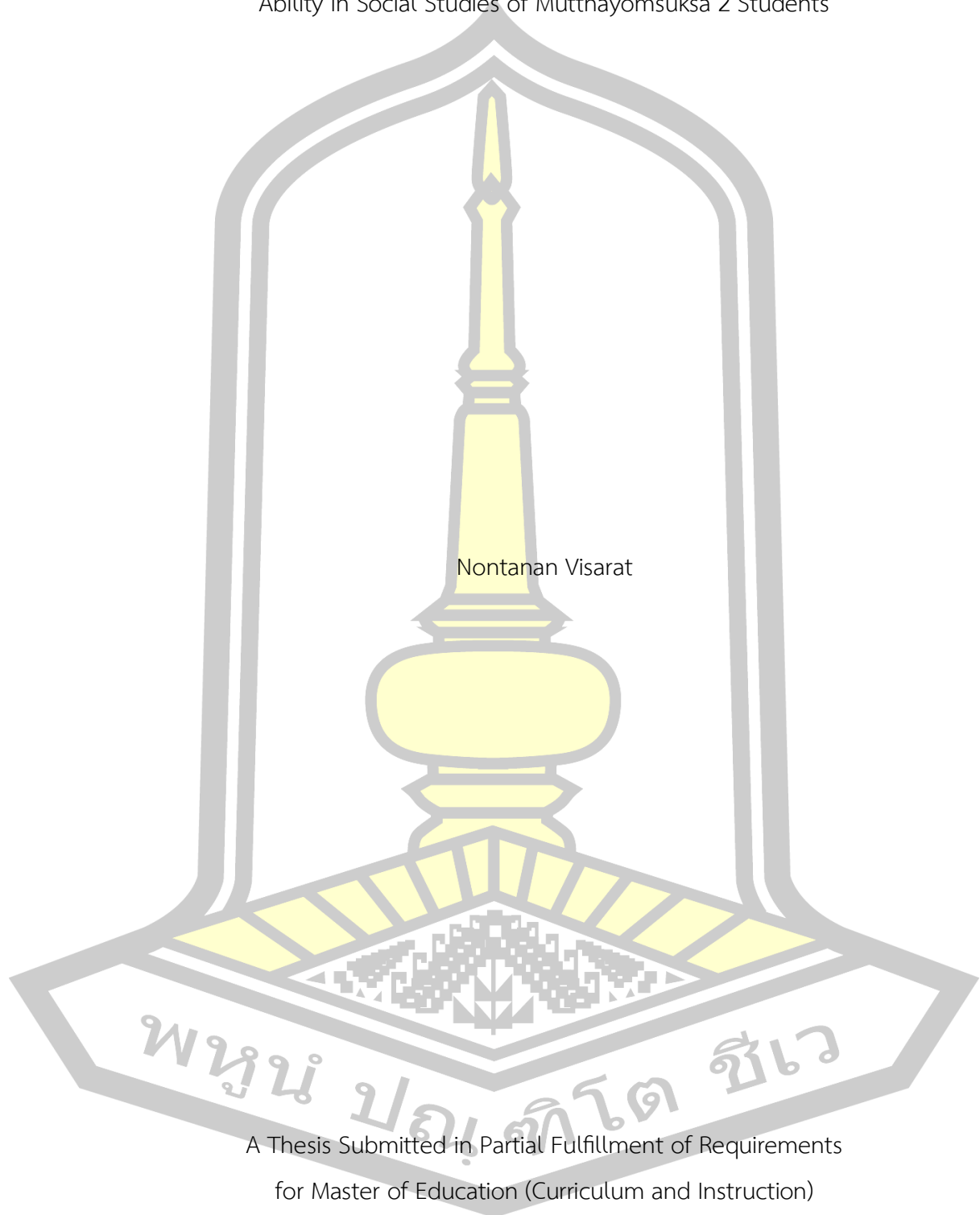

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

เมษายน 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Development of Problem-Based Learning Management on the Problem Solving
Ability in Social Studies of Mutthayomsuksa 2 Students

Nontanan Visarat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Curriculum and Instruction)

April 2024

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายณนทนต์ วิสารัตน์
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. มนตรี วงษ์สะพาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. ภมรพรรณ ยุระยาตร์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ธนดล ภูสีฤทธิ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. เนตรชนก จันทร์สว่าง)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. ขวลิต ชูกำแพง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิด แก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2		
ผู้วิจัย	นนทนันท์ วิสารตัน		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ภมรพรรณ ยุทธยาตร์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2567

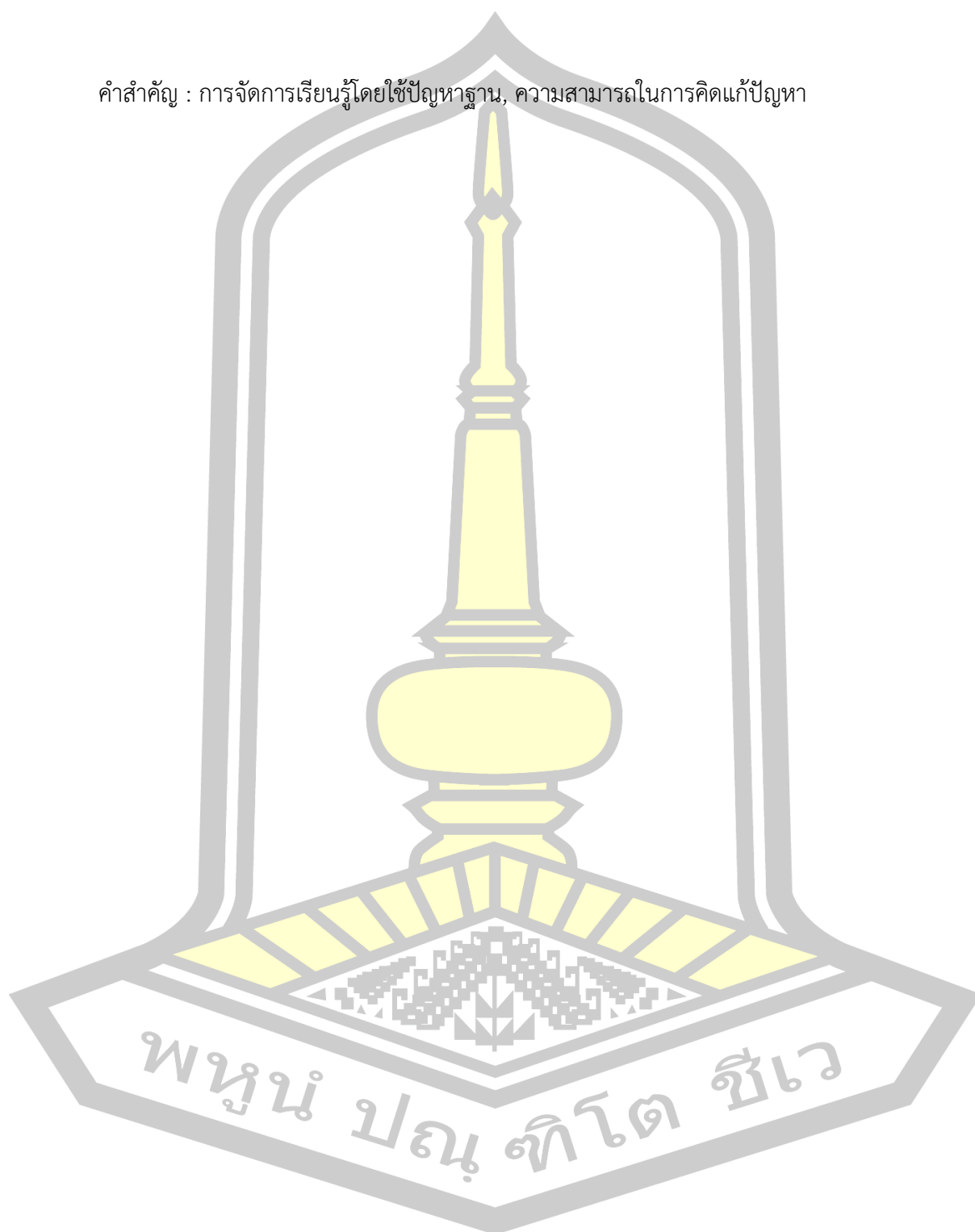
บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 33 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 10 แผน แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา แบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test Dependent Samples

ผลวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.59/84.94 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มสูงขึ้น 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาฐาน, ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

TITLE	Development of Problem-Based Learning Management on the Problem Solving Ability in Social Studies of Mutthayomsuksa 2 Students		
AUTHOR	Nontanan Visarat		
ADVISORS	Associate Professor Phamornpun Yurayat , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Curriculum and Instruction
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2024

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to develop a Problem-based learning management plans on Law in daily life to be effective according to the criteria 80/80, 2) to compare the problem solving ability before and after studying Social studies on Law in daily life by using problem-based learning management, and 3) to compare learning achievement before and after studying Social studies on Law in daily life by using problem-based learning management. The sample group used in this research was Matthayomsueksa 2/5 students in the second semester of 2023 academic year from Chumphon Wittayasan School, Chumphon Buri District, Surin province under The Secondary Educational Service Area Office Surin, the sample selected by cluster random sampling. Research methods were used as following Problem-based learning management 10 lesson plans, the 10-question problem-solving ability test and the 30-question achievement test. Basic statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation; and the statistic used for testing hypotheses was t-test Dependent Samples.

The results showed that 1) Problem-based learning management lesson plans on Law in daily life, the students had the efficiency (E_1/E_2) of 84.59/84.94, were higher than the given criteria set out of 80/80 and a significantly higher learning achievement, 2) The students' learning achievement attained by using problem-

based learning management had the Problem Solving Ability, the posttest score was found statistically significant higher than the pretest at the .05 level, and 3) The students' learning achievement attained by using problem-based learning management on Law in daily life of Matthayomsueksa 2 students, the posttest score was found statistically significant higher than the pretest at the .05 level.

Keyword : Problem-Based Learning, The Problem Solving Ability

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อมรพรรณ ยุธยาตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำแนะนำและ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตรชนก จันทร์สว่าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้ข้อคิด คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และตรวจสอบข้อบกพร่อง พร้อมกับชี้แนะวิธีการปรับปรุงพัฒนาในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน และคณาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ด้วยความเมตตา ซึ่งเป็นคุณูปการด้านวิชาการและการทำงานในหน้าที่ต่อผู้วิจัยอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ คุณครูณภัทร เนื่องมี คุณครูกิตติพิชญ์ วรโชติสุพัฒภากิน คุณครูวรรณิน ทุมทอง และคุณครูศุภเสฏฐวุฒิ ภูแก้ว ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ และคณะครู ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และคอยสนับสนุนให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสำคัญยิ่งที่ได้ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยเสมอมา

พูน ปณ จิตโต ชีเว

นนทนันท์ วิสารัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
สาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	13
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน.....	33
แผนการจัดการเรียนรู้.....	50
ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	67
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	88

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	97
งานวิจัยในประเทศ.....	97
งานวิจัยต่างประเทศ.....	99
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	101
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	101
แบบแผนการวิจัย.....	102
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	102
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	103
การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	117
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	118
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	118
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	124
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	124
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	125
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	125
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	133
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	133
สรุปผล	133
อภิปรายผล.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	138
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	148

ภาคผนวก ข แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	170
ภาคผนวก ค แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่ เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	203
ภาคผนวก ง การหาคุณภาพเครื่องมือ	211
ภาคผนวก จ ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้	223
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์	229
ประวัติผู้เขียน	237

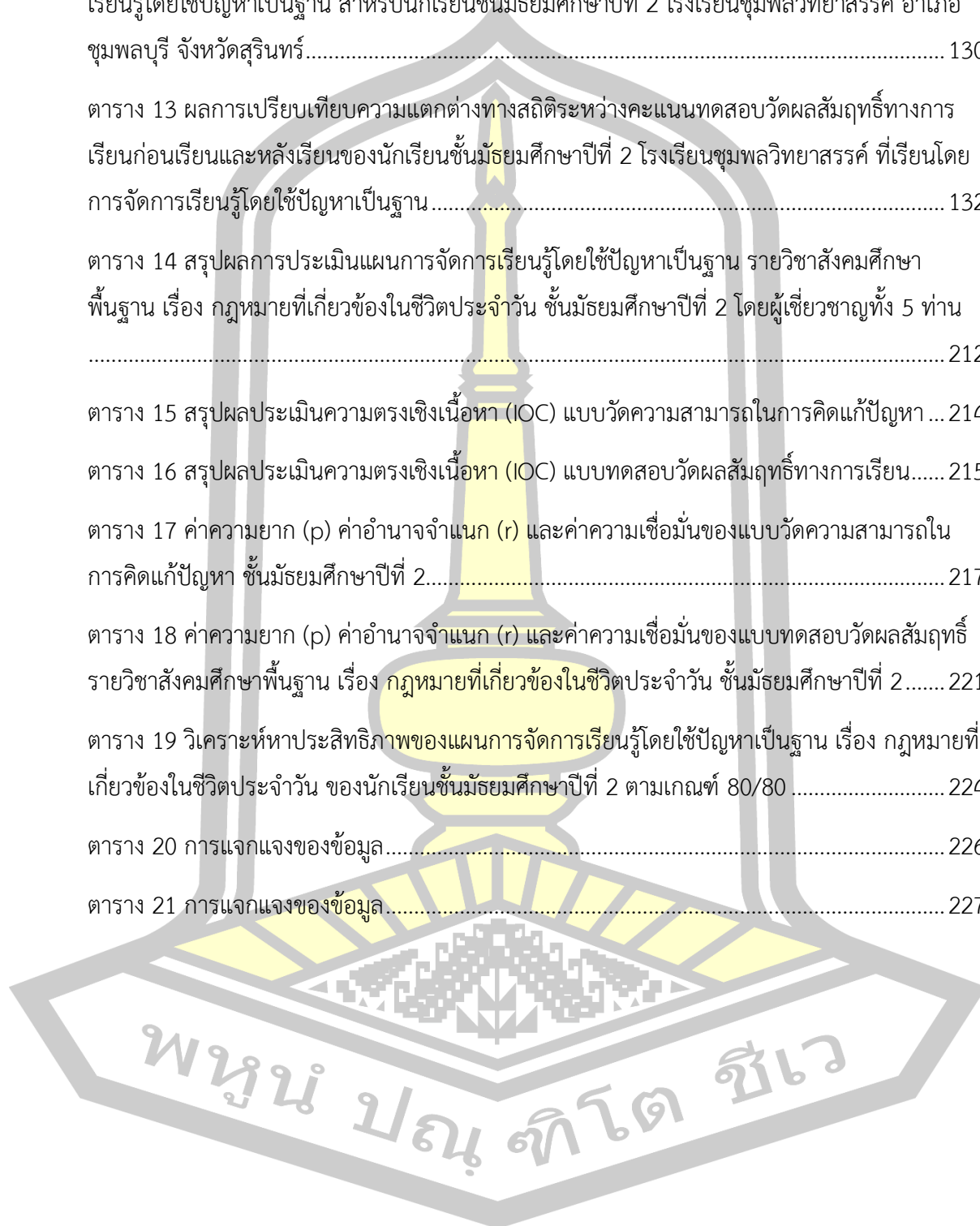

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม	19
ตาราง 2 หลักสูตรสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์.....	22
ตาราง 3 แสดงสาระมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	25
ตาราง 4 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน รหัสวิชา ส22101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ จำนวน 1.5 หน่วยกิต/เวลา 60 ชั่วโมง	25
ตาราง 5 โครงสร้าง และสาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	104
ตาราง 6 แสดงเนื้อหา จุดประสงค์ด้านการคิดแก้ปัญหา จำนวนข้อสอบที่ออก ข้อสอบที่ต้องการ .	109
ตาราง 7 เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	112
ตาราง 8 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	115
ตาราง 9 แสดงผลรวมของคะแนน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่ได้จากคะแนน พฤติกรรมทำงานกลุ่ม ใบงานจากแผนการจัดการเรียนรู้ (วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา) และ แบบทดสอบย่อย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	126
ตาราง 10 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่ เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	127
ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติระหว่างคะแนนความสามารถในการคิด แก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	129

ตาราง 12 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.....	130
ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติระหว่างคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	132
ตาราง 14 สรุปผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน	212
ตาราง 15 สรุปผลประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ...	214
ตาราง 16 สรุปผลประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	215
ตาราง 17 ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	217
ตาราง 18 ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	221
ตาราง 19 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80	224
ตาราง 20 การแจกแจงของข้อมูล.....	226
ตาราง 21 การแจกแจงของข้อมูล.....	227

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
ภาพประกอบ 2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน.....	42
ภาพประกอบ 3 แบบแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	102

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ยึดหลักการว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญ สถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้จากการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการ พัฒนาลักษณะนิสัย และมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ครูผู้สอนควรใช้กระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และวิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนของตนเอง ในขณะเดียวกันครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเปลี่ยนบทบาทเช่นกัน โดยผู้เรียนต้อง กำหนดเป้าหมาย วางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการ เรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครูประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (กนก จันทร์ทอง, 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตาม สภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตาม ยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี ของประเทศชาติ และสังคมโลก ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็น กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกัน

อย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองให้เข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ดังนี้ 1) ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และจริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ของตน ใช้ชีวิตในสังคมอย่างสงบ ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือสร้างปัญหาให้แก่สังคม เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย เคารพสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประจำปีการศึกษา 2565 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในปีการศึกษา 2565 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.35 และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าเฉลี่ย 3.05 ซึ่งถือว่าต่ำ และยังไม่ถึงค่าเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนด คือ 3.50 (โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์, 2564) และจากสภาพการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐานที่ผ่านมา พบว่า ผู้เรียนยังมีความไม่เข้าใจ ไม่สนใจบทเรียน ขาดกระบวนการคิด ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ช้า และไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของครูผู้สอนที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ที่ผู้เรียนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมาย เนื้อหาวิชาค่อนข้างมาก มีความซับซ้อน ผู้เรียนขาดทักษะที่สำคัญอย่างความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ไม่สามารถนำเนื้อหาวิชาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วพบว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เท่าที่ควร กิจกรรมการเรียนรู้ไม่เน้น Active Learning ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และขาดทักษะการเรียนรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน หาวิธีการกลยุทธ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ มาจัดการศึกษาในชั้นเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ และมีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

การคิดแก้ปัญหา เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องเจอกับปัญหาอยู่ทุก ๆ วัน ทักษะการคิดแก้ปัญหามีใช้เพียงแต่การรู้จักคิดและรู้จักการใช้สมองหรือ

เป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติ วิธีคิด ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้ดีอีกด้วย ซึ่งในระบบการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนา และฝึกเยาวชนให้มีโอกาสฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาให้มากขึ้น (สุวิทย์ มูลคำ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง สูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุด ที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัว หรือการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง วิธีการจัดการเรียน การสอนแบบนี้เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์, 2554)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เกิดขึ้นตามแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ผู้เรียนสร้างความรู้จากปัญหาจริง เพื่อพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา กระบวนการนี้ต้องการความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก เรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน ผลมาจากกระบวนการทำงานเชิงปฏิบัติในบริบทของสถานการณ์จริงในโลก ซึ่งเริ่มต้นจาก ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับ ชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูล เพื่อเข้าใจกลไก ของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและ กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝน การสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหามีความหมายต่อผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เป็นบริบทของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดที่หลากหลาย เช่น การคิดวิจลนญาณ คิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ แม้จะนิยมใช้ในการเรียนวิทยาศาสตร์ แต่ก็มีเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้เป็นอย่างดี (กนก จันทร์ทอง, 2560)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ถือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เริ่มต้นด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้สนใจ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน และได้ทำการศึกษาค้นคว้าจนค้นพบคำตอบด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม แล้วย่นำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาร่วมกันอภิปราย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และสนับสนุนในการเรียน โดยมีขั้นตอนการสอนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนได้และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัปัญหาได้ ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาร่วมกัน อภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระทุกกลุ่ม ช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูรย์ พันธวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสายรุ้ง บุผาพันธ์ (2565) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา การแยกองค์ประกอบโครงสร้างของปัญหาจากเหตุผลหลัก เหตุผลรอง และข้อมูลส่วนย่อย มีการสร้างระบบการทำงานร่วมกัน การแบ่งภาระงาน การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ทักษะการสืบค้นข้อมูล การเรียบเรียงข้อมูล ความสามัคคี กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นไปในทางที่เหมาะสม นักเรียนมีการตัดสินใจด้วยเหตุผลมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามหลักอริยสัจ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยต่างประเทศของ Surur และคณะ (2020) ที่ได้ศึกษาผลของกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และรูปแบบการเรียนรู้ทางปัญญาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อตรวจสอบผลของการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลยุทธ์ รูปแบบการคิด ปฏิสัมพันธ์ในการแก้ปัญหาของนักเรียน และความสามารถในวิชาสังคมศึกษา พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนตามการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนตามรูปแบบการคิด

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) มาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ เน้นการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสื่อสารที่ดีเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และยังมีอิสระในการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อมาตอบโจทย์ปัญหาที่ผู้สอนสร้างขึ้น การได้มีอิสระในการค้นหาคำตอบหรือข้อมูลจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้มีการพัฒนาทักษะด้านการคิด และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้โดยตรงอีกด้วย รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และยังเป็นนวัตกรรมสำคัญที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มาใช้ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผลที่ได้จะมีประโยชน์ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลอย่างอิสระ ใช้เป็นปัญหาเป็นศูนย์กลาง ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เพื่อแก้ปัญหา พัฒนาตนเองให้เป็นนักเรียนรู้และนักแก้ปัญหา
2. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
3. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนา และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ประโยชน์ต่อผู้สนใจทั่วไป เป็นข้อเสนอแนะทางการศึกษาเพื่อช่วยในการพัฒนา และศึกษาค้นคว้าวิจัยในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และผู้สนใจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 6 ห้องเรียน จำนวน 225 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหา เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ซึ่งตรงกับมาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด ส 2.1 ม.2/1 อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ

4. ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อนักเรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ผ่านตนเอง ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างสรรค์ความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหา

อย่างมีความหมายต่อนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่ปัญหาที่นักเรียนอยากรู้ อยากเรียนได้ และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระทุกกลุ่ม ช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ตามมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยใช้สื่อและการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร รวมทั้งการกำหนดความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน โดยในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

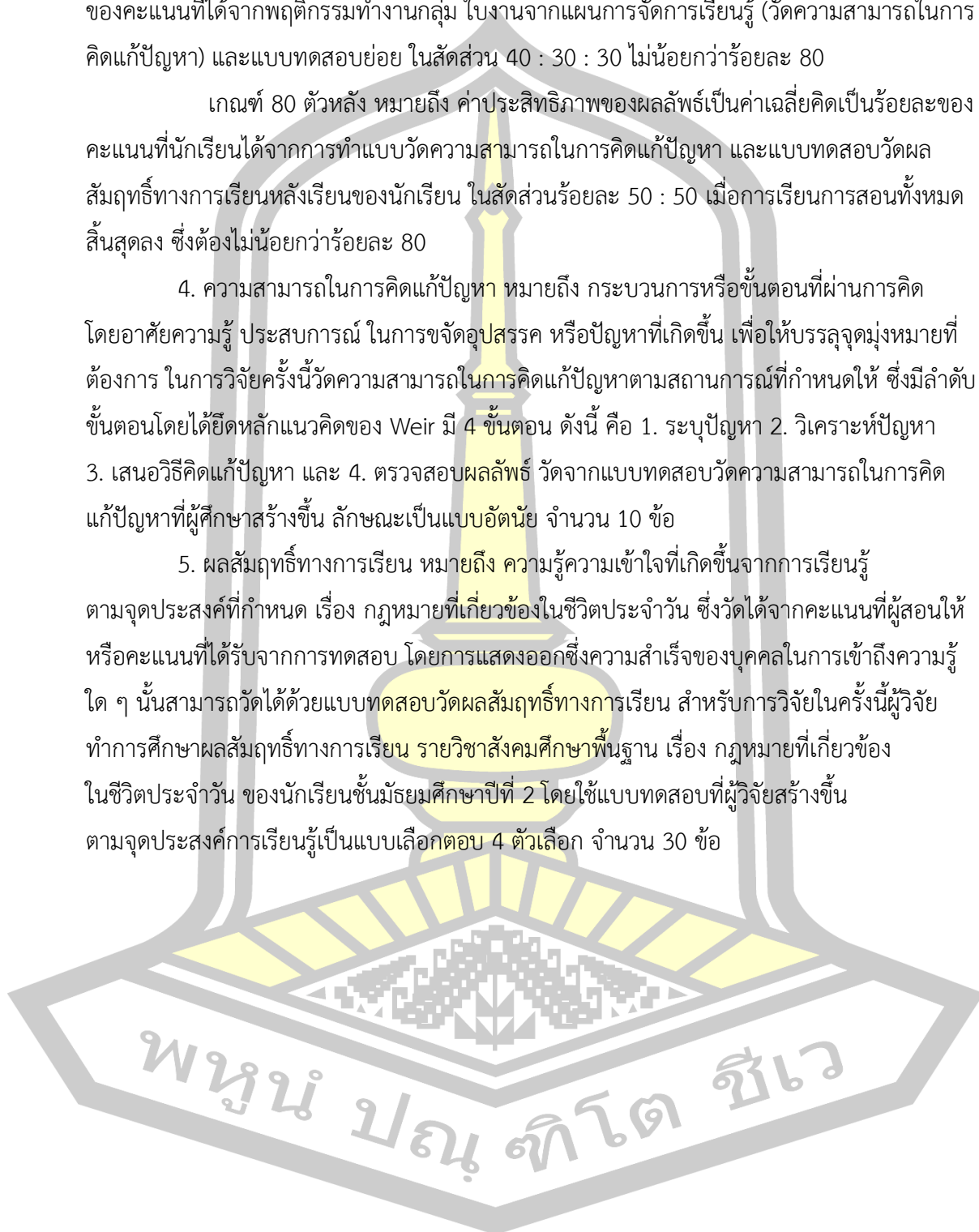
3. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียนเพิ่มขึ้น ตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ดังนี้

เกณฑ์ 80 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเป็นค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่ได้จากพฤติกรรมทำงานกลุ่ม ใบงานจากแผนการจัดการเรียนรู้ (วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา) และแบบทดสอบย่อย ในสัดส่วน 40 : 30 : 30 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

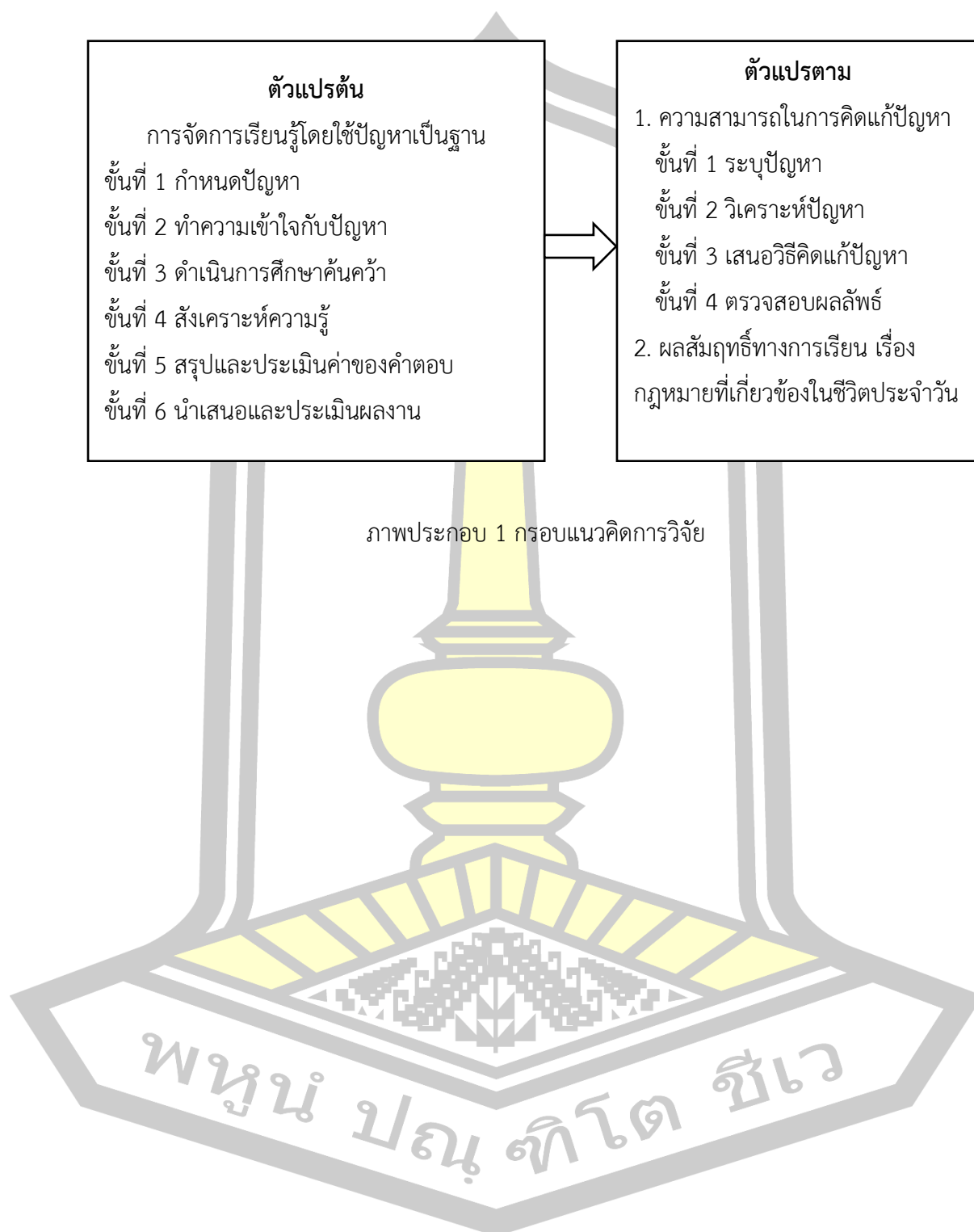
เกณฑ์ 80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์เป็นค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ในสัดส่วนร้อยละ 50 : 50 เมื่อการเรียนการสอนทั้งหมดสิ้นสุดลง ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

4. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการขจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ในการวิจัยครั้งนี้วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนโดยได้ยึดหลักแนวคิดของ Weir มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1. ระบุปัญหา 2. วิเคราะห์ปัญหา 3. เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา และ 4. ตรวจสอบผลลัพธ์ วัดจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ที่กำหนด เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ผู้สอนให้หรือคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบ โดยการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ นั้นสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. สารสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.1 วิสัยทัศน์
 - 1.2 หลักการ
 - 1.3 จุดหมาย
 - 1.4 สมรรถนะสำคัญของนักเรียน
 - 1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.6 มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.8 ความสำคัญลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.9 คุณภาพนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 1.10 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.11 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 2.2 ลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 2.3 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 2.4 บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 2.5 การสร้างโจทย์ปัญหา
 - 2.6 ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 2.7 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. แผนการจัดการเรียนรู้

- 3.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.3 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี
- 3.4 ประเภทของแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.5 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.6 หลักในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.7 ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.8 กำหนดวิธีการวัดผลประเมินผล
- 3.9 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.10 เกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

4. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

- 4.1 ความหมายของการคิด
- 4.2 ความหมายของปัญหา
- 4.3 ความหมายของการคิดแก้ปัญหา
- 4.4 องค์ประกอบของความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
- 4.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา
- 4.6 ขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา
- 4.7 การวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
- 4.8 การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- 5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5.3 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5.4 แนวความคิดและทฤษฎีที่เป็นแนวในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5.5 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5.6 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 6.1 งานวิจัยในประเทศ
- 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551) มีหลักการและแนวทางการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับนักเรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ในการพัฒนานักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

4. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ

5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล ข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูล สารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

6. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนานักเรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

7. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

7.1 ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก

7.2 เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทาง ประวัติศาสตร์พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของ เหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

7.3 สารและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตาม หลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

7.4 หลักสูตรและเนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

7.4.1 มาตรฐานและตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ม.1 ม.4 – ม.6			
ชั้น ม. 1	ชั้น ม. 2	ชั้น ม. 3	ชั้น ม. 4-6
1. ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล 2. ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ 3. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน 4. แสดงออก ถึงการเคารพในสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	1. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง 2. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพบทบาท สิทธิ เสรีภาพหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 3. วิเคราะห์บทบาทความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม 4. อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	1. อธิบายความแตกต่างของการกระทำ ความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง 2. มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน 3. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม 4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง 5. เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก	1. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง 2. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 3. ปฏิบัติตน และมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก 4. ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา 5. วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรง รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			
ชั้น ม. 1	ชั้น ม. 2	ชั้น ม. 3	ชั้น ม. 4-6
1. อธิบายหลักการเจตนาธิปไตย โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป 2. วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน 3. ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	1. อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย 2. วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน	1. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีระบอบประชาธิปไตย 3. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ 4. วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	1. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญ ในประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข 2. เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ 3. วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

7.5 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ได้จัดทำหลักสูตรสังคมศึกษา ปรับปรุง พ.ศ. 2560 ดังนี้ (กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์, 2560)

คำอธิบายรายวิชา

ชื่อรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน	รหัสวิชา ส22101	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ภาคเรียนที่ 1
เวลาเรียน 60 ชม./ภาคเรียน	จำนวน 3	ชั่วโมง/สัปดาห์	1.5 หน่วยกิต

ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้านที่ช่วย
เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ
กับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม ในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์และ
มรดกของชาติ นำข้อคิดที่ได้จากพุทธประวัติหรือประวัติศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือ ประวัติสาวก
ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนดมาเป็นแบบอย่างการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต
ศึกษาโครงสร้างของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ ธรรมคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือ
หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของชุมชนและสังคม พัฒนาจิต
เพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม
และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือการพัฒนาจิต สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญปัญญา
ด้วยอานาปานสติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อดำรงตนอย่างเหมาะสม
ในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นำคำสอนที่เกี่ยวข้องกับ
วันสำคัญทางศาสนา ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี
อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธี พิธีกรรม หลักคำสอน ที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทาง
พระพุทธศาสนา และตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ

เพื่อนำไปสู่การยอมรับ และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ
เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และ
ความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม บอกความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และ
วัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ศึกษากระบวนการ
ในการตรากฎหมาย วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย
สมัยปัจจุบัน

โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สืบค้นข้อมูล ปฏิบัติจริง สรุป รายงาน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การให้เหตุผล การสื่อความหมายทางสังคม และนำประสบการณ์ด้านความรู้ ความคิด ทักษะ กระบวนการที่ได้ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์

เพื่อตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่า และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.2/1 ส 1.1 ม.2/2 ส 1.1 ม.2/3 ส 1.1 ม.2/4 ส 1.1 ม.2/5 ส 1.1 ม.2/6
 ส 1.1 ม.2/7 ส 1.1 ม.2/8 ส 1.1 ม.2/9 ส 1.1 ม.2/10 ส 1.1 ม.2/11 ส 1.2 ม.2/1
 ส 1.2 ม.2/2 ส 1.2 ม.2/3 ส 1.2 ม.2/4 ส 1.2 ม.2/5 ส 2.1 ม.2/1 ส 2.1 ม.2/2
 ส 2.1 ม.2/3 ส 2.1 ม.2/4 ส 2.2 ม.2/1 ส 2.2 ม.2/2

รวม 22 ตัวชี้วัด

ตาราง 2 หลักสูตรสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2
 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์

ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 22101 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม			
มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	1. อธิบายและปฏิบัติตามตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ	1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เช่น 1.1 กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ 1.2 กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1.3 กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เช่น การหมั้น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรม และมรดก	10 ชั่วโมง

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 22101			
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม			
มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
		2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ 2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2.2 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรและกรอกแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 2.3 กฎหมายแรงงาน	
	2. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	1. สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 2. แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตามเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	2 ชั่วโมง
	3. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	3. บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคมเช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมือง การปกครอง	2 ชั่วโมง

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 22101			
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม			
มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
	4.อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย วัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	2 ชั่วโมง
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	1. อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย	กระบวนการในการตรากฎหมาย 1. ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย 2. ขั้นตอนการตรา กฎหมาย 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการตรากฎหมาย	2 ชั่วโมง
	2. วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน	1. เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของการปกครองของไทย 2. หลักการเลือกข้อมูลข่าวสาร	2 ชั่วโมง

ในการจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่พลเมือง จากการศึกษาหลักสูตรในระดับต่าง ๆ พบว่ามีกรอบแนวคิดสำคัญ คือ เน้นปฏิบัติจริง เน้นให้นักเรียนแก้ปัญหา เข้าใจถึงความแตกต่าง ความหลากหลายทางสังคม ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติ โดยหลักสูตรมุ่งหมายให้นักเรียนมีคุณธรรมในการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นสมรรถนะสำคัญของหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้จึงเน้นการพัฒนาความสามารถทางการคิดแก้ปัญหา

ร่วมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต
เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

สาระมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตาราง 3 แสดงสาระมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระ	มาตรฐาน	ตัวชี้วัดระดับชั้น
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนิน ชีวิตในสังคม	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของ การเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรง รักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่าง สันติสุข	ส 2.1 ม.2/1 อธิบายและ ปฏิบัติตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ

โครงสร้างรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตาราง 4 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน รหัสวิชา ส22101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ จำนวน 1.5 หน่วยกิต/เวลา 60 ชั่วโมง

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
1	ประวัติและ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา	ส 1.1 ม.2/1 ส 1.1 ม.2/2 ส 1.1 ม.2/3 ส 1.1 ม.2/4	พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศ เพื่อนบ้าน ส่งผลต่อการเสริมสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ เพื่อนบ้าน และยังเป็นรากฐานของ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติ และ มรดกของชาติไทย มีส่วนในการพัฒนา ชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	4	6

ตาราง 4 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
2	พุทธประวัติ พระ สาวก ศาสนิกชน ตัวอย่าง และ ชาดก	ส 1.1 ม.2/5 ส 1.1 ม.2/6	การวิเคราะห์พุทธประวัติ ประวัติพุทธ สาวก พุทธสาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก ย่อมทำให้ได้ข้อคิดและ คุณธรรมอันเป็นแบบอย่างของท่าน เพื่อนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการดำเนิน ชีวิตอย่างถูกต้อง	4	6
3	หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา	ส 1.1 ม.2/8	ข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และ มรรค เป็นหลักสำคัญในการดำเนิน ชีวิตที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ หรือ หมดปัญหา ซึ่งทุกคนควรมีจิตสำนึกใน พระธรรมคุณ และปฏิบัติตาม หลักธรรม	9	18
4	พุทธศาสน สุภาสิต คำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา และพระไตรปิฎก	ส 1.1 ม.2/7 ส 1.1 ม.2/8	พระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์ที่บรรจุ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรม ปิฎก ส่วนพุทธศาสนสุภาชิตนั้น เป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรม ซึ่งชาวพุทธ ทุกคนพึงนำไปเป็น แนวทางในทางปฏิบัติตน	4	6
5	หน้าที่ชาวพุทธ และมารยาท ชาวพุทธ	ส 2.1 ม.2/1 ส 2.1 ม.2/2	ชาวพุทธทุกคนควรปฏิบัติตนอย่าง เหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลัก มารยาทของชาวพุทธ	4	6

ตาราง 4 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
6	วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา และ ศาสนพิธี	ส 2.1 ม.2/3 ส 2.1 ม.2/4 ส 2.1 ม.2/5	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีคำสอนที่สำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อ ศาสนิกชนทุกคน ซึ่งชาวพุทธทุกคน พึงเข้าร่วมในพิธีกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ในการปฏิบัติตนในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา	4	6
7	การบริหารจิต และการเจริญ ปัญญา	ส 1.1 ม.2/9 ส 1.1 ม.2/10	การสวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและ เจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ และวิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาจิต เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง	3	5
8	พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหา และการพัฒนา	ส 1.1 ม.2/11	การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนา ย่อมส่งผลดีต่อ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และ ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	4	6
9	หลักธรรมทาง ศาสนากับการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติ สุข	ส 2.1 ม.2/2	การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ย่อมส่งผลดีต่อความสงบเรียบร้อยและ การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า อย่างมั่นคง	3	5
10	กฎหมายที่ เกี่ยวข้องใน ชีวิตประจำวัน	ส 2.1 ม.2/1 ส 2.2 ม.2/1	การตรากฎหมายนั้น จะต้องปฏิบัติ ตามขั้นตอนของกระบวนการตรา กฎหมายและประชาชนทุกคนจะต้อง ปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ	10	20

ตาราง 4 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
11	เหตุการณ์และการ เปลี่ยนแปลง สำคัญของระบอบ การปกครองไทย	ส 2.2 ม.2/2	การใช้หลักการเลือกรับข้อมูล ข่าวสาร อย่างถูกต้องนั้น ย่อมส่งผลดีต่อ การวิเคราะห์สถานการณ์การเมือง การปกครองไทยได้ถูกต้อง	3	5
12	สถาบันทางสังคม	ส 2.1 ม.2/3	สถาบันทางสังคมต่างก็มีบทบาท ความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของ สมาชิกในสังคมและมีความสัมพันธ์กัน	3	5
13	วัฒนธรรมของ ไทยและ วัฒนธรรมของ ประเทศใน ภูมิภาคเอเชีย	ส 2.1 ม.2/4	วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมใน ประเทศภูมิภาคเอเชียมีทั้งความ คล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	4	6

จากโครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน รหัสวิชา ส22101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ผู้วิจัยได้เลือกหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน จำนวน 10 ชั่วโมง
เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

8. ความสำคัญลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้นักเรียนมีความรู้
ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัว
ตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตาม
ยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น
ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี
ของประเทศชาติ และสังคมโลก

9. คุณภาพนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งหวังให้นักเรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว นักเรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์
3. รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

10. การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนากายทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด

สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยทั้งนักเรียนและผู้สอนจะต้องมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

1. บทบาทของผู้สอน

- 1.1 ศึกษาวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของนักเรียน
- 1.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนด้านความรู้ และทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 1.3 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำนักเรียนไปสู่เป้าหมาย
- 1.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 1.5 จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 1.6 ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของนักเรียน
- 1.7 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนา นักเรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

2. บทบาทของนักเรียน

- 2.1 กำหนดเป้าหมายวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2.2 เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 2.3 ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 2.4 มีปฏิสัมพันธ์ทำงานทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 2.5 ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้นจะต้องมีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอน และเทคนิค

การสอนสื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตาม ศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพโดยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญ

11. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐาน สองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนานักเรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้นนักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัด เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับ ชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดง พัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิค การประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง หรือเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ ไม่ผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า นักเรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อย เพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอน ใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อตัดสินผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนานักเรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัด การศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามเป้าหมายหรือไม่ นักเรียนมีจุดพัฒนา ในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ

ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพนักเรียน ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระ ความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้วยข้อสอบมาตรฐาน ที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการ ดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับชาติ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้นักเรียน ทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพ การศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจน เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการ ตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพนักเรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้อง จัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนทั่วไป กลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มนักเรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหา ทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็น หัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนได้ทันเวลาที่ ปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับการ พัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัด และประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็น ข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติ ร่วมกัน

จากการศึกษาสาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ใกล้ตัวนักเรียน และตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ส. 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด ส. 2.1 ม.2/1 อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ โดยสามารถนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตต่อไป

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) หมายถึง วิธีการเรียนรู้บนหลักการของการใช้ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นในการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมให้ผสมผสานกับข้อมูลใหม่ แล้วประมวลเป็นกับความรู้ใหม่ (Barrows, 1996) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาโดยฝึกวิธีการคิดเพื่อแก้ปัญหาและค้นคว้าหาความรู้ความเข้าใจทั้งชั้นพื้นฐานและขั้นสูง เป็นวิธีการจัดหลักสูตรให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยอาศัยปัญหาจริงในการปฏิบัติการของวิชาชีพนั้นเป็นตัวแกนหลักสูตรที่สอน โดยใช้วิธีนี้เริ่มจากการให้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์จริงแก่นักเรียนแทนที่การบรรยายให้ความรู้ของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

Barell (1998) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการของการสำรวจเพื่อจะตอบคำถามสิ่งที่อยากรู้อยากเห็น ข้อสงสัยและความไม่แน่ใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติในชีวิตจริงที่มีความซับซ้อน ปัญหาที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้จะเป็นปัญหาที่ไม่ชัดเจน มีความยากหรือมีข้อสงสัยสามารถตอบคำถามได้หลายคำตอบ

Duch, Groh และ Allen (2001) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีการตัดสินใจที่ดี มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถ

เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ใฝ่รู้ และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถก้าวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเรียนรู้

วัฒนา รัตนพรหม (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนได้เรียนจากสถานการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งอยู่ในรูปของปัญหาที่จะพบได้ในชีวิตจริง ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ฝึกฝนความสามารถในการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยที่ไม่ได้เน้นการศึกษาเนื้อหาเป็นรายวิชา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning หรือ PBL) ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อนักเรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจโลกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อนักเรียน

ชวลิต ชูกำแหง (2551) สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม โดยให้นักเรียนสร้างความรู้จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้

ทิศนา แคมมณี (2552) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือ ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย ซึ่งผู้สอนอาจนำนักเรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหา ฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อนักเรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจโลกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเอง

ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อนักเรียน

2. ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นมีข้อจำกัดและมีลักษณะสำคัญหลายอย่างด้วยกันที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังที่ ปริญา เชาวนาคัย (2547) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ไว้ดังนี้

1. ต้องมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและเริ่มต้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
2. ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพบเห็นได้ในชีวิตจริงของนักเรียน มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริงและแสวงหาความรู้ คำตอบด้วยตนเอง ดังนั้นนักเรียนจึงต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง บริหารเวลาเอง คัดเลือกวิธีการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. นักเรียนเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย เพื่อประโยชน์ในการค้นหาความรู้ข้อมูลร่วมกัน เป็นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการรับส่งข้อมูล เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกการจัดระบบตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีม คำตอบที่ได้มีความหลากหลาย องค์ความรู้จะผ่านการวิเคราะห์โดยนักเรียน มีการสังเคราะห์และตัดสินใจร่วมกัน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนี้นอกจากการจัดการเรียนเป็นกลุ่มแล้วยังสามารถจัดให้นักเรียนเรียนรู้เป็นรายบุคคลได้ แต่อาจทำให้นักเรียนขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. การเรียนรู้มีลักษณะการบูรณาการความรู้และบูรณาการทักษะกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และคำตอบที่กระจ่างชัด
5. ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จะได้มาภายหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วเท่านั้น
6. การประเมินผลเป็นการประเมินผลจากสภาพจริง โดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สิ่งสำคัญที่สุดคือปัญหา หรือสถานการณ์ที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ลักษณะสำคัญของปัญหา มีดังนี้
 - 6.1 เกิดขึ้นในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของนักเรียน หรือนักเรียนอาจมีโอกาสเผชิญกับปัญหานั้น
 - 6.2 เป็นปัญหาที่พบบ่อย มีความสำคัญ มีข้อมูลประกอบเพียงพอสำหรับการค้นคว้า

6.3 เป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบชัดเจนตายตัว เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนคลุมเครือ หรือนักเรียนเกิดความสงสัย

6.4 ปัญหาที่เป็นประเด็นขัดแย้ง ข้อถกเถียงในสังคมยังไม่มีข้อยุติ

6.5 เป็นปัญหาอยู่ในความสนใจ เป็นสิ่งที่อยากรู้ แต่ไม่รู้

6.6 ปัญหาที่สร้างความเดือดร้อน เสียหาย เกิดโทษภัยและเป็นสิ่งไม่ดี หากใช้ข้อมูลโดยลำพังคนเดียวอาจทำให้ตอบปัญหาผิดพลาด

6.7 เป็นปัญหาที่มีการยอมรับว่าจริง ถูกต้อง แต่นักเรียนไม่เชื่อว่าจริง ไม่สอดคล้องกับความคิดของนักเรียน

6.8 ปัญหาที่อาจมีคำตอบหรือมีแนวทางในการแสวงหาคำตอบได้หลายทาง ครอบคลุมการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายเนื้อหา

6.9 เป็นปัญหาที่มีความยากความง่าย เหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียน

6.10 เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที ต้องการการสำรวจค้นคว้า และการรวบรวมข้อมูลหรือทดลองจึงจะได้คำตอบ ไม่สามารถที่จะคาดเดาหรือทำนายได้ง่าย ๆ ว่าต้องใช้ความรู้อะไร ยุทธวิธีในการสืบเสาะหาความรู้จะเป็นอย่างไร คำตอบหรือผลของความรู้เป็นอย่างไร

6.11 เป็นปัญหาส่งเสริมความรู้ด้านเนื้อหาทักษะ สอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

Barrows (1996) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำ นักเรียนจะต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งนักเรียนอาจจะแสวงหาความรู้ได้จากแหล่งที่จะให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร ผู้สอน หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

2. เป็นการเรียนโดยกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 5-8 คน พร้อมกับผู้สอนเป็นผู้แนะนำประจำกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความหลากหลายของบุคคล

3. ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้แนะแนวทางให้นักเรียน โดยการใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนถามตนเอง และจัดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4. รูปแบบของปัญหามุ่งเน้นให้มีการรวบรวมข้อมูลและกระตุ้นการเรียนรู้ โดยปัญหาที่นำมาให้นักเรียนนั้นต้องเป็นสิ่งท้าทาย และปฏิบัติได้จริงตรงประเด็นและกระตุ้นการเรียนรู้ให้หาทางแก้ปัญหา

5. ปัญหาต้องเหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

6. นักเรียนได้ความรู้ใหม่โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อย่างแท้จริง มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีการอภิปราย เปรียบเทียบ ทบทวน ได้แย้งสิ่งที่เรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้อย่างแท้จริง

ทิสนา เขมมณี (2552) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ 10 ประการ คือ

1. ผู้สอนและนักเรียนมีการร่วมมือกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของนักเรียน
 2. ผู้สอนและนักเรียนมีการออกไปเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้นักเรียนเผชิญปัญหา
 3. ผู้สอนและนักเรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา
 4. นักเรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาร่วมกัน
 5. ผู้สอนมีการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ การศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
 6. นักเรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
 7. ผู้สอนมีการกระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหามากมาย และพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม
 8. นักเรียนมีการลงมือแก้ปัญหารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประเมินผล
 9. ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของนักเรียนและให้คำปรึกษา
 10. ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ
- จากการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สรุปได้ว่า ลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นต้องมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และนำปัญหานั้น มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำแนวทางและกระตุ้นให้นักเรียนแก้ปัญหา ตลอดจนประเมินผลตนเอง

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Schmidt (1993) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนแรก เป็นการเรียนกลุ่มย่อยครั้งแรกนักเรียนได้รับโจทย์ปัญหาซึ่งเป็นสถานการณ์จริง นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ แยกแยะปัญหา แยกปัญหาออกเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้วหยิบยกแต่ละปัญหามาพิจารณาแต่ละข้อว่ามีต้นเหตุความเป็นมาอย่างไรและควรแก้ไขอย่างไร

ตั้งสมมติฐาน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานผู้สอนควรดูแลชี้แนะให้นักเรียน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นตอนที่สอง นักศึกษาแยกย้ายไปค้นคว้าตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทุกคนค้นคว้า ทุกวัตถุประสงค์ เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนจึงกลับมารวมกลุ่มอีกครั้ง

ขั้นตอนที่สาม เป็นการเรียนกลุ่มย่อยครั้งที่สอง นักเรียนทุกคนจะร่วมกันอภิปราย ถกเถียงถึงหัวข้อความรู้ที่ได้ไปค้นคว้ามาระยะหนึ่งการแก้ปัญหาหรือไม่ สามารถเข้าใจปัญหา เพิ่มขึ้นได้หรือไม่ พร้อมทั้งสรุปเป็นความรู้ทั่วไป ผู้สอนมีหน้าที่ชี้แนะหากนักเรียนมีข้อมูลไม่ครบ หรือไม่ถูกต้องแต่ไม่ได้เป็นผู้สรุปให้นักเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้สรุปขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่ปัญหาที่นักเรียนอยากรู้อยากเรียนได้ และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ
2. ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้
3. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย
4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันอภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่า มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด
5. ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบ แนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง
6. ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระดับองค์ความรู้ และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ร่วมกันประเมินผลงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาศึกษานั้นสอดคล้อง และน่าจะมีขั้นตอนที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมี 6 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่นักเรียนอยากรู้ อยากเรียนได้ และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามานำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้ และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกัน ประเมินผลงาน

4. บทบาทของผู้สอน และนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1 บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Torp และ Sage (2002) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในขณะดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

1. ผู้สอนออกแบบ และกระตุ้นความสนใจนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ ให้จัดโครงสร้างของการแก้ปัญหาหรือการสร้างยุทธวิธีในการแก้ปัญหา
2. ผู้สอนมอบความเป็นอิสระให้กับนักเรียนในการเป็นผู้สำรวจ และควบคุมกระบวนการ สำรวจด้วยตนเอง พร้อมกับเป็นผู้ให้คำแนะนำ ส่งเสริมให้คิดและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้กับนักเรียน
3. ผู้สอนแนะนำนักเรียนโดยอยู่ห่าง ๆ ในขณะที่นักเรียนดำเนินการกระบวนการเรียนรู้จนได้คำตอบของปัญหาออกมา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวว่า ในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้สอนมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นลักษณะของผู้สอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานควรมีลักษณะดังนี้

1. ผู้สอนต้องมุ่งมั่นตั้งใจสูง รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2. ผู้สอนต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจศักยภาพของนักเรียน เพื่อสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนได้ตลอดเวลา

3. ผู้สอนต้องเข้าใจขั้นตอนของแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างถ่องแท้ชัดเจนทุกขั้นตอน เพื่อจะได้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ถูกต้อง

4. ผู้สอนต้องมีลักษณะและศักยภาพสูงในการจัดการเรียนรู้และประเมินผล การพัฒนาของนักเรียน

5. ผู้สอนต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ การเรียนรู้ให้เหมาะสมพอเพียง จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ จัดเตรียมห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

6. ผู้สอนต้องมีจิตวิทยาสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการ ตื่นตัวในการเรียนรู้ตลอดเวลา

7. ผู้สอนต้องชี้แจงและปรับทัศนคติของนักเรียนให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของ การเรียนรู้แบบนี้

8. ผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนตาม สภาพจริงให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติให้ครบทุกขั้นตอนของ การจัดการเรียนรู้

จากบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังกล่าว สรุปได้ว่า บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น ครูจะต้องออกแบบกระตุ้น ความ สนใจของนักเรียนการสร้างยุทธวิธีในการแก้ปัญหา การส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและฝึกฝน ด้วยการ ใช้ ปัญหาเป็นฐาน ครูจำเป็นจะต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ดูแลและแนะนำเท่านั้น หากไม่จำเป็นนักเรียนจะต้อง แก้ปัญหาด้วยตนเองจึงจะดีที่สุด

4.2 บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Torp และ Sage (2002) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนในขณะดำเนินกระบวนการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

1. นักเรียนดำเนินการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ดึงดูดความสนใจ และมีปัญหาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้

2. นักเรียนจะสำรวจ ค้นหาข้อมูลที่ต้องการดำเนินการสำรวจอย่างมีเหตุผลและ ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างอิสระ

3. นักเรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

4. นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เพื่อแก้ปัญหา

5. นักเรียนพัฒนาตนเองให้เป็นนักเรียนรู้โดยการเรียนรู้จากชี้นำตนเองและ เป็นนักแก้ปัญหา

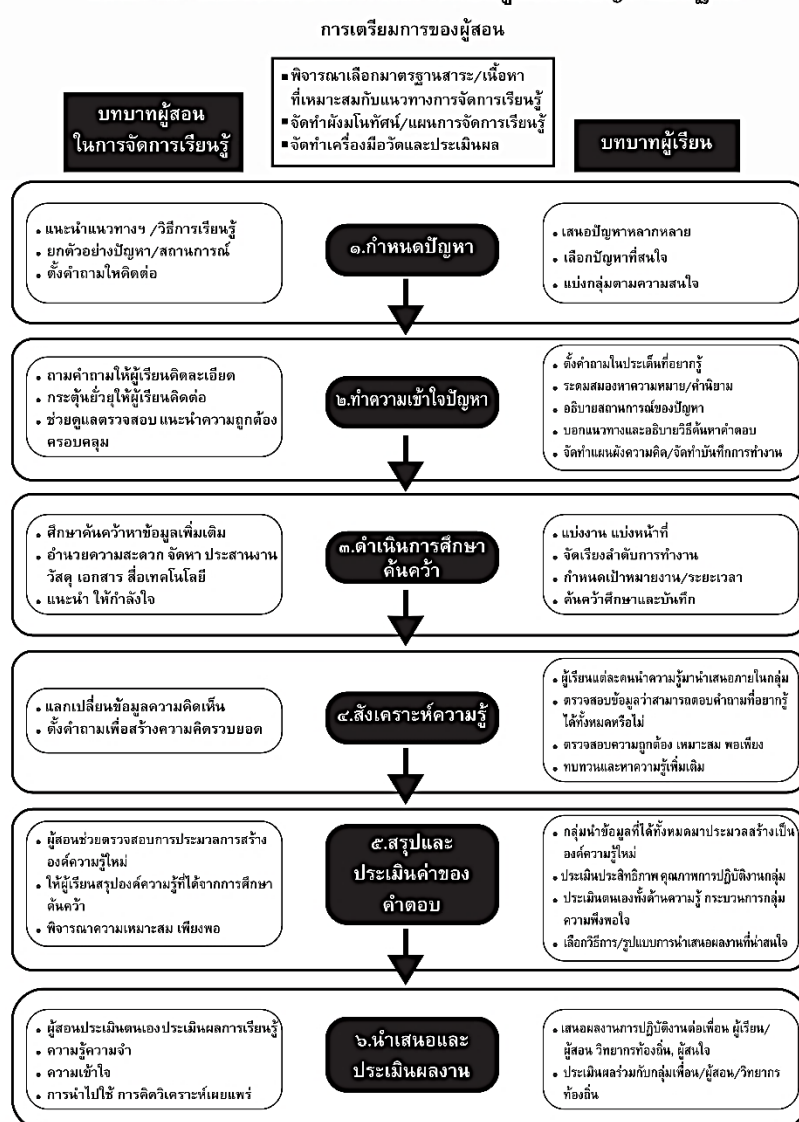
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียน
ในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

1. นักเรียนต้องปรับทัศนคติและบทบาทหน้าที่และการเรียนรู้ของตนเอง
 2. นักเรียนต้องมีคุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรับผิดชอบสูง
รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ
 3. นักเรียนต้องได้รับการวางพื้นฐาน และฝึกทักษะในการเรียนรู้ตามรูปแบบ
การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น กระบวนการคิด การสืบค้นข้อมูล การทำงานกลุ่ม
การอภิปราย การสรุป การนำเสนอผลงานและการประเมิน
 4. นักเรียนต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดีพอ
- สุธี พรรณหาญ (2547) ได้สรุปบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน ไว้ดังนี้
1. เข้าร่วมในสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อน มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ โดยจะได้รับ
การสมมติบทบาทในการเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากสถานการณ์ปัญหา หรือเป็นเจ้าของปัญหาที่มีส่วนร่วม
และรับผิดชอบในการแก้ปัญหา มากกว่าการที่จะกังวลว่าผู้สอนต้องการอะไร และทำตามที่ผู้สอน
ต้องการ
 2. วิเคราะห์นิยามปัญหาและสร้างแนวทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้อย่างหลากหลาย
ใช้ทักษะการคิดใคร่ครวญ (Metacognition) โดยนักเรียนจะเป็นผู้ระบุสิ่งที่ตนเองรู้แล้ว และสิ่งที่ยัง
เข้าใจไม่เพียงพอที่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ประเด็นการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย
การเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งผู้สอนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าตามประเด็นการเรียนรู้
 3. รับผิดชอบในสิ่งที่จะเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ของตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้
โดยการระบุสิ่งที่ตนเองรู้หรือไม่รู้ แลกเปลี่ยนสิ่งที่รู้กับเพื่อน ส่วนสิ่งที่ไม่รู้จะตั้งเป็นประเด็นการเรียนรู้
ซึ่งเป้าหมายของกลุ่มที่จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มทำงานไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ระบุวิธีการและแหล่งที่จะได้
ความรู้ เช่น การทดลอง ผู้เชี่ยวชาญ หนังสือ เอกสาร อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ พร้อมทั้งสืบเสาะหา
ความรู้มาอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจด้วยวิธีที่หลากหลาย
 4. ทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน ช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่กำลังเรียนและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา มีการใช้คำถาม
เพื่อท้าทายการคิดซึ่งกันและกัน ท้าทายตนเองขณะทำงานขณะคิดและขณะเรียนรู้ และเรียนรู้ที่จะ
เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
 5. จัดการข้อมูลของตนเอง โดยมีการบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผน
การทดลอง การทำแผนผังแนวคิด พร้อมทั้งมีการบันทึกความเห็นเกี่ยวกับปัญหา วางแผนวิธีทดสอบ
สมมติฐาน และสะท้อนความคิดที่ได้

6. แต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอความรู้ที่ได้จากการสืบเสาะ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้รับโอกาสในการทดสอบความคิดของตนเอง โดยใช้การทดลองหรืองานภาคสนามและสามารถสร้างแนวคำตอบที่หลากหลาย และเลือกแนวทางที่ดีที่สุดและนำเสนอแนวคำตอบของปัญหาโดยใช้วาจาหรือการเขียน

7. ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของตนและเพื่อน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการแก้ปัญหาร่วมกัน

แผนภาพ แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550)

ภาพประกอบ 2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

จากการศึกษาบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นนักเรียนจะต้องดำเนินการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการดึงดูดความสนใจและมีปัญหาเป็นตัวกระตุ้น นักเรียนจะต้องค้นคว้าข้อมูลอย่างอิสระ ใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง ประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะเพื่อแก้ปัญหา และหมั่นพัฒนาตนเองให้เป็นนักเรียนรู้และเป็นผู้แก้ปัญหา

5. การสร้างโจทย์ปัญหา

สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ปัญหาเพราะปัญหาที่ดีจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ ในการเลือกปัญหาให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียน ประสพการณ์ความสนใจและภูมิหลังของนักเรียนด้วย เพราะคนเรามีแนวโน้มที่จะสนใจเรื่องใกล้ตัวมากกว่าเรื่องไกลตัว สนใจสิ่งที่มีความหมายและความสำคัญต่อตนเองและเป็นเรื่องที่ตนเองสนใจอยากรู้ ดังนั้นในการกำหนดปัญหาจึงต้องคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นหลักและต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ของนักเรียนด้วย

Allen และ Meyer (1996) กล่าวถึงลักษณะของปัญหาที่ดี มีดังนี้

1. ปัญหาบอกเรื่องราวที่ดึงดูดใจในสภาพแวดล้อมซึ่งนักเรียนสามารถเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้
2. เป็นปัญหาปลายเปิดที่ท้าทายให้ทำและแสดงผลอันสมควรในการวินิจฉัยและการสนับสนุน
3. ปัญหาก่อให้เกิดการโต้แย้งหรือต้องการการอภิปราย
4. ปัญหามีความซับซ้อนเพียงพอสำหรับนักเรียน

Dolmans และ Snellen-Belendong (1997) นำเสนอหลักการสำหรับการสร้างกรณีตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพ 7 หลักการ ดังนี้

1. เนื้อหาของกรณีตัวอย่าง ควรปรับปรุงให้เข้ากับความรู้เดิมของนักเรียน
2. กรณีตัวอย่างควรประกอบด้วยแนวทางหลายอย่างที่กระตุ้นให้นักเรียนเพิ่มเติมรายละเอียด
3. การนำเสนอกรณีตัวอย่างในบริบทที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพในอนาคตหรืออย่างน้อยที่สุด แสดงความเกี่ยวข้องกับอาชีพในอนาคต
4. นำเสนอโมโนทัศน์พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในบริบทของปัญหาทางคลินิก เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้
5. กรณีตัวอย่าง ควรกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยส่งเสริมให้นักเรียนสร้างประเด็นการเรียนรู้และดำเนินการค้นคว้า วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

6. ควรเพิ่มคุณค่าความสนใจของนักเรียนในเนื้อหาวิชา โดยสนับสนุนการอภิปรายเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของคำตอบและช่วยอำนวยความสะดวกให้นักเรียนสำรวจทางเลือก

7. กรณีตัวอย่างควรจะส่งเสริมการสร้างประเด็นการเรียนรู้ให้เข้ากับจุดประสงค์ของคณาจารย์

อาภรณ์ แสงรัศมี (2543) กล่าวว่า การนำรูปแบบของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการและวางแผนล่วงหน้าเป็นอย่างดี เพื่อให้แนวคิดในการนำไปใช้ประสบผลสำเร็จ การวางแผนและการออกแบบปัญหามีขั้นตอนดังนี้

1. วางแผนการจัดแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สอนในการกำหนดโมดูลหลัก และวัตถุประสงค์ที่จำเป็นสร้างเป็นสถานการณ์ในการเรียนรู้

2. การเขียนสถานการณ์ปัญหา

3. การวางแผนการอภิปราย

4. การเตรียมแหล่งข้อมูล

5. การวางแผนการประเมินผล

วัลลี สัตยาชัย (2547) กล่าวถึงแนวทางการสร้างโจทย์ปัญหาว่า ในการสร้างโจทย์ปัญหาต้องเริ่มจากการเขียนวัตถุประสงค์การศึกษาก่อน ซึ่งวัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจน เมื่อได้วัตถุประสงค์แล้วมาพิจารณาว่า จะใช้ปัญหาชนิดไหน รูปแบบใด และใช้เวลาในการศึกษาเท่าใด จึงจะเหมาะสม เมื่อเขียนเสร็จแล้วต้องมาตรวจสอบว่า เนื้อหาที่คาดว่านักเรียนจะเกิดการเรียนรู้หลังได้รับโจทย์ปัญหาและอภิปรายร่วมกันแล้ว จะตรงกับวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ถ้ายังขาดหรือไม่ครอบคลุม ให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการบรรยาย สำหรับแหล่งวิทยาการที่ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในแต่ละปัญหานั้นจะต้องมีการเตรียมการให้พร้อม เช่น ตำรา วารสาร วัสดุสื่อ สไลด์ คอมพิวเตอร์ ซึ่งเอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้นั้น ต้องตรวจสอบว่าทันสมัยหรือไม่ และมีเพียงพอต่อความต้องการหรือไม่

วัลลี สัตยาชัย (2547) ได้กล่าวถึงหลักการในการสร้างโจทย์ปัญหาให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1. ต้องเชื่อมโยงกับพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนความรู้เดิมที่เชื่อมกับความรู้ใหม่จะมีผลทำให้จดจำความรู้ใหม่ได้ดีและได้นาน การสร้างโจทย์ปัญหาจึงต้องอยู่บนพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิมของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถดึงความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้ในการอภิปรายได้ การใช้โจทย์ปัญหาที่ยากเกินไป โดยนักศึกษาไม่สามารถนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้ได้จะทำให้กระบวนการกลุ่มด้อยประสิทธิภาพ เพราะไม่สามารถอภิปรายได้หรืออภิปรายได้เพียงเล็กน้อย

เนื่องจากไม่มีความรู้เดิมอยู่เลย เป็นผลให้ขาดแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และยังทำให้ไม่เกิดการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่

2. ต้องมีข้อมูลบางส่วนที่ทำให้ความรู้เดิมของนักเรียนที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะอธิบายหรือแก้ปัญหาได้ ต้องอาศัยความรู้เพิ่มเติมมาช่วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ใหม่มาเพิ่มเติมนอกเหนือจากความรู้เดิมที่มีอยู่

3. ควรสร้างให้คล้ายคลึง หรือเชื่อมโยงกับปัญหาจริงในอนาคตที่นักเรียนจะต้องประสบจริงในชีวิต เพราะจากการศึกษาวิจัยพบว่า การเรียนในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับของจริงจะทำให้สามารถจดจำและนำความรู้มาใช้ได้ดี เช่น การเรียนเกี่ยวกับการดำน้ำในบรรยากาศใต้น้ำจริงจะสามารถทำให้นักเรียนจดจำได้ดีกว่าการเรียนเกี่ยวกับการดำน้ำในห้องเรียนหรือบนพื้นดิน หรือการเรียนโดยใช้ปัญหาจริงของผู้ป่วยในทางการแพทย์และสาธารณสุขก็จะทำให้สามารถนำความรู้นั้นมาใช้ได้ดีในอนาคตเมื่อได้พบกับผู้ป่วยจริง

4. ต้องมีลักษณะที่กระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในบางกรณีการสร้างโจทย์ปัญหาโดยมีคำถามระบุไว้ท้ายโจทย์หรือมีคำสั่งให้อธิบายเหตุการณ์ปรากฏการณ์สาเหตุ หรือมีเอกสารอ้างอิงที่มีคำตอบให้โดยสมบูรณ์อยู่แล้ว กรณีเช่นนี้มักจะทำให้นักศึกษาไม่สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และไม่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้

5. ควรเป็นปัญหาที่สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เช่น ปัญหาที่นักเรียนเคยได้ฟังได้ยินมาบ่อย ๆ หรือเคยพบเห็นด้วยตนเองในชีวิตจริง หรือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่พบบ่อยของประเทศ เช่น การสร้างโจทย์ที่มีการระบาดของโรคต้องเสียหลังการกินเลี้ยงในงานรับน้องใหม่ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายหลังการมาเหล่า เป็นต้น ความสนใจในโจทย์ปัญหามีความสัมพันธ์โดยตรงกับเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีอิทธิพลในทางบวกต่อความสามารถในการเรียนรู้

6. ต้องนำไปสู่การเรียนรู้ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ ดังนั้นเมื่อสร้างโจทย์ปัญหาเสร็จแล้วจะต้องทดลองดูว่าในสถานะของนักเรียนที่เผชิญกับปัญหานี้จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่ตรงกันกับวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนต้องการหรือไม่ เพราะถ้าไม่ตรงกันก็จะทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะสำคัญของปัญหามีดังนี้

1. เกิดขึ้นในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของนักเรียนหรือนักเรียนอาจมีโอกาสมองเห็นกับปัญหานั้น

2. เป็นปัญหาที่พบบ่อย มีความสำคัญ มีข้อมูลประกอบเพียงพอสำหรับการค้นคว้า

3. เป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบชัดเจนตายตัว เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน คลุมเครือ หรือนักเรียนเกิดความสงสัย

4. ปัญหาที่เป็นประเด็นขัดแย้ง ข้อถกเถียงในสังคม ยังไม่มีข้อยุติ

5. เป็นปัญหาอยู่ในความสนใจ เป็นสิ่งที่อยากรู้แต่ไม่รู้

6. ปัญหาที่สร้างความเดือดร้อน เสียหาย เกิดโทษภัย และเป็นสิ่งไม่ดีหากใช้ข้อมูล โดยลำพังคนเดียวอาจทำให้ตอบปัญหาผิดพลาด

7. เป็นปัญหาที่มีการยอมรับว่าจริง ถูกต้อง แต่นักเรียนไม่เชื่อว่าจริง ไม่สอดคล้องกับ ความคิดของนักเรียน

8. ปัญหาที่อาจมีคำตอบหรือมีแนวทางในการแสวงหาคำตอบได้หลายทาง ครอบคลุมการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายเนื้อหา

9. เป็นปัญหาที่มีความยากความง่าย เหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียน

10. เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที ต้องการการสำรวจค้นคว้าและ การรวบรวมข้อมูลหรือทดลองดูก่อนจึงจะได้คำตอบ ไม่สามารถที่จะคาดเดาหรือทำนายได้ง่าย ๆ ว่า ต้องใช้ความรู้อะไร ยุทธวิธีในการสืบเสาะหาความรู้จะเป็นอย่างไรหรือคำตอบหรือผลของความรู้ เป็นอย่างไร

11. เป็นปัญหาส่งเสริมความรู้ด้านเนื้อหาทักษะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ดังนั้นสรุปได้ว่า แนวทางการสร้างโจทย์ปัญหา เป็นการนำสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของนักเรียนที่พบบ่อย หรือเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจ เป็นสิ่งที่อยากรู้แต่ไม่รู้ มีความซับซ้อน คลุมเครือ โดยแนวทางในการแสวงหาคำตอบสามารถทำได้ หลายทาง ครอบคลุมการเรียนรู้ที่กว้างขวาง

6. ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถสรุปได้ ดังนี้ (Walton and Matthew, 1989; Wilkerson and Feletti, 1989 อ้างถึงใน พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2544)

ข้อดี

1. สนับสนุนให้มีการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก (Deep Approach) ซึ่งส่งผลให้นักเรียน เรียนอย่างเข้าใจและสามารถจดจำได้นาน เกิดเป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2. สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติจำเป็นที่ทุกคนควรมี เพราะสามารถพัฒนาไปเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. โจทย์ปัญหาที่ใช้ในการเรียนรู้ จะส่งผลให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่ เรียนกับการปฏิบัติงานในอนาคต ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้สามารถจดจำได้ดีขึ้น

4. ทั้งครูและนักเรียนสนุกกับการเรียน ในส่วนนักเรียนรู้สึกสนุกกับการเรียน เพราะได้มีบทบาทในการเรียนรู้เอง เช่น การอภิปรายถกเถียงในระหว่างการทำกลุ่มย่อย ครูเห็นพัฒนาการทางด้านความคิดและทักษะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน นอกจากนี้ครูยังได้มีโอกาสเรียนรู้ข้ามสาขาที่ตนชำนาญ เนื่องจากโจทย์เป็นแบบบูรณาการ โดยเรียนรู้ไปกับนักเรียน สามารถเห็นความเชื่อมโยงของศาสตร์ต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ทำให้เกิดความคิดกว้างไกล

5. ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม จะช่วยให้เกิดการตัดสินใจแบบองค์รวม ซึ่งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการทำงานเดี่ยว

6. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การหาข้อสรุปเมื่อมีความขัดแย้ง เป็นต้น

7. นักเรียนมีเสรีภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน

8. เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะเปลี่ยนจากการเรียนแบบรับฟัง และท่องจำ มาเป็นผู้มีส่วนร่วม กำกับ และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน

9. มีการบูรณาการระหว่างสาขาวิชา สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงทางวิชาชีพที่ต้องใช้หลาย ๆ วิชามาร่วมกันในการวินิจฉัยและแก้ปัญหา

10. เป็นการเรียนรู้แบบความคิดสร้างสรรค์ เพราะนักเรียนต้องอาศัยความรู้เดิมที่มีอยู่มาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

11. เสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากรของนักเรียนได้ดีขึ้น

12. ส่งเสริมการสะสมการเรียนรู้และการคงรักษาข้อมูลใหม่ไว้ได้ดีขึ้น
ข้อจำกัด

1. นักเรียนอาจไม่มั่นใจในความรู้ที่ตนค้นคว้ามา เพราะไม่สามารถกำหนดวัตถุประสงค์อาจมีผลกระทบในทางลบเกี่ยวกับการเรียนได้

2. ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น ทั้งฝ่ายนักเรียนและผู้สอน ฝ่ายนักเรียน เนื่องจากต้องค้นคว้าและศึกษาด้วยตนเองจึงต้องการเวลามากขึ้นเมื่อเทียบกับการเรียนโดยการฟังบรรยาย ฝ่ายผู้สอนจะต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในช่วงเตรียมการ

3. การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักนี้อาจไม่เหมาะกับนักเรียนที่ไม่ชอบการอภิปรายถกเถียง ชอบฟังมากกว่า

4. ในกรณีที่จำนวนนักเรียนมาก ต้องการการลงทุนมาก ทั้งวัสดุ เวลา และยากในการบริหารจัดการ แต่สามารถเป็นไปได้ในส่วนที่เป็นข้อเสีย จะเห็นได้ว่าจะต้องมีการติดตามและเฝ้าระวังการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และทำการปรับเปลี่ยนแก้ไขตามเห็นสมควร ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน นอกจากนี้จะต้องมีการเตรียมนักเรียนให้รับรู้และตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้คำปรึกษาในระยะแรกของการเรียนที่

อาจยังปรับตัวไม่ได้ และต้องเตรียมครูให้ตระหนักถึงบทบาทที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นการสอนในกลุ่มย่อย การเตรียมบทเรียน การวัดและการประเมินผล เป็นต้น ทั้งนี้หากได้ดำเนินการอย่างครบถ้วนจะสามารถลดทอนปัญหาหรือข้อเสียของการเรียนแบบนี้ลงได้บ้าง

5. เป็นการเรียนรู้ที่ต้องใช้ความรับผิดชอบและความมีวินัยในตัวเองสูง
6. ครูผู้สอนอาจไม่สามารถใช้ความรู้ของตนเองที่มีอยู่มาถ่ายทอดให้นักเรียนได้
7. การเรียนรู้ที่เกิดจากนักเรียนเป็นคนกำกับดูแลเอง มีแนวโน้มที่จะเป็นการ

เรียนรู้อย่างไม่เป็นระบบ ไม่รู้ว่าอะไรสำคัญและไม่สำคัญ

ดังนั้น สามารถสรุปถึงข้อดีของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เป็นการช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน และพัฒนาทักษะการค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตนเอง ช่วยฝึกทักษะในการแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการประยุกต์ใช้ความรู้จากสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนแสดงออกทางความคิด การใช้เหตุผล การวิเคราะห์ และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม แต่การเรียนแบบใช้ปัญหานั้นยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความสำเร็จในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความฝักใฝ่ของนักเรียน อาจไม่กระตุ้นความคิด ความสนใจของนักเรียนที่ไม่มีความกระตือรือร้น หรือนักเรียนที่ไม่ชอบการค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน เตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ให้อบรมรอบด้วย ซึ่งไม่สามารถใช้ได้กับทุกวิชา คุณภาพของโจทย์ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับคุณภาพของครูและนักเรียน โดยนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองด้วย

7. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไม่ได้เน้นที่การได้มาซึ่งความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างเดียว แต่ยังเน้นถึงกระบวนการกลุ่มในการเรียนแบบกลุ่มย่อยด้วย เรามักจะเข้าใจผิดว่า การประเมินนักเรียนควรสนใจแต่ที่ผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ แต่ที่จริงแล้วกระบวนการเรียนรู้ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับความรู้ดังที่ วลี สัตยาชัย (2547) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงานทั้งด้านความรู้ ทักษะการทำงานทุกด้านตลอดจนเจตคติ โดยการประเมินจะต้องมีทั้งการประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียน และการประเมินตัดสินผลหลังจากเรียนเสร็จสิ้น ซึ่งผู้สอนอาจแบ่งขั้นตอน การประเมินเพื่อการวางแผนที่ดีได้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมิน
2. พิจารณาขอบเขต เกณฑ์วิธีการ และสิ่งที่จะประเมิน เช่น ประเมินพัฒนาการด้าน

การนำเสนอความรู้ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะกลไก

3. กำหนดผู้ประเมินว่ามีใครบ้างที่จะเป็นผู้ประเมิน โดยผู้ประเมินควรครอบคลุมทุกด้านของกิจกรรม เช่น นักเรียนนักศึกษาประเมินตนเอง เพื่อนประเมินครูอาจารย์ ประเมินผู้ปกครองประเมิน เจ้าหน้าที่และบุคคลที่ร่วมปฏิบัติงาน เช่น กรณีของนักศึกษาแพทย์ที่ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยก็อาจใช้พยาบาลและผู้ป่วยร่วมประเมินด้วย

4. เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย โดยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์รายวิชา รวมไปถึงสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน เช่น ใช้การทดสอบ ใช้การสัมภาษณ์ ใช้การสังเกตพฤติกรรม ใช้แบบสอบถาม ใช้การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง ใช้แบบประเมินตนเอง ใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นต้น

5. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น การประเมินระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม การประเมินระหว่างทำโครงการ

6. วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมิน โดยนำเสนอรายการกระบวนการแฟ้มสะสมผลงาน การบันทึกข้อมูล ผลการสอบ

7. สรุปผลการประเมินเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องของการเรียนรู้และพัฒนานักเรียน รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และในกรณีที่เป็นการประเมินผลสรุปรวม เพื่อตัดสินผลการเรียนควรพิจารณาใช้เกณฑ์ที่กำหนด และนำผลการประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วยเสมอ

พวงรัตน์ บุญญานรัตน์ (2544) กล่าวถึงการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เมื่อได้รับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เครื่องมือการประเมินผลสอดคล้องกับแนวทฤษฎีที่ต้องใช้ในการประเมินการพัฒนาการเรียนรู้ได้ดี การบูรณาการวิธีการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเข้าไว้เป็นการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทักษะที่มุ่งการปฏิบัติ เช่น การตั้งเป้าหมาย การเลือกวิธีการเรียนรู้ การค้นหาข้อมูลและแหล่งต่าง ๆ และการประเมินความก้าวหน้า แผนการเรียนรู้ที่กล่าวถึงนี้เป็นส่วนของกระบวนการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการประเมินผลการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ได้แก่

1. แฟ้มงานเรียนรู้ (The Learning Portfolio)
2. บันทึกการเรียนรู้ (Learning Log)
3. การประเมินตนเอง (Self Assessment)
4. ข้อมูลย้อนกลับกับเพื่อน (Peer Feedback)
5. การประเมินผลรวบยอด (Overall Evaluation)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานต้องมีทั้งการประเมินผล ความก้าวหน้าระหว่างเรียน และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายสามารถ ประเมินได้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนบรรลุตาม วัตถุประสงค์ ได้มีนักรับการศึกษาได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

รุจิร ภูสาระ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การแสดง การจัดการเรียนรู้ตามบทเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายสัปดาห์หรือรายวัน ซึ่งโดยปกติ แล้วมักจะพัฒนามาจากหน่วยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ นักเรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แผนการสอนเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้น จากคู่มือครูหรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไรและวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

ถวัลย์ มาศจรัส (2546) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำ มวลประสบการณ์สำหรับการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

ขวลิต ชูกำแพง (2553) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่เป็น ลายลักษณ์อักษรของครูผู้สอน ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยใช้สื่อ และ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา เวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความหมาย เช่นเดียวกับแผนการสอน คือ เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาศัยสื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาศัยสื่อการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ตาม

มวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยใช้สื่อและการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับ
 สาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร รวมทั้งการกำหนดความรู้ ทักษะกระบวนการ
 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน โดยในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการ
 จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 ในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
 อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่
 พึงประสงค์

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

การวางแผนการจัดการเรียนรู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ
 หรือล้มเหลวนั้นจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์และออกแบบหลายประการ จากการศึกษารวบรวมข้อมูล
 แนวคิดของนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2558) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีรายละเอียด
 สำคัญดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงจะถึงการเป็นครูมืออาชีพ มีการ
 เตรียมการล่วงหน้า แผนการจัดการเรียนรู้จะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรม
 และจิตวิทยาการเรียนรู้มาผสมผสานกันหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่ตนเอง
 สอนอยู่
2. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับ
 หลักสูตรและเทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล
3. แผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนและครูที่จะปฏิบัติการสอนแทนสามารถ
 นำปฏิบัติการสอนแทนได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ
4. แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นหลักฐานที่แสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน
 การวัดและการประเมินผลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป
5. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู
 ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะหรือตำแหน่งได้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ
 หลายประการดังต่อไปนี้

1. ทำให้ผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ เมื่อเกิดความมั่นใจในการสอนแล้ว
 ย่อมสอนไปด้วยความคล่องแคล่ว เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างราบรื่น ไม่ติดขัด การสอนจะดำเนิน
 ไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างสมบูรณ์

2. ทำให้เป็นการสอนที่มีคุณค่าคุ้มกับเวลาที่ผ่านไป เพราะผู้สอนอย่างมีแผน มีเป้าหมายและมีทิศทางในการสอน มีข้อเสนออย่างลื่นไหล นักเรียนจะได้รับความรู้ ความคิด เกิดเจตคติ เกิดทักษะ เกิดประสบการณ์ใหม่ตามที่ผู้สอนวางแผนไว้ ทำให้เป็นการจัดการเรียน การสอนที่มีคุณค่า

3. ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการวางแผนการจัดการ เรียนรู้ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร ทั้งด้านจุดประสงค์ เนื้อหาสาระที่จะสอน การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การใช้สื่อการสอนและการวัดผลและประเมินผล แล้วจัดทำออกมาเป็นแผนการจัดการ เรียนรู้หลักสูตร

4. ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้สอนต้องวางแผน การจัดการเรียนรู้รอบคอบในทุกองค์ประกอบของการสอน รวมทั้งการจัดเวลาเวลา สถานที่ และ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่รอบคอบ และปฏิบัติตาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ ผลของการสอนย่อมสำเร็จได้ดีกว่าการไม่ได้วางแผนการจัดการเรียนรู้

5. ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความจำ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอน ต่อไป ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นแนวทางในการทบทวนหรือการออกข้อสอบเพื่อวัดผลและ ประเมินผลนักเรียนได้ นอกจากนี้ทำให้ผู้สอนมีเอกสารไว้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่เข้าสอนในกรณีจำเป็น เมื่อผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนเองได้นักเรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกัน

6. ทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอนนั้น สอนด้วยความพร้อม เป็นความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ คือ ความมั่นใจในการสอน และความพร้อม ทางด้านวัตถุ คือ การที่ผู้สอนได้เตรียมเอกสาร หรือสิ่งการสอนไว้อย่างพร้อมเพรียง เมื่อผู้สอนมี ความพร้อมในการสอน

7. ย่อมสอนด้วยความกระฉับกระเฉง ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ในบทเรียนอันจะส่งให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน

สงบ ลักษณะ (2533) ได้กล่าวไว้ว่า ผลดีของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีเรียนที่มีความหมายมากขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง
2. ช่วยให้ครูมีสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการ จัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ได้ทันเวลา
3. เป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้
4. ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้จัดการเรียนรู้แทน ในกรณีที่ผู้จัดการเรียนรู้ ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้เอง

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก คือ ทำให้ผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ ทำให้เป็นการสอนที่มีคุณค่า คำนึงกับเวลาที่ผ่านไป ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความจำและทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอน และต่อวิชาที่เรียน

3. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สอนที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจากการศึกษานักวิชาการได้อธิบายลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีดังนี้

นาคยา ปิณฑานนท์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องประกอบไปด้วย

1. เจตคติที่ดี ผู้สอนควรมีความรู้สึที่ดีต่อการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่ควรมองว่างานเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการสร้างภาระ ความยุ่งยาก เพราะแผนการจัดการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้สอน นักเรียน ผู้บริหาร สถานศึกษาและต่อสังคมที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ หากผู้สอนมีความรู้สึก มีเจตคติที่ดีต่อการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ก็จะทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ และนำไปใช้ได้จริง
2. นักวางแผน นักคิด การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ก็เช่นเดียวกับประมวลการสอนหรือแนวการสอน หรือกำหนดการสอน คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนความเป็นนักวางแผน นักคิดสร้างสรรค์ของผู้สอนได้
3. เครื่องมือสื่อสาร แผนการจัดการเรียนรู้ก็เช่นเดียวกับประมวลการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารความเข้าใจสำหรับตัวผู้สอน ผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ได้รับทราบว่าโรงเรียนจัดการศึกษาอย่างไร นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างไร
4. เฉพาะเจาะจง ครอบคลุม พอเพียง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ควรต้องระบุสิ่งที่เรียนจะสอนให้ชัดเจน ครอบคลุมและพอเพียงที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพ ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการกำหนดจุดประสงค์ที่กว้างมากเกินไปหรือน้อยเกินไป และต้องเป็นประโยชน์กับนักเรียน
5. ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้แผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ได้เตรียมการล่วงหน้า ก่อนจะมีการเรียนการสอนจริง ๆ การกำหนดข้อมูลใด ๆ ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นที่จะสามารถปรับเปลี่ยนแก้ปัญหาได้ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่สามารถดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้

สาลี รักสุทธี (2553) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนที่ดีจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน มีกิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกันตลอดแนว ที่สำคัญต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการต้องลงสู่นักเรียน ให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่นักเรียนดำเนินการไปตามความมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทของผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหา ให้นักเรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้นักเรียนรับรู้และนำไปใช้จริง
4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น

หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการสอนที่ดีจะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี ดังนั้นผู้สอนจึงควรทราบถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดีซึ่งมีดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตร และแนวการสอนของกรมวิชาการ
2. นำไปใช้สอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ
3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับนักเรียนและเวลาที่กำหนด
4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
6. ทุกหัวข้อในแผนการสอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีลักษณะดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้น ๆ ต้องการให้นักเรียนเกิดคุณสมบัติอะไรหรือด้านใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจนและนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุบทบาทของครูผู้สอนและนักเรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรถึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่อ อุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้อะไรช่วยบ้าง และจะใช้อย่างไร)

4. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้)

5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้หรือไม่สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้)

ขวลิต ชูกำแพง (2551) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องประกอบไปด้วยลักษณะดังนี้

1. มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างชัดเจน
2. กิจกรรมการสอนชัดเจนนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. บทบาทและพฤติกรรมของผู้สอนในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน

4. สื่อที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
5. วิธีการประเมินการเรียนรู้ที่ชัดเจน สอดคล้อง และมีความหลากหลาย

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะที่ช่วยส่งเสริมเจตคติที่ดีช่วยสะท้อนให้ผู้สอนเป็นนักคิด นักวางแผน เป็นเครื่องมือสื่อสารที่ดีมีความเฉพาะเจาะจงครอบคลุม และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ตลอดจนมีความชัดเจนทุกคนสามารถแปลความได้ตรงกันและมีการนำไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ประเภทของแผนการจัดการเรียนรู้

ประเภทของแผนการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรอิงมาตรฐาน สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเภท (ชนาธิป พรกุล, 2552) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้เป็นแผนที่ระบุเป้าหมายหลักและระบุเฉพาะกิจกรรมหลัก ๆ
2. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับบทเรียนหรือแผนรายชั่วโมง เป็นแผนที่ระบุกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อยอย่างละเอียดชัดเจน เป็นรายชั่วโมงหรือรายครั้ง

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ระดับบทเรียนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและจะสอดคล้องสัมพันธ์กันด้วย เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ระดับบทเรียนจะให้รายละเอียดของเป้าหมายการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน การวัดประเมินผลในบทเรียนย่อย ๆ ที่ประกอบกันเป็นหน่วยการเรียนรู้

5. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

ดังนี้

1. หัวเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดผล ประเมินผล
8. ภาคผนวก หรือเอกสารประกอบท้ายแผน
9. ความคิดเห็นของผู้ตรวจ
10. ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้หรือผลการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 อ้างอิงจาก สุวิทย์ เขาแก้ว, 2551) ได้กล่าวไว้ว่า

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. วิชา หน่วยที่สอน และสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. วัดผลประเมินผล

สุพล วังสินธุ์ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมายจุดประสงค์การเรียนรู้มีหลายข้อแตกต่างกันไป แต่ส่วนที่ขาดไม่ได้จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. เนื้อหาสาระ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

กรมวิชาการ (2540 อ้างอิงจาก สุวิทย์ เขาแก้ว, 2551) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์ปลายทาง
3. จุดประสงค์นำทาง
4. ชนิดของสมรรถภาพ
5. ประสบการณ์เดิม
6. สาระการเรียนรู้
7. ลำดับขั้นตอนการเรียนการสอน เช่น สร้างความสนใจ แจกแจงจุดประสงค์สำรวจความรู้เดิม เสนอความรู้ใหม่ ให้แนวทางการเรียนรู้ให้นักเรียนปฏิบัติให้ข้อมูลป้อนกลับ ประเมินผลระหว่างปฏิบัติและส่งเสริมความแม่นยำ
8. สื่อการเรียนการสอน เช่น รูปภาพ แผนภูมิใบความรู้ใบงาน ชุดฝึก เป็นต้น
9. การวัดและประเมินผล เช่น ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน คำถามท้ายบท
10. กิจกรรมสืบเนื่อง และกิจกรรมเสนอแนะ รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2548) ได้กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้ว่าประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการวัดผลประเมินผล แหล่งการเรียนรู้และหมายเหตุ

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หัวเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ภาคผนวกหรือเอกสารประกอบท้ายแผน ความคิดเห็นของผู้ตรวจผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้หรือผลการสอน

6. หลักในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงหลักในการเขียนว่าจะต้องเขียนอะไร เขียนอย่างไร และเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายในการนำไปใช้ศึกษาหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางในการสอนนักเรียน ควรคำนึงถึงรายละเอียดดังนี้

1. ควรเขียนให้ชัดเจน แจ่มแจ้งในทุกหัวข้อ เพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่าน มีรายละเอียดพอสมควร ไม่ย่อเยิ่นและไม่ละเอียดเกินไป
2. ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายให้เข้าใจได้ตรงกัน เป็นประโยคที่เข้าใจความไม่ใช่ว่าความค้าง ไม่ยืดเยื้อ ย่นย่อ
3. เขียนทุกหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกัน
4. สาระสำคัญต้องสอดคล้องกับเนื้อหา

5. จุดประสงค์ต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมและการวัดผล
6. สื่อการสอนต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและการวัดผล
7. เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนก่อนหลังในทุกหัวข้อ
8. เขียนหัวข้อให้ถูกต้องชัดเจน เช่น จุดประสงค์ต้องเขียนให้เป็นจุดประสงค์

เชิงพฤติกรรม

9. จัดเนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด
10. คิดกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่เสมอ
11. เขียนให้เป็นระเบียบ อ่านง่าย การอ่าน และสะอาดชวนอ่าน
12. เขียนในสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสอนตามแผนที่วางไว้

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ผู้เขียนจะต้องวางแผนล่วงหน้าก่อนการเรียนการสอน โดยศึกษาเนื้อหาที่จะเขียนให้ละเอียดและตามลำดับขั้นตอน แบ่งหน่วยเนื้อหาย่อย แบ่งเวลาที่ใช้การสอนทุกหัวข้อมีความสอดคล้องกัน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย รวมทั้งต้องมีการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

7. ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรเพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่ม ประสพการณ์ต่าง ๆ ประสพการณ์ และคำอธิบายกลุ่มประสพการณ์ ซึ่งได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วิชาที่ครูผู้สอนจะสอน ในแต่ละรายวิชา
2. ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือหลักการสอน แนวการสอน เพื่อให้เข้าใจจุดเน้นของหลักสูตร เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร สาระสำคัญที่ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ พัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน
3. นำโครงสร้างเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ของกลุ่ม ประสพการณ์ และจุดประสงค์รายวิชามากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาย่อย โดยให้ความสัมพันธ์กับอัตราเวลาเรียนที่กำหนดให้แต่ละหัวข้อ กลุ่มประสพการณ์เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว
4. ศึกษาแนวตัวอย่าง แนวทางการสอนในคู่มือครูผู้สอนแล้วหาแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของแต่ละหัวข้อ เพื่อให้ครูผู้สอนปรับสอนให้เหมาะสมกับเวลาเรียนที่จัดไว้ในตารางเรียนของแต่ละสัปดาห์ต่อไป

5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยครูจะต้องพิจารณาหัวข้อจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบการเรียนการสอน เช่น หนังสือค้นคว้าอ้างอิง สารสำคัญสำหรับครูผู้สอน หนังสือเรียน การสอน วัตถุประสงค์ สำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติทดสอบสำหรับวัดและประเมินผลนักเรียน

วิลมรตัน สุนทรวิโรจน์ (2553) ได้สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จัดทำหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจเป้าหมายและทิศทางของการจัดการเรียนรู้
2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี รายภาค (เฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาคเรียน) สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นการกำหนดเนื้อหาที่จะต้องเรียน โดยคำนึงถึงจุดเน้นของหลักสูตร ความต้องการของนักเรียน ความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน จำนวนเวลาที่ใช้จัดการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ วัยและระดับชั้น ส่วนการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีรายภาคเรียนนั้นเป็นการระบุถึงความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของนักเรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปี/ภาค

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคเรียน เพื่อกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้รายปี รายภาค กล่าวคือ เป็นเนื้อหาที่จะต้องเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

4. นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี รายภาค และสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค มาพิจารณาเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา

5. นำคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเป็นหน่วยการเรียนรู้เปรียบเสมือนบทเรียนหนึ่ง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้การจัดทำหน่วยอาจใช้หลักการบูรณาการหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน โดยใช้วิชาใดวิชาหนึ่ง เช่น สังคมศึกษา แล้วนำลักษณะเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

6. นำหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายหน่วย

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วยมาจัดทำแผนการเรียนรู้รายชั่วโมง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจัดทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ สารสำคัญ เวลาเรียน และน้ำหนักคะแนนในแต่ละหน่วย ซึ่งจะเห็นในภาพรวมในระดับรายวิชาว่าผู้สอนจะต้องจัดการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษา หรือภาคการศึกษาทั้งหมดก็หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียนเท่าใด

2. วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา และมาตรฐานรายวิชา โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ เพื่อนำมาเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และค่านิยม

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา เพื่อนำมาใช้ในการเลือกและขยายสาระที่เรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

4. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ ตลอดจนสาระการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของนักเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตจริงได้

5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายใช้เครื่องมือวัดที่มีความน่าเชื่อถือ และเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

6. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

สำลี รักสุทธี และคณะ (2544) ได้กล่าวสรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ผู้รู้ได้เสนอไว้ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดหรือเลือกรูปแบบ ตัดสินใจว่าจะเอารูปแบบใด
 2. กำหนดชื่อสาระการเรียนรู้ (ชื่อเรื่อง)
 3. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้แล้วเขียนเป็นจุดประสงค์หรือจะใช้ชื่อมาตรฐานการเรียนรู้ก็ได้
 4. กำหนดมาตรฐานหรือจุดประสงค์ที่วิเคราะห์ไว้แล้วที่มีความสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ที่กำหนด เพื่อนำไปเขียนลงในแผนการจัดการเรียนรู้
 5. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ต่อไป
 6. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดเทคนิควิธีการถ่ายทอดที่ดี
 7. กำหนดเรื่องให้เหมาะสมกับสาระ
 8. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงธรรมชาติวิชานักเรียนเป็นสำคัญ
- การเชื่อมโยงการเรียนรู้แบบองค์รวม 1 บูรณาการ

8. กำหนดวิธีการวัดผลประเมินผล

สุทธิพร คล้ายเมืองปัก (2543) ได้กล่าวสรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อประโยชน์ในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้และรายละเอียดของแต่ละหัวข้อของแผนการจัดการเรียนรู้

2. วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐานรายวิชา เพื่อนำมาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ เจตคติ และค่านิยม

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ โดยเลือก และขยายสาระที่เรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะประโยชน์ต่อนักเรียน

4. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ (กิจกรรมการเรียนรู้) โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

6. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

สมนึก ธาตุทอง (2548) ได้กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่าขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดให้ชัดเจน

2. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา โครงสร้างเวลาเรียน ระดับการศึกษา

3. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้

4. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความถนัดและความแตกต่างของนักเรียน ความเหมาะสมของแต่ละสาระวิชา

5. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

5.1 วิเคราะห์สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดให้ชัดเจน

5.2 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา โครงสร้างเวลาเรียน ระดับการศึกษา

5.3 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้

5.4 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความถนัดและความแตกต่างของนักเรียน ความเหมาะสมของแต่ละสาระวิชา

5.5 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้

9. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

การประเมินแผนการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุม เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ได้กล่าวถึงการประเมินแผนการเรียนรู้ไว้ 3 ระยะ ดังนี้

1. การประเมินแผนการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ ซึ่งเป็นการตรวจสอบแผนการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้สอนจริงว่า เป็นแผนการเรียนรู้ที่เขียนได้ถูกต้องตามรูปแบบการเขียนแผนการเรียนรู้หรือไม่ แต่ละหัวข้อในแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องครอบคลุมถูกต้องตามหลักวิชา และที่สำคัญแผนการจัดการเรียนรู้นั้นเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางหรือนักเรียนเป็นสำคัญหรือไม่และไม่มีสิ่งใดที่ยังขาดตกบกพร่องควรปรับปรุงแก้ไข

2. การประเมินแผนการเรียนรู้ระหว่างนำไปใช้เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติไปตามแผนการเรียนรู้ โดยสังเกตและบันทึกปัญหา หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามที่วางแผนหรือไม่ประสบผลสำเร็จ และประเด็นที่ควรแก้ไขปรับปรุงต่อไป

3. การประเมินแผนการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการใช้ เป็นการประเมินภาพรวมเมื่อสอนจบแต่ละหน่วยหรือบทและเมื่อสอบจบทั้งรายวิชา เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ที่จัดทำไว้แล้วนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร

การประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญอาศัยหลักการของ Rovinelly และ Hambleton (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2545) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 คน เพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการเรียนรู้ที่ได้จัดทำขึ้นมีความถูกต้อง ครอบคลุม ชัดเจน และสัมพันธ์กันหรือไม่ เพียงใด โดยมีแนวทางการตรวจสอบ ดังนี้

1. ตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ว่า ถูกต้องตามหลักการเขียน ครอบคลุม พฤติกรรมที่กำหนด (พุทพิสัย/ทักษะพิสัย/จิตพิสัย) และระดับพฤติกรรมที่กำหนดเหมาะสมกับเวลา เนื้อหาและตัวนักเรียน

2. ตรวจสอบจุดประสงค์นำทางว่า ระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ ประเมินได้ และระบุพฤติกรรมได้ครบถ้วนและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถบรรลุพฤติกรรมแต่ละด้านที่กำหนดในจุดประสงค์การเรียนรู้

3. ตรวจสอบเนื้อหาว่า มีความถูกต้องตามหลักวิชา ชัดเจน ไม่สับสนและทันสมัย ครบถ้วนเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการสร้างข้อความรู้ใหม่หรือเกิดพฤติกรรมหรือทักษะที่ต้องการ

4. ตรวจสอบสาระสำคัญว่า แสดงความคิดรวบยอดของเนื้อหาหรือแก่นของเรื่อง และสอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

5. ตรวจสอบกิจกรรมการเรียนการสอนว่า สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและวัยของนักเรียน ความเหมาะสมของเวลา สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและโรงเรียน กิจกรรมน่าสนใจ จูงใจให้กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมสร้างเสริมทักษะข้อความรู้และพฤติกรรมที่กำหนดได้อย่างครบถ้วน และมีประสิทธิภาพแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แปลกใหม่เป็นกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

6. ตรวจสอบสื่อ ความเหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและโรงเรียน

7. ตรวจสอบการวัดและประเมินผล ดูว่าวิธีการวัดและเครื่องมือวัดสอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดในจุดประสงค์ สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาและสอดคล้องกับขั้นตอน และกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรม ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เกณฑ์การประเมินมีความสอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียน

10. เกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

10.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง สภาวะหรือคุณภาพของสมรรถนะในการดำเนินงาน เพื่อให้งานมีความสำเร็จโดยใช้เวลา ความพยายาม และค่าใช้จ่ายค่าน้อยที่สุดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ โดยกำหนดเป็น อัตราส่วน หรือร้อยละระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลลัพธ์ (Ratio between input, process and output) ประสิทธิภาพเน้นการดำเนินการที่ถูกต้องหรือกระทำการใด ๆ อย่างถูกวิธี (Doing the thing right) คำว่าประสิทธิภาพมักสับสนกับคำว่าประสิทธิผล (Effectiveness) ซึ่งเป็น คำที่คลุมเครือ ไม่เน้นปริมาณ และมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์และเน้นการทำการสิ่งที่ถูกที่ควร (Doing the right thing) ดังนั้นสองคำนี้จึงมักใช้คู่กัน คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

10.2 ความหมายของเกณฑ์ประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับ ประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นระดับที่ ผลิตสื่อหรือชุดการสอนจะพึงพอใจว่า หากสื่อหรือชุดการสอนมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว สื่อหรือ ชุดการสอนนั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียนและคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน 2 ประเภท คือ

พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น $E_1 = \text{Efficiency of Process}$ (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) และพฤติกรรมสุดท้าย (ผลลัพธ์) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น $E_2 = \text{Efficiency of Product}$ (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์)

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยของนักเรียน เรียกว่า “กระบวนการ” (Process) ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การทำโครงการ หรือทำรายงานเป็นกลุ่ม และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. ประเมินพฤติกรรมสุดท้าย (Terminal Behavior) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Product) ของนักเรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียนและการสอบไล่ประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอน จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่านักเรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้ของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของนักเรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการประเมินหลังเรียนทั้งหมด นั่นคือ $E_1/E_2 = \text{ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์}$ ตัวอย่าง 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากสื่อหรือชุดการสอนแล้ว นักเรียนจะสามารถทำแบบฝึกปฏิบัติ หรืองานได้ผลเฉลี่ย 80% และประเมินหลังเรียนและงานสุดท้ายได้ผลเฉลี่ย 80% การที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยพิจารณาพิสัยการเรียนรู้ที่จำแนกเป็นพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Skill Domain) เนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้สูงสุดแล้ว ลดต่ำลงมาคือ 90/90 85/85 80/80 ส่วนเนื้อหาสาระที่เป็นจิตพิสัยจะต้องใช้เวลาไปฝึกฝนและพัฒนาไม่สามารถทำให้ถึงเกณฑ์ระดับสูงได้ในห้องเรียนหรือในขณะที่เรียน จึงอนุโลมให้ตั้งไว้ต่ำลง นั่นคือ 80/80 75/75 แต่ไม่ต่ำกว่า 75/75 เพราะเป็นระดับความพอใจต่ำสุด จึงไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำกว่านี้ หากตั้งเกณฑ์ไว้เท่าใดก็มักได้ผลเท่านั้น

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 โดยที่

1. 80 ตัวแรก เป็นประสิทธิภาพกระบวนการ ซึ่งคำนวณได้จากร้อยละของค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมดที่เก็บรวบรวมระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 2. 80 ตัวหลัง เป็นประสิทธิภาพผลลัพธ์ ซึ่งคำนวณได้จากร้อยละของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่วัดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้
- เผชิญ กิจระการ (2544) ได้อธิบายวิธีการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนที่สร้างขึ้น
- 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการของความรู้และเหตุผลในที่ตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนรู้ โดยอาศัย

ผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Expert) ในการตรวจสอบ และเป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่าซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการนำไปใช้ (Usability) พร้อมกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่จะนำมาหาค่าประสิทธิภาพในครั้งต่อไป

2. วิธีหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำสื่อที่จัดทำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เป็นเป้าหมายของการหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ซึ่งส่วนมากจะใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ซึ่งประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ในการทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน การสอนหรือแบบทดสอบย่อยโดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 75/75$, $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$ เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับผู้ผลิตแผนการจัดการเรียนรู้จึงพอใจว่า หากแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียน และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้ โดยการประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และ พฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์)

1. การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือ การประเมินผลต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า กระบวนการ (Process) ของนักเรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม (รายงานของกลุ่ม) และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Product) ของนักเรียน โดยการพิจารณาจากการสอบหลังเรียนและการสอบไล่ ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่สอนคาดหวังว่านักเรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของผลคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของนักเรียนทั้งหมดต่อ เปอร์เซ็นต์ของผลการสอบหลังเรียนของนักเรียนหมดนั้น คือ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว นักเรียนสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองานที่ผลเฉลี่ย 80% และทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ผลเฉลี่ย 80% การที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติศึกษาอาจตั้งไว้ต่ำกว่า เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) จะมีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะในที่นี้จะเห็นได้จากตัวอย่าง เช่น $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum \frac{X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้
 $\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนทุกคน
 A หมายถึง คะแนนเต็มของกิจกรรมระหว่างเรียน
 N หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum \frac{X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมของการทดสอบหลังเรียน
 A แทน จำนวนเต็มของการทดสอบหลังเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 32 แต่ละคนได้คะแนน จากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยเทียบกับคะแนนที่ได้ก่อนการเรียน (Pre-test) ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) สามารถอธิบายให้ชัดเจน ได้ดังนี้ สมมติว่านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่าแตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 90 แสดงว่ามีความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $90 - 10 = 80$ ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (80/90) \times 100 = 88.88\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) แต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูก มีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า สื่อไม่มีประสิทธิภาพและชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 75/75, 80/80 และ 85/85 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของรายวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ๆ ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจจะตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 หรือ 80/80 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย อาจจะตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความเคลื่อนไหวเท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้คือ 87.50/87.50 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 โดยวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) โดยใช้สูตรและวิธีคำนวณตามความหมายที่ 1 โดยตั้งประสิทธิภาพ E_1/E_2 ไว้ที่เกณฑ์ 80/80

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

1. ความหมายของการคิด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) กล่าวว่า การคิด หมายถึง กิจกรรมของความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง รู้ว่ากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง รู้ว่ากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบางอย่าง และสามารถควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ให้ความหมายของการคิด ไว้ว่า การคิด หมายถึง กลไกของสมองที่เกิดขึ้นตลอดเวลาของมนุษย์ที่ใช้ในการสร้างแนวความคิดรวบยอดด้วยการจำแนกความแตกต่าง การจัดกลุ่มและการกำหนดชื่อเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้รับ

กระบวนการที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้อาจเป็นความจริงหรือเป็นจินตนาการ ตลอดจนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม การคิดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อม สังคมและประสบการณ์เดิมของมนุษย์

ไบเออร์ (Beyer, 1987) กล่าวถึงการคิดว่าเป็นการค้นหาความหมาย ผู้ที่คิดคือผู้ที่กำลังค้นหาความหมายของอะไรบางอย่าง นั่นคือกำลังใช้สติปัญญาของตนทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ที่ได้เข้ารวมกับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเพื่อหาคำตอบ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าความคิดเป็นการเอาข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่ไปรวมกับข้อมูลเก่าที่ระลึกได้ เพื่อสร้างเป็นความคิดอ่าน เหตุผลหรือข้อตัดสินใจ

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2522) มีความเห็นสอดคล้องกับ ฮิลการ์ด (Hilgard, 1962) ว่าการคิดเป็นกระบวนการที่เป็นภาพหรือสัญลักษณ์แทนสิ่งของหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ปรากฏขึ้นในความคิด (Idea) หรือจิตใจ (Mind)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการคิด สามารถสรุปได้ว่า การคิดหมายถึง กลไกหรือกระบวนการอย่างหนึ่งของสมองมนุษย์ที่เป็นภาพหรือสัญลักษณ์ มีการแปลข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อมูลที่ได้รับมา โดยข้อมูลใหม่ที่ได้รับมาจะถูกรวบรวมกับข้อมูลเก่าหรือดั้งเดิมของแต่ละบุคคล เพื่อใช้ในการหาเหตุผลและตัดสินใจต่อไป

2. ความหมายของปัญหา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายของ ปัญหา คือ ข้อสงสัย ข้อขัดข้อง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข

อัจฉรา จันทา (2549) ให้ความหมายของปัญหาไว้ว่า ปัญหา หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคล หรือกลุ่มคนเผชิญและต้องการหาคำตอบ ซึ่งการได้มาซึ่งคำตอบต้องใช้ความรู้และวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่มาผสมผสานเป็นแนวทางในการหาคำตอบ

สุกัญญา ศรีสาคร (2547) กล่าวถึงคำว่า ปัญหาว่า คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคที่มาขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาจากสาเหตุและที่มาของปัญหา แล้วใช้กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อขจัดปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป

ยุตา รักไทย และธนิกานต์ มาชะศิริานนท์ (2542) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับปัญหา ไว้ว่า ปัญหา คือ ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสถานการณ์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น (หรือสภาพการณ์ไม่ดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอนาคต)

บุญเลี้ยง พลอาวุธ (2543 อ้างอิงจาก กิตติพงษ์ พงษ์จำปา, 2543) ได้กล่าวถึงปัญหาไว้ดังนี้

1. ปัญหา คือ สิ่งที่ต้องแก้ไข (Solve) โดยมีจุดมุ่งหมาย

2. ทางที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายของปัญหานั้นมีอุปสรรคมาขัดขวาง

3. ในการแก้ปัญหาให้สำเร็จ บุคคลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

โกวิท วรพิพัฒน์ (2540 อ้างอิงจาก สุวิทย์ มูลคำ, 2547) ปัญหา หมายถึง สภาวะหรือสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ไม่สนองตอบความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของปัญหา สามารถสรุปได้ว่า ปัญหา หมายถึง เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่บุคคลต้องเผชิญและแก้ไข ซึ่งต้องใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลในการคิดหาคำตอบด้วย

3. ความหมายของการคิดแก้ปัญหา

สุวิทย์ มูลคำ (2547) ได้ให้ความหมายของการคิดแก้ปัญหาไว้ว่า การคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถทางสมองในการกระจัดสภาวะความไม่สมดุลที่เกิดขึ้น โดยพยายามปรับตัวเอง และสิ่งแวดล้อมให้สมดุลกลับเข้าสู่สภาวะสมดุลหรือสภาวะที่บุคคลคาดหวัง

กูด (Good, 1973 อ้างอิงจาก สุคนธ์ สีนธพานนท์ และคณะ, 2552) ได้ให้ความหมายของการคิดแก้ปัญหาไว้ว่า การคิดแก้ปัญหา หมายถึง แบบแผนหรือวิธีการซึ่งอยู่ในสภาวะที่มีความยุ่งยากลำบาก หรืออยู่ในสภาวะที่พยายามตรวจสอบข้อมูลที่ทำได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหา มีสมมติฐานและการตรวจสอบสมมติฐานภายใต้การควบคุม มีการเก็บข้อมูลจากการทดลองเพื่อหาความสัมพันธ์นั้นว่าจริงหรือไม่

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2552) ได้ให้ความหมายของการคิดแก้ปัญหาไว้ว่า การคิดแก้ปัญหา หมายถึง การคิดที่พยายามที่คลายปัญหาความแตกต่างระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคล โดยใช้วิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการคิดพิจารณาหาประเด็นสำคัญหรือสิ่งที่ก่อกวน สร้างความยุ่งยากสับสนและความวิตกกังวล เพื่อหาทางคลี่คลายและจัดสิ่งที่เป็นปัญหานั้นให้หมดไป การคิดแก้ปัญหามองความสามารถในการคิดเชิงนิรนัย โดยเฉพาะความเป็นเหตุเป็นผลในการทำความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหามาไว้ว่า การคิดแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญของเรื่องหรือสิ่งต่าง ๆ ที่คอยก่อกวน และสร้างความรำคาญ สร้างความยุ่งยาก สับสน และความวิตกกังวล และพยายามหาหนทางคลี่คลายสิ่งเหล่านั้นให้ปรากฏ และหาหนทางจัดปัดเป่าสิ่งที่เป็นปัญหา ก่อความรำคาญ ความวิตกกังวล ความยุ่งยากสับสนให้หมดไป

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการคิดแก้ปัญหา สามารถสรุปได้ว่า การคิดแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

4. องค์ประกอบของความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

Stollburg (1956) ให้ความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการคิดแก้ปัญหา นั้น แต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ การคิดแก้ปัญหาจึงไม่เหมือนกัน การคิดแก้ปัญหาไม่มีขั้นตอนที่แน่นอน และไม่จำเป็นต้องทำตามลำดับ อาจสลับก่อนหลังหรือบางขั้นตอนอาจไม่มีก็ได้ นอกจากนี้การคิดแก้ปัญหายังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1. ประสบการณ์
2. วุฒิภาวะทางสมอง
3. สภาพการณ์ที่แตกต่างกัน
4. กิจกรรมและความสนใจของแต่ละคนที่มีต่อปัญหานั้น

Grossnickle และ Brueckner (1959) กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก
2. เป็นปัญหาที่สามารถทำการแก้ไขได้
3. ปัญหานั้นอยู่ในขอบเขตที่ชัดเจนที่เด็กแต่ละคนสามารถเข้าใจได้
4. เด็กจะเสนอวิธีแก้ปัญหาก็เป็นไปได้
5. เด็กได้รับการแนะนำจากครูในการวางแผนการแก้ปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล

และการประเมินผล

Morgan (1978) สรุปว่า วิธีคิดแก้ปัญหานั้นแตกต่างกัน จึงทำให้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกันด้วย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้

1. สติปัญญา (Intelligence) ผู้มีสติปัญญาดี สามารถแก้ปัญหาได้ดี
2. แรงจูงใจ (Motivation) ในการทำให้เกิดแนวทางในการคิดแก้ปัญหา
3. ความพร้อม (Readiness) ในการที่จะแก้ปัญหาใหม่ ๆ โดยทันทีทันใดจากประสบการณ์ที่มีมาก่อน
4. การเลือกวิธีแก้ปัญหาดังเหมาะสม (Functional fixedness)
5. นำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. เด็กจะนำกระบวนการแก้ปัญหาวางแผนไว้แล้วมาใช้ในสถานการณ์ที่ต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
7. สรุปการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิดแก้ปัญหานั้นจะต้องคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ โดยความสามารถของการแก้ปัญหานั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา ประสบการณ์ ความพร้อม ของบุคคล และวิธีการแก้ปัญหานั้นของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน จึงทำให้มีผลลัพธ์ที่

แตกต่างกันด้วย การแก้ปัญหาจะอยู่ในขอบเขตความสามารถของตัวบุคคล ในการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาต้องมีกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมองเห็นปัญหา ครูจะต้องเป็นผู้แนะนำวิธีการ การวางแผนแก้ปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลให้นักเรียนเข้าใจ จนนักเรียนสามารถสรุปผลการแก้ปัญหาได้

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา

โดยทั่วไปบุคคลย่อมปรารถนาให้กระบวนการคิดแก้ปัญหาเป็นไปด้วยดี อย่างไรก็ตามในการคิดแก้ปัญหาของบุคคลก็อาจห่างไกลไปจากความสำเร็จที่สมบูรณ์แบบได้ ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา มีดังนี้ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, 2552)

1. ประสบการณ์เดิม ประสบการณ์เดิมจะทำให้บุคคลเกิดชุดของการแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ ขึ้นภายในสมอง (a mental set) ของตนและเกิดความดั่งมั่นกับสิ่งนั้น ทำให้ผูกพันยึดติด ซึ่งลักษณะของการยึดติด (fixation) มีสองลักษณะ คือ

1.1 ยึดติดกับการใช้วิธีการเดิมในการแก้ปัญหาจนเกิดเป็นนิสัย การคิดแก้ปัญหาของบุคคลอาจเป็นผลมาจากวิธีการเดิมในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อการคิดแก้ปัญหา ถ้าส่งผลทางบวกก็จะทำให้สามารถคิดแก้ปัญหาได้รวดเร็วขึ้น แต่ถ้าส่งผลทางลบก็จะไปขัดขวางการคิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะการคิดแก้ปัญหาในแนวทางใหม่หรือทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจเหมาะสมกว่า หรือวิธีการที่ทำได้ง่ายกว่าก็ไม่ทำและคิดว่าวิธีเดิมคืออยู่แล้ว ซึ่งปัจจัยนี้อาจต้องใช้เวลาในการแก้ไขกลยุทธ์ที่ดีในเรื่องนี้คือ การที่บุคคลนั้นต้องเปิดใจรับและคอยตรวจสอบความคิดในการแก้ปัญหาของตนว่าได้ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถทำในสิ่งใหม่ ๆ หรือไม่

1.2 ยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของสิ่งต่าง ๆ ที่ตนคุ้นเคย (functional fixedness) บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะละเลยหน้าที่การใช้งานอื่น ๆ ที่เป็นไปได้ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อบุคคลนั้นยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของสิ่งนั้นไว้ในจิตใจของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น บุคคลจะคุ้นกับการใช้ค้อนตอกตะปู แต่ถ้าไม่มีค้อนก็แก้ปัญหาไม่ได้ หากบุคคลไม่ยึดติดกับการใช้ค้อนตอกตะปูก็สามารถใช้สิ่งอื่นตอกตะปูแทนได้ เป็นต้น การยึดติดหน้าที่การใช้งานนี้ทำให้บุคคลไม่สามารถนึกถึงหน้าที่การใช้งานอื่น และทำให้ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาโดยใช้สิ่งของนั้นเพื่อทำหน้าที่อื่น ๆ ได้ ตัวอย่างอีกประการหนึ่งให้เห็นได้ชัด คือ ตัวอย่างของปัญหาการให้บุคคลยืนอยู่ที่จุดหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างเชือกสองเส้นที่กล่าวมาแล้ว และกำหนดให้ผูกปลายเชือกทั้งสองเข้าด้วยกัน แต่บุคคลนั้นไม่สามารถเอื้อมถึงปลายเชือกทั้งสองในเวลาเดียวกันได้ หากบุคคลนั้นยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของคีมจะทำให้ไม่สามารถคิดนำคีมนั้นมาใช้เป็นน้ำหนักร่วงปลายเชือกข้างหนึ่งให้แกว่งเข้ามาถึงมือได้ การยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของคีมย่อมทำให้ปัญหานี้ยากที่จะแก้ไข ซึ่งการคิดแก้ปัญหาจึงเป็นการหาหน้าที่การใช้งานคีมในรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิม โดยให้คีมทำหน้าที่เป็นตุ้มน้ำหนักแทน

2. แรงจูงใจและอารมณ์ บุคคลหลายคนมีความสามารถหรือทักษะในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย รู้ว่าตนเองควรทำอะไรบ้าง ทำอย่างไรเพื่อที่จะแก้ปัญหานั้น แต่ความสามารถหรือทักษะดังกล่าวก็หาได้มีประโยชน์แต่อย่างใดไม่ ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่มีแรงจูงใจที่จะทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญคือ แรงจูงใจจากภายในของบุคคลเหล่านั้นที่จะคิดแก้ปัญหาหรือมีความพยายามรบเร้าให้บุคคลนั้นคิดแก้ปัญหา บางคนก็จะเลยความคิดที่จะทำไปอย่างง่ายดาย อารมณ์ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกที่จะแก้ปัญหาคือ ในขณะนี้นักแก้ปัญหาได้รับการจูงใจให้คิดแก้ปัญหา บุคคลเหล่านั้นยังต้องควบคุมอารมณ์ของตนและใส่ใจไปที่การหาคำตอบของปัญหานั้น และไม่เกรงกลัวต่อความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

3. ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างผู้ที่มีความเชี่ยวชาญกับผู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญมีความแตกต่างกัน ทั้งในแนวทางที่ใช้ในการคิด และลักษณะของปัญหาที่ทำการคิดแก้ปัญหานั้นก็พบว่า ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมีความแตกต่างในแนวทาง ดังนี้

3.1 พื้นฐานความรู้ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถสูงและกว้างขวางในการจัดระบบความรู้ในสาขาวิชาที่ตนมี บ่อยครั้งจึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถคิดแก้ปัญหาจากความทรงจำที่ตนมีโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก เพราะในสมองของผู้เชี่ยวชาญนั้น ความรู้ต่าง ๆ ได้ถูกจัดเรียงเป็นระบบอย่างมีขั้นตอน มีการจัดหมวดหมู่ประเด็นต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดีและสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างดี ในขณะที่นักแก้ปัญหามือใหม่มีความสามารถในการจัดประเด็นต่าง ๆ และความสามารถในการเชื่อมต่อกันได้ไม่ดีเท่านัก

3.2 ความทรงจำหลัก ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญย่อมมีข้อมูลในความทรงจำมากกว่านักแก้ปัญหามือใหม่ และมีทักษะในการจดจำได้ดีกว่า ผู้เชี่ยวชาญจึงสามารถใช้คลังความรู้ที่ตนมีมาใช้ในการคิดแก้ปัญหา ยิ่งมีความทรงจำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหามากเท่าใด ยิ่งช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้มากขึ้น

3.3 กลยุทธ์ ผู้เชี่ยวชาญมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านักแก้ปัญหามือใหม่ในการคิดแก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ

3.4 การฝึกฝน การเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ต้องได้รับการฝึกฝนมานานหลายปี สะสมประสบการณ์มาเป็นอันมาก ต้องใช้ความพยายามและเวลาในการพัฒนาทักษะ อย่างไรก็ตาม ต้องไม่ลืมว่าผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการคิดแก้ปัญหาในสาขาวิชาที่ตนถนัดเท่านั้น ไม่สามารถเชี่ยวชาญได้ทุกเรื่อง

4. ความสามารถในการคิดแบบอนกนัย ในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันนั้น ส่วนหนึ่งแล้วสามารถอาศัยความเคยชินของวิธีแก้ปัญหามาจากประสบการณ์เดิม แล้วนำมาใช้แก้ปัญหาลักษณะที่เคยโดยมองปัญหาว่าเหมือนเดิม อย่างไรก็ตามเมื่อต้องเผชิญปัญหาใหม่ การคิดแก้ปัญหาด้วยการใช้ประสบการณ์เดิมอาจไม่ได้ผลและอาจเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาก็ได้ เพราะไม่มองหาวิธีการ

คิดแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น ทั้งที่อาจทำให้ได้วิธีการใหม่ที่สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่า บุคคลที่มีความสามารถในการคิดแบบอนกนัยจะมีส่วนช่วยให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ หรือคิดได้หลายทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายปลายทางได้ ดังนั้นนักจิตวิทยาได้คิดวิธีการคิดแบบอนกนัย เพื่อให้เห็นวิธีการคิดแก้ปัญหาแบบอื่น ๆ ไว้หลายวิธี วิธีที่สำคัญมีดังนี้

4.1 การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการระดมความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเท่าที่คิดได้อย่างเสรีนิยมทำเป็นกลุ่ม เพราะเชื่อว่าการแสดงความคิดอย่างเสรีของคนคนหนึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่นในกลุ่มเกิดความคิดอย่างเสรีได้ต่อไป โดยต้องมีบรรยากาศของความเป็นกันเอง ยอมรับความคิดทุกอย่างที่สมาชิกคิดได้ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ที่จะทำให้ความคิดหยุดชะงัก ทำให้ไม่กล้าคิดแบบแปลก ๆ คิดได้มากเท่าใดก็ยิ่งดี และหากมีการนำความคิดของสมาชิกรายอื่นมาขยายให้ดีขึ้น หรือนำเอาความคิดต่าง ๆ มารวมกันเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ก็จะทำให้ความคิดทั้งหมดที่ได้มาแล้วจะต้องนำมาประเมินต่อไปว่าความคิดใดบ้างสามารถนำไปใช้ หรือนำไปพัฒนาเพื่อใช้แก้ปัญหาได้หรือนำมารวมกันเพื่อใช้แก้ปัญหา

4.2 ซีเน็คติกส์ (Synectics) เป็นการนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวพันกันมาเชื่อมโยงกัน เป็นการสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหาขึ้น วิธีซีเน็คติกส์ประกอบด้วยการอุปมา (analogy) แบบต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 การอุปมาโดยตรง ผู้แก้ปัญหาพยายามนึกถึงสิ่งมีชีวิตอื่นรอบตัวว่ามีสิ่งมีชีวิตอะไร บ้างที่มีปัญหาล้ายกับที่กำลังประสบอยู่ สิ่งมีชีวิตเหล่านั้นแก้ปัญหาด้วยวิธีใด เช่น การประดิษฐ์เครื่องบิน เป็นต้น เพื่อให้สามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว โดยอุปมากับการบินของนก

4.2.2 การอุปมาตนเอง โดยให้จินตนาการว่าตนเองเป็นผู้มีปัญหา จะเกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างไร คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร

4.2.3 การอุปมาแบบคิดฝัน โดยมีความคิดฝันในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา เช่น คิดแก้ปัญหาการใช้ยางรถยนต์ไม่ให้มีลมรั่วออกไป โดยฝันว่ายางรถยนต์นั้นสามารถอุดรูรั่วได้เอง เป็นต้น ดังนั้น ความสามารถในการคิดแบบอนกนัยของบุคคลจึงช่วยให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ในการคิดแก้ปัญหาขึ้นได้ ลักษณะของการคิดแก้ปัญหา การแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ปัญหาบางปัญหาเราสามารถหาทางแก้ปัญหาได้ทันที แต่บางปัญหาอาจต้องใช้เวลาในการค้นหาคำตอบ ซึ่งคำตอบที่ได้ต้องพิสูจน์ได้ว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือและสามารถนำไปอ้างอิงต่อได้ การแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลมีขั้นตอนและใช้เวลาที่แตกต่างกัน เนื่องจากความรู้และประสบการณ์ จะส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหา

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1980, 1985 cited in Ashcraft and Radvansky, 2010) สรุปว่าการแก้ปัญหามีลักษณะดังนี้

1. เป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย (Goal directionness) พฤติกรรมหรือการกระทำทุกอย่างจะต้องมีเป้าหมายเพื่อที่จะให้บรรลุหรือประสบความสำเร็จ ดังนั้นการฝึกกลางวันจึงไม่ใช่การแก้ปัญหา เช่น เราลืมกุญแจรีโมทไว้ในรถยนต์ เปิดประตูไม่ได้ เราต้องกระทำทุกอย่างทั้งการคิดและพฤติกรรมแสดงออก เพื่อให้สามารถเปิดประตูได้ คงไม่ใช่นั่งฝันแล้วประตูจะเปิดออกมาได้เอง

2. เป็นการกระทำที่มีลำดับขั้นตอน (Sequence of operations) ที่แสดงถึงกระบวนการคิดของสมอง การตอบว่า $2 \times 3 = 6$ ไม่ใช่การแก้ปัญหา เพราะไม่ได้แสดงถึงความเป็นขั้นตอน แต่หากรถยนต์สตาร์ทไม่ติดแล้วเราพยายามแก้ไขให้มันทำงานได้ แสดงว่าเป็นการแก้ปัญหา

3. เป็นการจัดการกระทำด้วยความรู้คิด (Cognitive operations) การแก้ปัญหามองใช้กระบวนการคิดที่หลากหลาย ซึ่งบางครั้งเกิดขึ้นพร้อมกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย การทำงานของจิตใจและสมอง เช่น การเขียนรายการของสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพื่อคัดเลือกสถานที่เหมาะสมกับการพักผ่อนช่วงปิดเทอม

4. การทำเป้าหมายย่อยให้สำเร็จ (Subgoal decomposition) ในขั้นตอนย่อย ๆ ของการแก้ปัญหาในขั้นที่ 3 มักมีเป้าหมายของมันเอง ซึ่งเรียกว่า เป้าหมายย่อย ซึ่งเป้าหมายย่อยนี้จะทำให้เราบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายหลักที่เราต้องการแก้ปัญหา ดังนั้นการคิดแก้ปัญหาก็คือการนำเป้าหมายหลักมาแบ่งออกเป็นเป้าหมายย่อยต่าง ๆ และทำเป้าหมายย่อยให้สำเร็จเพื่อการบรรลุเป้าหมายหลักที่ต้องการ เช่น ต้องการไปเรียนต่อปริญญาโทและปริญญาเอกที่อเมริกา เป้าหมายย่อยของนักเรียนคือ เรียนให้สำเร็จปริญญาตรีตามเวลาที่กำหนด โดยการสอบผ่านในทุกรายวิชา เตรียมผลสอบโทเฟล เตรียมสอบขอทุนการศึกษา สมัครเข้าเรียน เรียน สอบและสำเร็จผลการศึกษา เป็นต้น คุณสมบัติของนักคิดแก้ปัญหา การคิดแก้ปัญหา ถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการคิดทั้งหมด การคิดแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์ ซึ่งจะต้องใช้การคิดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่อุ่นวยสับสนได้เป็นอย่างดี ผู้ที่มีทักษะการคิดแก้ปัญหาก็จะสามารถเผชิญกับภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง ทักษะการแก้ปัญหาก็มิใช่เป็นเพียงการรู้จักคิดและรู้จักการใช้สมองหรือเป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติ วิธีคิด ค่านิยมความรู้ ความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้อีกด้วย (สุวิทย์ มูลคำ, 2549)

ทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ทั้งโดยตนเองและรับการฝึกฝนจากผู้อื่น นักคิด แก้ปัญหาก็ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ, 2549)

1. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
2. ตั้งใจค้นหาความจริง

3. กระตือรือร้น
4. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนใจสิ่งรอบด้าน
5. เปิดใจรับความคิดใหม่
6. มีมนุษยสัมพันธ์
7. มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ
8. กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง
9. มีความคิดหลากหลายและคิดยืดหยุ่น
10. มั่นใจในตนเอง
11. มีความคิดสร้างสรรค์
12. ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
13. ใจเย็น สุขุม รอบคอบ กระบวนการแก้ปัญหา

บุคคลจะเข้าสู่การคิดแก้ปัญหาที่ต่อเมื่อบุคคลต้องการเปลี่ยนอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้ได้คำตอบหรือให้ได้แนวทางในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ถ้าบุคคลสามารถหาคำตอบได้โดยรวดเร็วทันทีจากความรู้ที่มีอยู่ ถือว่าบุคคลนั้นยังไม่ได้มีปัญหาเกิดขึ้น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถหาคำตอบได้ทันทีจึงจะแสดงว่าบุคคลนั้นมีปัญหาที่ต้องคิดแก้ปัญหา นักจิตวิทยาได้ใช้ความพยายามอย่างหนักในการกำหนดกระบวนการคิดที่บุคคลแต่ละบุคคลใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา

ทิสนา แคมมณี (2548) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. สังเกต ให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูล รับรู้ ทำความเข้าใจปัญหาจนสามารถสรุปและตระหนักในปัญหานั้น
2. วิเคราะห์ ให้นักเรียนได้อภิปราย หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อแยกแยะประเด็นปัญหา สภาพสาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหา
3. สร้างทางเลือก ให้นักเรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งอาจจะมีการทดลอง ค้นคว้า ตรวจสอบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำกิจกรรมกลุ่มและควรมีการกำหนดหน้าที่ในการทำงานให้แก่ นักเรียน
4. เก็บข้อมูลประเมินทางเลือก นักเรียนปฏิบัติตามแผนงานและบันทึกการปฏิบัติงาน เพื่อรายงานและตรวจสอบความถูกต้องของทางเลือก
5. สรุป นักเรียนสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะทำในรูปของรายงาน

บลูม (Bloom, 1956 อ้างอิงจาก วรณภา เหล่าไพศาลพงษ์, 2554) ได้เสนอขั้นตอนของการแก้ปัญหา ไว้ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 เมื่อนักเรียนได้พบปัญหา นักเรียนจะคิดค้นสิ่งที่เคยพบเห็นและเกี่ยวข้องกับปัญหา

2. ขั้นที่ 2 นักเรียนจะใช้ประโยชน์จากขั้นที่ 1 มาสร้างรูปแบบปัญหาขึ้นใหม่
3. ขั้นที่ 3 การแยกแยะของปัญหา
4. ขั้นที่ 4 การเลือกใช้ทฤษฎี หลักการ ความคิด และวิธีการที่เหมาะสมกับปัญหา
5. ขั้นที่ 5 การใช้ข้อสรุปของวิธีการมาแก้ปัญหา
6. ขั้นที่ 6 ผลที่ได้จากการแก้ปัญหา

สเตอร์นเบิร์ก (Sternberg, 2006) ได้เสนอกระบวนการคิดแก้ปัญหาไว้ 7 ขั้นตอน

มีดังนี้

1. ขั้นระบุปัญหา ก่อนที่จะดำเนินการแก้ปัญหา บุคคลควรเริ่มด้วยการกำหนดว่าปัญหาใดเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไข เพราะเมื่อรู้สึกว่ามีสิ่งที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น และอาจมีหลายเรื่อง ที่รู้สึกเป็นปัญหาเกิดขึ้นพร้อมกัน บุคคลควรมองปัญหาแยกแยะแต่ละเรื่องได้ และสามารถระบุได้ว่า ปัญหาใดสำคัญเป็นเรื่องที่ต้องคิดแก้ปัญหาต่อไป และปัญหาใดที่สามารถปล่อยผ่านไป

2. ขั้นกำหนดความชัดเจนของปัญหา เมื่อบุคคลตระหนักถึงความมีอยู่ของปัญหา แล้วบุคคลควรมีการนิยามปัญหาให้ชัดเจนเพียงพอที่จะทำความเข้าใจแนวทางแก้ปัญหาได้ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากหากไม่นิยามปัญหาอย่างชัดเจนจนแสดงให้เห็นลักษณะของปัญหาที่จะทำให้ลดความสามารถในการแก้ปัญหาดังกล่าวลง ดังตัวอย่างการหาคำตอบในการแก้ปัญหการจับปลายเชือก 2 เส้น มาผูกเข้าด้วยกัน โดยที่บุคคลไม่สามารถเอื้อมถึงเชือกอีกเส้นหนึ่งได้ ในการแก้ปัญหานี้บุคคลไม่ได้จำกัดเพียงการแก้ปัญหา โดยอาศัยเพียงข้อจำกัดตามความสามารถของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องมองสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ พยายามค้นหาสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหามาให้ได้มากที่สุด จัดสภาพขอบเขตของปัญหาเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เพื่ออธิบายสภาพปัญหาให้มองเห็นปัญหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไม่มองภาพอย่างกว้าง ๆ และผลิผลลามกำหนดปัญหาแต่ควรค้นหาสาเหตุของปัญหา และตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหานั้นให้ได้ว่า ทำไม อะไร เมื่อไร ที่ไหน ใคร อย่างไร

3. ขั้นกำหนดกลยุทธ์การแก้ปัญหา เมื่อสามารถนิยามปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ต่อไปคือ การวางแผนกลยุทธ์ ในการแก้ปัญหากลยุทธ์ที่สำคัญที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การแก้ปัญหาก็คือ ทักษะการวิเคราะห์ (Analysis) และทักษะการสังเคราะห์ (Synthesis) กลยุทธ์ที่ช่วยเสริมการวิเคราะห์ และสังเคราะห์อีกส่วน คือ การคิดแบบอเนกนัยและเอกนัย (Divergent thinking and convergent thinking) โดยการคิดแบบอเนกนัย (Divergent thinking) เป็นการพยายามคิดหาทางเลือกในการแก้ปัญหาย่างหลากหลายและเป็นไปได้ โดยพยายามคิดค้นหาวิธีทั้งที่เป็นปกติ หรือวิธีแปลกใหม่ที่ไม่มีใครคิดถึง ส่วนการคิดแบบเอกนัย (Convergent thinking) เป็นการรวบรวมผสมผสานความคิดต่าง ๆ ที่คิดไว้หลากหลายนั้นให้กลายเป็นแนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งในบางกรณี

บุคคลอาจหาได้แต่เพียงการค้นพบคำตอบในการแก้ปัญหาในสิ่งที่บุคคลนั้น เชื่อว่าดูเหมือนจะเป็นคำตอบของปัญหา การแก้ปัญหาในชีวิตจริงบุคคลต้องใช้ทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ และทั้งการคิดแบบอเนกนัยและเอกนัย ไม่มีกลยุทธ์ใดเพียงกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถจัดการกับปัญหาได้ ทุกปัญหา กลยุทธ์ที่ใช้ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาและความชื่นชอบในวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้แก้ปัญหานั้นด้วย

นอกจากนี้กลยุทธ์การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพนั้น แซนแทรค (Santrack, 2003) ยังได้เสนอให้ใช้วิธีการกำหนดเป้าหมายย่อยการแก้ปัญหาที่มีขั้นตอนแน่นอนชัดเจน และการแก้ปัญหาแบบใช้สามัญสำนึก สำหรับวิธีการกำหนดเป้าหมายย่อย (Sub goaling) นั้นจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายย่อยก่อนถึงเป้าหมายสุดท้ายในการแก้ปัญหา เช่น เมื่อบุคคลมีปัญหาในการเขียนบทความซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้าย สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ การสามารถเลือกหนังสือ และวารสารที่ถูกต้องและกำหนดเป้าหมายย่อยตามกรอบเวลาที่จะทำงานแล้วเสร็จสมบูรณ์ ถ้าบทความนี้ต้องเสร็จภายในสองเดือนก็อาจกำหนดเป้าหมายย่อยว่าบทความฉบับร่างต้องเสร็จล่วงหน้า 2 สัปดาห์ ก่อนครบกำหนดและกำหนดเป้าหมายย่อยอีกเป้าหมายหนึ่ง โดยให้อ่านหนังสือและวารสารต่าง ๆ ให้เสร็จล่วงหน้า 1 เดือน ก่อนครบกำหนด แล้วสร้างเป้าหมายย่อยอีกอันหนึ่งในการเริ่มต้น จากนั้นจึงเข้าศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดในวันถัดไป ซึ่งจะพิจารณาได้ว่าการกำหนดเป้าหมายย่อยเป็นการดำเนินการแบบย้อนหลัง

4. การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหา เมื่อกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา แล้วบุคคลควรจัดระบบสารสนเทศที่หามาได้ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกลยุทธ์ได้มากที่สุด เช่น ปัญหาการเขียนบทความที่กล่าวมาแล้ว บุคคลต้องนำสารสนเทศที่ค้นคว้าได้มานำมาเรียบเรียง จัดระบบความคิด และการเขียนร่างเป็นโครงสร้างของความคิดขึ้น เป็นต้น ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่บุคคลพยายามบูรณาการข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ทั้งหมด ซึ่งบุคคลเชื่อว่าสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

5. ทำการจัดสรรทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหา นอกจากปัญหาที่ต้องแก้ไขแล้วบุคคลส่วนมากยังต้องเผชิญกับการมีทรัพยากรจำกัดในการแก้ปัญหาอีกด้วย ซึ่งทรัพยากรดังกล่าวอาจหมายถึงเวลาเงิน เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ บางปัญหาอาจมีเวลาและทรัพยากรเพียงพอ แต่บางปัญหามีทรัพยากรในการแก้ปัญหาน้อยมาก จึงต้องมีการพิจารณาว่าเมื่อใดควรมีการจัดสรรทรัพยากรในการแก้ปัญหาย่างเหมาะสม

6. การกำกับติดตามผลการแก้ปัญหา นักแก้ปัญหาที่ดีมักจะไม่ได้เพียงแค่กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและรอคอยจนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง จึงคอยตรวจสอบว่าผลไปถึงไหนเป็นอย่างไร แต่จะมีการตรวจสอบตลอดเวลาที่ปฏิบัติ เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถไปสู่เป้าหมายได้

แต่ถ้าตรวจสอบแล้วไม่เข้าสู่เป้าหมาย ย่อมทำให้ผู้แก้ปัญหาต้องย้อนพิจารณาแนวทางแก้ปัญหาตั้งแต่จุดเริ่มต้น และค้นหาสาเหตุของความผิดพลาดและกำหนดแนวทางแก้ปัญหาใหม่

7. การประเมินผลการแก้ปัญหา ขั้นตอนสุดท้ายของการแก้ปัญหาก็คือการประเมินผลการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจประเมินทันทีที่แก้ปัญหาเสร็จสิ้น หรือทิ้งไว้ระยะหนึ่งแล้วค่อยประเมินผลการแก้ปัญหาก็ได้ ผลจากการประเมินอาจทำให้ต้องมีการกำหนดปัญหาใหม่ กลยุทธ์ใหม่ในการแก้ปัญหามีการจัดสรรทรัพยากรใหม่ในการแก้ปัญหา

ดังนั้น จึงพิจารณาได้ว่าเมื่อกระบวนการคิดแก้ปัญหาครบวงจรอาจนำไปสู่การหยั่งรู้ในเรื่องใหม่ ๆ และมีการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ จากแนวคิดและลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา พอจะสรุปได้ว่ามีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งโครงหลักในการแก้ปัญหาเหมือนกัน เพียงแต่อาจจะมีการกำหนดรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนแตกต่างกันไป และพบว่าการกระบวนการแก้ปัญหามีระบบ มีแบบแผน มีเหตุผล มีขั้นตอนที่เหมาะสม ซึ่งอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์และวุฒิภาวะของแต่ละคน โดยส่วนใหญ่จะมี 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ขั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา และขั้นตรวจสอบผล ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสถานการณ์ที่กำหนด เทคนิควิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่เพื่อหาวิธีที่มีความแตกต่างและหลากหลาย โดยควรวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงเสียก่อน แล้วพยายามใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่หาวิธีแก้ไขไว้มาก ๆ ในที่นี้ผู้เขียนจะขอเสนอเทคนิควิธีการคิดแก้ปัญหาที่น่าสนใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ดังนี้คือ

1. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นวิธีการเบื้องต้นที่ใช้ในการผลิตความคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดรายการความคิดที่หลากหลายสำหรับนำไปใช้แก้ปัญหา ซึ่งมีแนวทางการระดมสมองอยู่ 2 อย่าง คือ อย่างเพ่งคัดสรรและเน้นปริมาณ สาเหตุที่อย่างเพ่งคัดสรร เพราะความคิดในการคัดสรรจะปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ไม่ให้เกิดขึ้น ดังนั้นอย่างเพ่งคิดว่าสิ่งที่คิดถูกหรือผิดเป็นไปได้อย่างไร ส่วนการเน้นปริมาณ เนื่องมาจากปริมาณความคิดก่อให้เกิดคุณภาพ ยิ่งมีไอเดียมากก็จะทำให้มีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้นด้วย และเราสามารถคัดกรองใช้ทางเลือกที่ดีที่สุด มีคุณภาพสูงสุด โดยมีขั้นตอนการระดมสมอง ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

- 1.1 กำหนดขอบเขตปัญหา
- 1.2 แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ระดมสมอง กลุ่มผู้ประเมินความคิด
- 1.3 จัดทำเอกสารที่ระบุถึงขอบเขตของปัญหาและตัวอย่างแนวทางแก้ไข
ส่งถึงผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน ไม่น้อยกว่า 2 วันก่อนประชุม
- 1.4 เริ่มประชุม โดยก่อนประชุมให้อธิบายกฎระเบียบของการระดมสมองให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอย่างชัดเจน
- 1.5 เขียนปัญหาลงบนกระดาน หรือฉายขึ้นจอโปรเจคเตอร์ให้ทุกคนเห็น

1.6 ให้ผู้ระดมสมอง เสนอความคิด โดยเริ่มจากผู้ที่ยกมือก่อน แต่ละท่านควร
เสนอความคิดแค่คนละอย่างต่อการนำเสนอ 1 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอความคิดจนครบ

1.7 ทำการบันทึกความคิดทั้งหมดที่ได้

1.8 เมื่อผ่านไป 30 นาที ให้ทุกคนหยุดเสนอความคิด

1.9 นำความคิดทั้งหมดที่ได้มานำเสนอให้กลุ่มประเมินความคิด เลือกความคิด
ที่ดีที่สุด

1.10 ส่งผลการเลือกจากกลุ่มประเมิน ให้กลุ่มที่ระดมสมองอีกครั้งและ
ขอให้พิจารณาว่ามีสิ่งใดที่ควรเพิ่มเติมเข้าไปอีกหรือไม่

1.11 นำความคิดที่เลือกแล้วส่งต่อไปให้กับบุคคลที่รับผิดชอบในการนำไปใช้
การระดมสมอง เป็นอีกเทคนิคที่น่าสนใจในการนำมาใช้สร้างชุดความคิดเพื่อแก้ไข
ปัญหา วิธีการข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างของรูปแบบหนึ่งในการใช้เทคนิคระดมสมองเท่านั้น
เพราะการระดมสมองมีการแตกรูปแบบออกเป็นหลากหลายประเภทมาก

2. วิธีคิดแบบอริยสัจ (ชยสาโร ภิกขุ, 2552)

การแก้ปัญหาเป็นหรือมีวิธีคิดแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี เรียกว่า วิธีคิดแบบอริยสัจ
ประกอบด้วย ทุกข์ (ตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ต้องการ) สมุทัย (เหตุ ที่มาของปัญหา เป็นจุดที่
ต้องแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้) นิโรธ (ภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการจะเข้าถึง) และมรรค
(วิธีการหรือข้อปฏิบัติที่ต้องทำ เพื่อบรรลภาวะสิ้นปัญหา)

หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสัจก็คือ เริ่มต้นจากปัญหาหรือ
ทุกข์ที่ประสบ โดยเราทุกคนมีหน้าที่กำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์นั้นให้ชัดเจน
แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไข ขณะเดียวกันก็กำหนดเป้าหมายให้แน่ชัดว่าคืออะไร
เป็นไปได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดหาวิธีที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหา ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทุกข์ คือ สภาพปัญหา ความคับข้อง ติดขัด กดดัน บีบคั้น
ที่ได้ประสบหน้าที่ของเรา มีเพียงกำหนดรู้ ทำความเข้าใจ และกำหนดขอบเขตให้ชัด หน้าที่นี้เรียกว่า
ปริยญา เราไม่มีหน้าที่เอาทุกข์มาครุ่นคิด มาแบกไว้ หรือคิดขัดเคืองเป็นปฏิกิริยากับความทุกข์
หรือห่วงกังวลอยากหายทุกข์ เพราะมีแต่จะทำให้ทุกข์เพิ่มขึ้น เราอยากแก้ทุกข์ได้ ต้องแก้ด้วยการรู้
และกำจัดเหตุของมัน

ขั้นที่ 2 สมุทัย คือ เหตุเกิดแห่งทุกข์หรือสาเหตุของปัญหา เหตุปัจจัยต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องส่งผลจนเป็นสภาพบีบคั้น กดดัน คับข้อง ติดขัด อึดอัด ในรูปต่าง ๆ เมื่อประสบทุกข์
หรือปัญหา เราต้องพิจารณาสืบสาวหาสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ วินิจฉัยมูลเหตุของปัญหา
หน้าที่ของเรา คือ ปหาน ได้แก่ กำจัด แก้ไข หรือละเสีย

ขั้นที่ 3 นิโธ คือ ความดับทุกข์ ความพ้นทุกข์ ภาวะไร้ทุกข์ ภาวะพ้นปัญหา หมดปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการ หน้าที่ของเรา คือ สัจฉิกิริยา คือ ทำให้เป็นจริง ทำให้สำเร็จหรือ บรรลุถึง ในขั้นนี้เราต้องกำหนดว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไร เป็นไปได้หรือไม่ เป็นไปได้อย่างไร มีหลักการในการเข้าถึงอย่างไร

ขั้นที่ 4 มรรค คือ ทางดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์หรือวิธีแก้ไข ปัญหา ได้แก่ วิธีการและรายละเอียดที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา ให้เข้าถึง จุดหมายที่ต้องการ หน้าที่ของเราคือ ภาวนา ได้แก่ การปฏิบัติหรือลงมือทำ ด้วยการกำหนดวิธีการ แผนการ และรายการสิ่งที่ต้องทำ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขสาเหตุของปัญหาได้สำเร็จ โดยสอดคล้องกับ จุดหมายที่ต้องการ

3. วิธีการแก้ปัญหของโพลยา (Polya's theory) จอร์จ โพลยา (Georg Polya, 1985) ศาสตราจารย์ด้านคณิตศาสตร์ชาวฮังการี ระบุขั้นตอนของการแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (อัมพร ม้าคนอง, 2552)

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the problem) ขั้นนี้เป็นขั้นการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจปัญหา โดยอาจหาว่าสิ่งที่ต้องการทราบคืออะไร ข้อมูลมี อะไรบ้าง เงื่อนไขคืออะไร จะแก้ปัญหตามเงื่อนไขได้หรือไม่ หรือเคยเห็นปัญหาในรูปแบบที่ คล้ายคลึงกันนี้หรือไม่ ในขั้นนี้การวาดภาพ การใช้สัญลักษณ์ การแบ่งเงื่อนไขออกเป็นส่วนย่อย ๆ อาจช่วยให้เข้าใจปัญหาได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 2 การวางแผนงาน (Devising a plan) ขั้นนี้เป็นขั้นการเชื่อมโยงระหว่าง ข้อมูลในปัญหากับสิ่งที่ต้องการทราบ หากไม่สามารถเชื่อมโยงได้ทันทีอาจต้องใช้ปัญหาอื่นช่วย เพื่อให้ได้แผนงานแก้ปัญหานั้นที่สุด ผู้แก้ปัญหอาจเริ่มต้นด้วยการคิดว่าตนเคยเห็นปัญหาลักษณะนี้ จากที่ไหนมาก่อนหรือไม่ หรือเคยเห็นปัญหาในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันนี้หรือไม่ จะใช้ความรู้หรือ วิธีการใดแก้ปัญห จะแก้ปัญหส่วนใดได้ก่อนบ้าง จะแปลงข้อมูลที่มีอยู่ใหม่เพื่อให้สิ่งที่ต้องการทราบ กับข้อมูลที่มีอยู่สัมพันธ์กันมากขึ้นได้หรือไม่ ได้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเหมาะสมแล้วหรือยัง ซึ่งอาจสรุป การวางแผนการแก้ปัญหาดังนี้

2.1 โจทย์ปัญหาลักษณะนี้เคยพบมาก่อนหรือไม่ มีลักษณะคล้ายคลึงกับ โจทย์ปัญหาที่เคยทำมาแล้วอย่างไร

2.2 เคยพบโจทย์ลักษณะนี้เมื่อไรและใช้วิธีการใดในการแก้ปัญห

2.3 ถ้าอ่านโจทย์ปัญหาครั้งแรกแล้วไม่เข้าใจควรอ่านโจทย์ปัญหาอีกครั้งแล้ว วิเคราะห์ความแตกต่างของปัญหานี้กับปัญหาที่เคยทำมาก่อน

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน (Carrying out the plan) ขั้นนี้เป็นการลงมือทำงานตามแผนที่วางไว้ และมีการตรวจสอบแต่ละขั้นย่อย ๆ ของงานที่ทำว่าถูกต้องหรือไม่ จะแน่ใจได้อย่างไร เป็นการกำกับการทำงานตามแผน

ขั้นที่ 4 การตรวจย้อนกลับ (Looking back) ขั้นนี้เป็นการตรวจสอบคำตอบหรือเฉลยที่ได้ว่าสอดคล้องกับข้อมูลและเงื่อนไขที่กำหนดในปัญหาหรือไม่ และมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ซึ่งอาจครอบคลุมถึงการขยายความคิดจากผลหรือคำตอบที่ได้ และการวิเคราะห์หาวิธีการอื่นในการแก้ปัญหา

Polya (1957) เสนอขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในปัญหา พยายามเข้าใจสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในปัญหา สรุปวิเคราะห์ แปลความ ทำความเข้าใจได้ว่าโจทย์ถามอะไร โจทย์ให้ข้อมูลอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 การแยกแยะปัญหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา และวางแผนว่าจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 การลงมือทำตามแผน รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วย

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบวิธีการและคำตอบ เพื่อให้แน่ใจว่าแก้ปัญหาถูกต้อง

Bloom (1956) เสนอขั้นตอนการคิดแก้ปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อนักเรียนได้พบปัญหา นักเรียนจะคิดค้นหาสิ่งที่เคยพบเห็นเกี่ยวกับปัญหา

ขั้นที่ 2 นักเรียนจะใช้ผลจากขั้นที่ 1 มาสร้างรูปแบบของปัญหาที่เกิดขึ้นมาใหม่

ขั้นที่ 3 จำแนกแยกแยะปัญหา

ขั้นที่ 4 การเลือกใช้ทฤษฎี หลักการ ความคิด และวิธีการที่เหมาะสมกับปัญหา

ขั้นที่ 5 การใช้ข้อสรุปของวิธีการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 6 ผลที่ได้จากการแก้ปัญหา

ความสามารถทางสมองที่นำมาใช้คิดแก้ปัญหาในขั้นที่ 1-4 เป็นการนำไปใช้ ขั้นที่ 5 และ 6 เป็นความเข้าใจ สำหรับความรู้ ความจำถือว่าเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการคิดแก้ปัญหา ส่วนความสามารถในการวิเคราะห์เป็นความสามารถทางสมองอย่างหนึ่งที่สามารถใช้ในการกระบวนการคิดแก้ปัญหาในขั้นที่ 3

Bruner (1966) ได้ศึกษาวิธีการคิดแก้ปัญหาและสรุปไว้ว่า การคิดแก้ปัญหาของบุคคลต้องการกลไกแห่งความสามารถในการอ้างอิง และจำแนกประเภทของสิ่งเร้า ประสบการณ์รับรู้ต่าง ๆ ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการจัดประเภท ที่จะนำไปสู่การตอบสนอง ในขั้นตอนต่าง ๆ ในการคิดแก้ปัญหามีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรู้จักปัญหา (Problem isolation) เป็นขั้นที่บุคคลรู้จักสิ่งเร้าที่ตนกำลังเผชิญอยู่ว่าเป็นปัญหา
 2. ขั้นแสวงหาเค้าเงื่อน (Search for cues) เป็นขั้นที่บุคคลใช้ความพยายามอย่างมากในการระลึกถึงประสบการณ์เดิม
 3. ขั้นตอนตรวจสอบความถูกต้อง (Confirmation check) ก่อนที่จะตอบสนองในลักษณะของการจัดประเภทหรือแยกแยะโครงสร้างเนื้อหา
 4. ขั้นการตัดสินใจตอบสนองที่สอดคล้องกับปัญหา
- Dewey (1976) ได้เสนอลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการคิดแก้ปัญหาของมนุษย์ ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เหตุการณ์ที่เริ่มแรก คือ การเสนอปัญหา (Presentation of the problem) อาจทำได้ด้วยการสื่อภาษาหรืออาจใช้วิธีอื่น

ขั้นที่ 2 กำหนดขอบเขตของปัญหา และแยกลักษณะสำคัญของปัญหา เพื่อให้ปัญหาชัดเจนขึ้น (Definition of problem)

ขั้น ที่ 3 เสนอวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งสมมติฐาน (Formulation of hypotheses)ว่าจะใช้ในการแก้ปัญหาในขั้นนี้อาจเสนอวิธีหลายวิธี

ขั้นที่ 4 ดำเนินการตรวจสอบ (Verification) ข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีหลายข้อจนกระทั่งสามารถพบวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง หรือพบวิธีที่ดีที่สุด

Weir (1974) ได้เสนอขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ และใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติที่ทำให้สามารถกำหนดระยะเวลาและวิธีการทำงานที่แน่นอนได้ดี ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ว่าปัญหาคืออะไร ตั้งปัญหาหรือค้นปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์ สามารถระบุขอบเขตของปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา เป็นความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์ แยกแยะสาเหตุของปัญหา หรือตั้งสมมติฐานของปัญหา

ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดค้น และเสนอวิธีการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการอธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา

นอกจากนี้ Weir ยังได้กล่าวถึงหลักการแก้ปัญหา (Perception for Problem Solution) ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เริ่มต้นการวิเคราะห์ปัญหาว่าคืออะไร ทบทวนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งได้รูปแบบที่ครอบคลุมเรื่องทั้งหมดต่อไป คือ การแยกแยะปัญหาที่แท้จริง สิ่งที่ปรากฏชัดเจนเห็นได้ง่าย จากนั้นนำโยงกับปัญหาใกล้ ๆ ตัวเข้ากับปัญหาทั้งหมด ซึ่งบางครั้งอาจเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นที่แฝงอยู่ในปัญหา หลักการในข้อนี้คือความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ย่อย ๆ และความเหมาะสมของเหตุการณ์นั้น ๆ

2. การตัดสินใจในการนิยามปัญหา ซึ่งหลักการข้อนี้จะช่วยคลี่คลายข้อสงสัยที่ติดอยู่ในใจ ลักษณะปัญหาส่วนใหญ่ คือ เรื่องของการให้ความหมายของคำ (Semantic) บ่อยครั้งที่ใช้เวลามากกว่าครึ่งหนึ่งของการแก้ปัญหา คือ การให้ความหมายที่คำนึงถึงความเหมาะสมของข้อความมากกว่าความเป็นจริง สามารถหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้โดยการสร้างนิยามระบับการนำความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

3. การเรียบเรียงเหตุการณ์ต่าง ๆ ของปัญหา ผู้ศึกษาอาจพบว่ามีความยุ่งยากในการตัดสินใจในความสัมพันธ์ของปัญหา เช่น ปัญหา B และ C ว่าอะไรมีความสัมพันธ์สูงกว่ากัน เมื่อได้รับข้อมูล A น้อยกว่า B และข้อมูล A มากกว่า C จะเห็นความยุ่งยากจะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากนำปัญหานั้น ๆ จัดอยู่ในแบบของตรรกศาสตร์ ซึ่งเทียบได้เท่ากับ B มากกว่า A และ A มากกว่า C

4. ถ้าพบว่าไม่มีทางหาคำตอบจากวิธีการเดิม ให้หาวิธีการใหม่ โดยการไต่ตรองหนทางที่เป็นไปได้ และกำหนดตัวเลือกจากหนทางที่เป็นส่วนใหญ่ ๆ ของปัญหาทั้งหมด ถ้ามีตัวเลือกมากก็จะสามารถหาหนทางแก้ไขปัญหาก็ดีขึ้นได้

5. ให้หยุดพักเมื่อติดขัด หรือพบอุปสรรค วิธีการแก้ปัญหาลองเปลี่ยนครั้งปัญหาวิ่งเข้ามาหาโดยที่ไม่ได้ไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เลย ความคิดใหม่อาจจะเกิดขึ้นในขณะที่กำลังอาบน้ำหรือโกนหนวด ซึ่งมักพูดถึงเรื่อง 3 Bus, Bath และ Bed เป็นสถานการณ์ที่เราค้นพบสิ่งที่ยิ่งใหญ่ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

6. ปรึกษาปัญหากับผู้อื่น ควรมีการอภิปรายกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิดต่าง ๆ ที่อาจมองข้ามไป ซึ่งการอภิปรายปัญหาตลอดจนวิธีการต่าง ๆ นี้จะช่วยในการแก้ปัญหาได้สำเร็จเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปหลักการเหล่านี้สามารถลดลงเหลือเพียง 2 ประการ คือ พิจารณาก่อนลงมือปฏิบัติ และทดลองด้วยวิธีการอื่น ถ้าพบที่กำลังติดอยู่ในอุปสรรคที่แก้ไขไม่ได้ เพื่อปรับปรุงช่องทางการแก้ปัญหา ควรเปิดใจกว้างเพื่อรับความคิดใหม่ และอย่าเสียเวลากับการทำอะไรซ้ำ ๆ เมื่อสิ่งเหล่านั้นมองไม่เห็นทางสำเร็จ

จากขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การคิดแก้ปัญหามีหลายวิธี ซึ่งนักการศึกษาแต่ละคนได้กำหนดขั้นตอนวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ตามประสบการณ์และความสะดวกในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อประสบปัญหาจริง ในการจัดการเรียนการสอน

นั้นการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียน โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ยึดหลักแนวคิดของ Weir ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ คือ ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา และตรวจสอบผลลัพธ์

7. การวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาเป็นความสามารถเฉพาะตัวของบุคคลที่จะแก้ปัญหาได้ตามความสามารถของตนเอง ดังนั้นการวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีวิธีการที่ดีเพื่อให้ได้ผลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดดังที่ ส.วาสนา ประवालพฤษ์ (2538) กล่าวว่า การแก้ปัญหาคือกระบวนการทางความคิดที่สำคัญมากกระบวนการหนึ่ง ซึ่งหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปัจจุบันจะเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนแก้ปัญหาย่อยเสมอ อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนการสอนอาจจะยังไม่ได้เน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหามากนัก มีวิธีการอย่างหนึ่งกระตุ้นให้นักเรียนได้ตื่นตัว คือ การใช้แบบทดสอบไปกระตุ้น โดยใช้แบบทดสอบที่ให้นักเรียนคิดหาคำตอบเองเป็นข้อสอบที่ท้าทายความคิด แต่ค่อนข้างยาก โดยข้อสอบจะประกอบด้วยข้อคำถามที่ให้ผู้สอบพิจารณา คำตอบเอง โดยจะต้องประยุกต์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ลักษณะของปัญหาจะเป็นปัญหาที่เลียนแบบปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ จะต้องมีความสมจริงและเป็นไปได้ เพื่อให้การฝึกฝนนั้นมีสภาพคล้ายชีวิตจริง อันเป็นแนวทางการวัดที่เรียกว่าการวัดจากสภาพจริง (Authentic Performance Measurement) การสร้างข้อคำถามอาจทำได้โดยเสนอสถานการณ์ที่ประกอบด้วยข้อมูล และข้อจำกัดต่าง ๆ ให้นักเรียนพิจารณาแก้ปัญหา โดยพิจารณาตามความสมบูรณ์ของคำตอบในประเด็นนั้น ๆ ในแบบทดสอบวัดการคิดแก้ปัญหานั้นจะเน้นความสามารถของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

1. ความเข้าใจในปัญหา
2. กระบวนการ และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา
3. การสื่อสารอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการแก้ปัญหา

จากความคิดเห็นข้างต้นจะเห็นได้ว่า การวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหานั้นจะเน้นให้นักเรียนรู้จักปัญหา สามารถนำมาวิเคราะห์สาเหตุและดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป

8. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

สมบูรณ์ ชิตพงษ์ (2544) กล่าวว่า การวัดทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาไม่ได้มุ่งหวังที่จะตรวจสอบว่าผลที่ได้จากพฤติกรรม หรือคุณลักษณะที่บุคคลเลือกกระทำหรือปฏิบัตินั้นว่าจะถูกหรือผิด แต่มุ่งหวังว่าบุคคลจะเลือกกระทำหรือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงต่อการจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ ส่วนการที่บุคคลจะสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมหรือลักษณะที่ตนเลือกหรือไม่นั้นเป็นเรื่องของความสามารถที่ฝึกฝนกันไป สมมติว่ามีปัญหาที่

ต้องการหาทางออก การแก้ปัญหานั้นไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ซึ่งหากบุคคลไม่สามารถการแก้ปัญหาได้นั้นมีอยู่ 2 ลักษณะเป็นอย่างน้อย คือ

ลักษณะที่ 1 แก้ปัญหานั้นไม่ถูกหรือหาคำตอบไม่ได้ เพราะเลือกใช้วิธีแก้ปัญหานั้นไม่ถูกต้อง หรือวิธีแก้ปัญหานั้นเลือกใช้เป็นวิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา

ลักษณะที่ 2 แก้ปัญหาไม่ถูกทั้ง ๆ ที่เลือกใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพแล้ว คือ รู้ว่าจะแก้ปัญหานี้ได้สำเร็จโดยวิธีใด แต่ขาดความสามารถที่จะใช้วิธีการนั้นแก้ปัญหานั้นให้สำเร็จ ลักษณะของเครื่องมือวัดทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2544) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดแนวคิดแก้ปัญหาประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 เป็นตัวปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการหาทางออก

ส่วนที่ 2 เป็นตัวเลือกหรือทางออกในการแก้ปัญหา ตัวเลือกมีลักษณะเป็นคำตอบที่เป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่เลือกใช้ในการแก้ปัญหานั้น ๆ ลักษณะสำคัญของตัวเลือกที่ผู้สร้างต้องคำนึง คือ

1. ต้องเป็นทางออกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ทุกตัวเลือก หรือเป็นตัวเลือกที่ถูกต้อง และไม่มีตัวเลือกใดที่ถูกกว่ากัน (ผู้ตอบเพียงตอบว่าพอใจ หรือชอบตัวเลือกใดเท่านั้น)

2. คำตอบในแต่ละตัวเลือกเป็นคำตอบที่แสดงถึงการใช้พฤติกรรมที่กำหนดขึ้นในการแก้ปัญหาหรือแก้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น การสร้างที่เป็นตัวเลือกจึงต้องใช้ความสามารถในการสร้างตัวเลือกที่เป็นลักษณะแทนพฤติกรรมนั้น ๆ

หลักการสร้างแบบทดสอบสถานการณ์

อีเบล แอล โรเบิร์ต ได้เสนอแนะว่าจำเป็นต้องใช้สถานการณ์เฉพาะเรื่องเป็นตัวนำในการสร้างข้อคำถามแล้วให้ผู้อื่นเลือกข้อที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่กำหนดให้ นั้นมีข้อเสียก็คือ การอธิบายปัญหายาว ทำให้เสียเวลาในการอ่าน และบางสถานการณ์ให้ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะตอบคำถามได้ ดังนั้นความเชื่อมั่นของข้อสอบจะต่ำกว่าการวัดความรู้โดยตรง อีเบลได้เสนอข้อคิดดังนี้

1. แบบทดสอบสถานการณ์อาจใช้วัดความรู้ก็ได้

2. การเขียนสถานการณ์ควรระมัดระวังให้สถานการณ์ชัดเจน รัดกุม ให้ข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม จะเป็นการลดปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เข้าสอบและประหยัดเวลา (ณัฏฐ์ธัญญ์ เณลิมสุข, 2550 อ้างอิงจาก โซติ เพชรชื่น, 2526)

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2535) กล่าวว่า แบบทดสอบสถานการณ์เป็นการจำลองสร้างเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ขึ้น แล้วให้บุคคลแสดงความรู้สึกว่าตนเองจะกระทำอย่างไรต่อเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้น โดยให้ตอบว่าตัวเขาเองจะอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ

หลักการสร้างแบบทดสอบสถานการณ์มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรม คุณลักษณะที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน
2. เลือกข้อความหรือสถานการณ์ที่มีความยากพอเหมาะกับระดับชั้นของนักเรียน สถานการณ์ที่ใช้ถามจะต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ
3. พยายามเขียนคำถามเพื่อถามตามสถานการณ์นั้นตามพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ซึ่งการเขียนสถานการณ์และเขียนข้อความคำถามมีข้อควรคำนึง ดังนี้
 - 3.1 สถานการณ์ที่สร้างขึ้นควรจะเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างนั้น
 - 3.2 ความเข้มหรือความรุนแรงของสถานการณ์ควรอยู่ในระดับกลาง ๆ ไม่สร้างความเครียดให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่าน หรือผู้ตอบมากเกินไป
 - 3.3 ข้อมูลหรือสาระสำคัญที่กำหนดให้จะต้องเพียงพอการตัดสินใจในทิศทางหรือจุดประสงค์ในการวัดการตัดสินใจ

การเขียนคำถาม

1. ไม่ควรถามตรง ๆ แต่ควรถามให้เกี่ยวพันอ้างอิงเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ และไม่ควรถามนอกเรื่องที่ไม่ได้ใช้ข้อความในสถานการณ์นั้นมาช่วยตอบ หรือไม่ควรถามในกรณีที่ไม่ใช่สถานการณ์นั้นแล้วก็สามารถตอบคำถามนั้นได้
2. ในการเลือกสถานการณ์เพื่อนำมาตั้งคำถาม ควรเลือกเฉพาะเนื้อหาหรือความรู้ที่เป็นตัวแทนที่มีความสำคัญต่อวิชานั้นมาถาม ไม่ควรนำเรื่องปลีกย่อยหรือรายละเอียดปลีกย่อยของรายวิชามาตั้งเป็นสถานการณ์และไม่ควรถามด้วยการหลอกล่อให้ผู้ตอบตกหลุมด้วยเรื่องไร้สาระ
3. คำถามที่อาจใช้มี 2 ลักษณะ คือ
 - 3.1 คำถามที่ถามให้นักเรียนประเมินสถานการณ์การประเมิน หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจว่า ควร-ไม่ควร ดี-ไม่ดี เหมาะสม-ไม่เหมาะสม ใช้ได้-ใช้ไม่ได้ ถูกต้อง-ไม่ถูกต้อง และรวมถึงกรณีที่ไม่อาจตัดสินใจได้
 - 3.2 คำถามที่ให้นักเรียนระบุแนวทางที่ตนเองจะปฏิบัติถ้าหากตนเองเป็นผู้หนึ่งที่เกี่ยวพัน เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นตนจะปฏิบัติอย่างไร

ลักษณะของแบบทดสอบสถานการณ์

1. เป็นแบบสถานการณ์มาให้ แล้วถามความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับการกระทำของตัวละครในสถานการณ์ว่าเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าหากเป็นผู้ตอบ จะทำเหมือนตัวละครในสถานการณ์นั้นหรือไม่

2. กำหนดสถานการณ์พร้อมกับกำหนดทางเลือกมาให้ 3-4 แนวทาง

แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบ

3. ถามแนวทางประพจน์หรือปฏิบัติกิจกรรม เรื่องราวต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้เป็น การถามพฤติกรรมตรง ๆ ว่า ผู้ตอบเคยปฏิบัติมาก น้อย เพียงใด ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นควรเกิดขึ้นในชีวิตจริงและเหมาะสมกับระดับของนักเรียน

ข้อดีของแบบทดสอบสถานการณ์

1. แบบทดสอบสถานการณ์เป็นแบบทดสอบที่แสดงถึงฝีมือ หรือความสามารถของผู้เขียนข้อสอบว่าสามารถนำความรู้ที่เรียนมาผนวกกับเงื่อนไขในสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีเพียงใด
2. สามารถวัดความรู้ขั้นสูงทั้งด้านสมรรถภาพทางสมอง และด้านจิตพิสัย
3. เราใจผู้ตอบให้ติดตามเพราะได้อ่านเรื่องราว และได้คิดมากกว่าข้อสอบประเภทอื่น ๆ

ประเภทอื่น ๆ

4. สร้างความยุติธรรมให้แก่ผู้เข้าสอบทุกคน เพราะได้อ่านสถานการณ์เดียวกันทั้งหมดไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบ เพราะใช้คำต่างกัน หรือการสอนที่ต่างกัน เป็นต้น

ข้อจำกัดของแบบทดสอบสถานการณ์

1. การเขียนคำชี้แจงของแบบทดสอบสถานการณ์ ต้องพึงระวังเป็นพิเศษ ต้องชี้แจงให้ผู้เข้าสอบใช้สถานการณ์ที่กำหนดให้เป็นหลัก ถึงจะผิดแปลกจากความเป็นจริงก็ต้องตอบตามนั้น

2. สร้างค่อนข้างยาก ผู้เขียนข้อสอบจะต้องเลือกสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและไม่เข้มมากเกินไป และจะต้องล้วงลึกเฉพาะสถานการณ์ที่กำหนดให้เท่านั้น

3. เกณฑ์การให้คะแนนค่อนข้างทำได้ยาก

สรุปได้ว่า การสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาไม่ได้มุ่งหวังที่จะตรวจสอบว่าพฤติกรรมที่บุคคลกระทำหรือปฏิบัตินั้นจะถูกหรือผิด แต่มุ่งหวังว่าบุคคลจะเลือกจัดการกับปัญหา หรือสถานการณ์ที่เผชิญได้มีประสิทธิภาพหรือไม่ ส่วนลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ประกอบด้วย สองส่วนเป็นอย่างน้อย คือ ส่วนของปัญหา และส่วนที่เป็นทางเลือกหรือทางออกของปัญหานั้น ซึ่งทางออกของปัญหาต้องเป็นตัวเลือกที่เป็นลักษณะของถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เผชิญ ในการวิจัยครั้งนี้ วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ซึ่งมีลำดับขั้นตอน โดยได้ยึดหลักแนวคิดของ Weir มีขั้นตอน ดังนี้ คือ ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา และตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1973) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึงการทำให้เสร็จ (Accomplishment) หรือประสิทธิภาพทางการกระทำในทักษะที่กำหนดให้หรือในด้านความรู้ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้ (Knowledge attained) การพัฒนาทักษะในการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้คะแนนที่ได้จากครูมอบหมายงาน

Eysenck, Arnold และ Meili (1972) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้จากการทดสอบ เช่น การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรือเกรดของการเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลา หรืออาจวัดด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือคือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการกระทำประสานกัน และต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา แสดงออกในรูปของความสำเร็จ ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางสติปัญญา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

สุดาลักษณ์ เข็มพรมมา (2548) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความรู้หรือทักษะของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ โดยการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ นั้นสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2550) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ของนักเรียนอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์การสอนของครูว่า นักเรียนมีความสามารถหรือสัมฤทธิ์ผลในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด

สมนึก ภัททิยธนี (2556) ได้ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นการวัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้วที่จะต้องมีการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ทั้งวิธีการประเมินกิจกรรม เกณฑ์การประเมิน

จากการศึกษาความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ผู้สอนให้หรือคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบ โดยการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ นั้นสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2. ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2550) ได้กล่าวโดยสรุปว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและความสามารถทางวิชาการที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

บุญชม ศรีสะอาด (2553) ได้ให้ความหมาย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้เนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2552) กล่าวว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นมักจะมีคามมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่าง ๆ ของแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นเรียนต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียน ลักษณะของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์มีทั้งที่เป็นข้อเขียน (Paper and Pencil Test) และที่เป็นภาคปฏิบัติจริง (Performance Test)

สมนึก ภัททิยธนี (2556) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า คือ แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว มี 2 ประเภท คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้าง และแบบทดสอบมาตรฐาน

จากการศึกษาความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของนักเรียนเพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นมาตรฐาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเอง การทดสอบในโรงเรียนโดยทั่วไปครูจะเป็นผู้สร้างแบบทดสอบขึ้นเอง ซึ่งแบบทดสอบที่นิยมใช้คือ แบบทดสอบอิงเกณฑ์และแบบทดสอบอิงกลุ่ม

3. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุทธวิพรรณ พิศักดิโสภณ (ม.ป.ป.) ได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้นเอง
2. แบบทดสอบมาตรฐาน

ทั้งนี้ทั้ง 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ใช้วัดความรู้ความสามารถของนักเรียน มีความคล้ายคลึงกันจำแนกย่อยได้ดังนี้

1. ชนิดที่ผู้สอบเป็นผู้ให้คำตอบ ได้แก่
 - 1.1 แบบทดสอบแบบอัตนัย หรือความเรียง (Subjective Test or Essay Test)
 - 1.1.1 แบบจำกัดคำตอบ (Restricted-response type)
 - 1.1.2 แบบไม่จำกัดคำตอบ (Unrestricted-response type)
 - 1.2 แบบทดสอบแบบเติมคำหรือตอบสั้น (Completion or Short-Answer Test)
2. แบบทดสอบชนิดที่ให้ผู้สอบเลือกคำตอบ ได้แก่
 - 2.1 แบบทดสอบแบบถูกผิด (True-False Test)
 - 2.2 แบบทดสอบแบบจับคู่ (Matching Test)
 - 2.3 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test)

สมนึก ภัททิยธนี (2553) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพต่าง ๆ ของนักเรียนที่ต่างกลุ่มกัน เช่น เปรียบเทียบคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ทั่วประเทศ (แบบทดสอบมาตรฐานระดับชาติ) หรือกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ทั่วจังหวัด (แบบทดสอบมาตรฐานระดับจังหวัด)
2. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น (Teacher Made Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน จะไม่นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่นเป็นแบบทดสอบที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปในโรงเรียนซึ่งนิยมใช้กันมีอยู่ 6 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบทดสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test)

เป็นแบบทดสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรีเขียนบรรยายตามความรู้และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2.2 แบบทดสอบแบบกาถูก-ผิด (True-False Test) เป็นแบบทดสอบแบบ

เลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก - ผิด ใช่ - ไม่ใช่ จริง - ไม่จริง เหมือนกัน - ต่างกัน เป็นต้น

2.3 แบบทดสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นแบบทดสอบที่

ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยคหรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

2.4 แบบทดสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) แบบทดสอบประเภทนี้

คล้ายกับแบบทดสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันตรงที่แบบทดสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามที่สมบูรณ์ แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบคำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายเหมือนกับแบบทดสอบความเรียงหรืออัตนัย

2.5 แบบทดสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ

ชนิดหนึ่ง โดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่าแต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะจับคู่คำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ย่อออกข้อสอบกำหนดไว้

2.6 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) แบบทดสอบ

แบบเลือกตอบโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถามกับตัวเลือกในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่ถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดจากตัวลวงอื่น ๆ และคำตอบแบบเลือกตอบที่นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

สันติ งามเสริฐ (2560) กล่าวว่า แบบทดสอบที่ใช้กันทั่วไปในสถาบันการศึกษาสามารถจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จำแนกตามผู้สร้าง ได้แก่

1.1 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized test) เป็นแบบทดสอบที่มีแหล่ง

สร้างที่มีความเป็นมืออาชีพ อาจสร้างโดยองค์กรดำเนินงานเป็นเชิงธุรกิจไว้ให้บริการขายแบบทดสอบ หรือขายลิขสิทธิ์ มีกระบวนการสร้างเป็นงานวิจัยพัฒนาแบบทดสอบ มีการหาคุณภาพของข้อสอบที่ชัดเจน

1.2 แบบทดสอบที่ครูผู้สอนสร้างเอง (Teacher-made test) สามารถพบได้

โดยทั่วไปเป็นการสร้างเป็นครั้ง ๆ ไปเมื่อต้องการใช้หรือครูผู้สอนออกข้อสอบให้นักเรียนสอบ

ในรายวิชาส่วนใหญ่ไม่มีกระบวนการหาคุณภาพของข้อสอบที่ชัดเจน อาจมีการวิเคราะห์ข้อสอบอยู่บ้างเพื่อให้ผู้ออกข้อสอบนำไปใช้ในการปรับปรุงการออกข้อสอบในครั้งต่อไป

2. จำแนกตามรูปแบบการตอบ ได้แก่

2.1 แบบทดสอบประเภทเสนอคำตอบ (Supply type) เป็นแบบทดสอบที่ผู้ตอบต้องเขียนตอบในข้อสอบด้วยตนเองมีทั้งแบบเขียนยาว ๆ หลายย่อหน้าที่เรียกว่าข้อสอบความเรียง ชนิดไม่จำกัดคำตอบ (Essay-Extended Response) ข้อสอบความเรียงชนิดจำกัดคำตอบ (Essay-Restricted Response) แบบตอบสั้น ๆ (Short Answer) หรือแบบเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ (Completion)

2.2 แบบทดสอบประเภทเลือกตอบ (Selection Type) ผู้สอบไม่ต้องเขียนตอบด้วยตนเอง เพียงแต่ทำเครื่องหมายตามวิธีการที่ระบุไว้ในข้อสอบ ได้แก่ แบบถูกผิด (True-False) แบบจับคู่ (Matching) หรือแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choice)

3. จำแนกตามการแปลความหมายคะแนน ได้แก่

3.1 แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Test) เป็นแบบสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะต้องการค่าอำนาจจำแนกสูงเพื่อใช้ผลการสอบในการจำแนกผู้เข้าสอบ

3.2 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่ต้องการทราบว่าผู้สอบมีความรอบรู้ในเนื้อหาหรือไม่ ไม่คำนึงถึงความยากง่ายมากนัก แต่ต้องการทราบว่าผู้สอบมีความรอบรู้ในเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้หรือไม่

4. จำแนกตามรูปแบบคำถาม ได้แก่

4.1 แบบทดสอบอัตนัย (เขียนตอบ) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้สอบเขียนตอบในข้อสอบ โดยในคำถามอาจถามกว้าง ๆ สามารถตอบได้อย่างอิสระ หลากหลายความคิด คือข้อสอบแบบขยายคำตอบหรือแบบทดสอบที่ระบุขอบเขตไว้เรียกว่าข้อสอบแบบจำกัดคำตอบ

4.2 แบบทดสอบปรนัย (เลือกตอบ) เป็นแบบทดสอบที่มีรูปแบบคำถามคำตอบชัดเจน มีความเข้าใจตรงกันทั้งผู้ออกข้อสอบ ผู้สอบและผู้ตรวจให้คะแนน ได้แก่ ข้อสอบแบบถูกผิด แบบจับคู่ และแบบหลายตัวเลือก

จากการศึกษาประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการที่ครูผู้สอนจะเลือกออกข้อสอบประเภทใดนั้นต้องพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัด ความเหมาะสมของแบบทดสอบกับเนื้อหาหรือจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) เนื่องจากมีความเป็นปรนัย สามารถตรวจให้คะแนนได้สะดวก

3. แนวความคิดและทฤษฎีที่เป็นแนวในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แนวความคิดในการวัดที่นิยมกัน ได้แก่ การเขียนข้อสอบวัดตามการจัดประเภท จุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ของ Benjamin S. Bloom (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) และสมนึก ภัททิยธนี (2556) ซึ่งจำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัย ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นเรื่องที่ต้องการรู้ที่นักเรียนระลึกได้จำข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงได้ เพราะข้อเท็จจริงบางอย่างมีคุณค่าต่อการเรียนรู้
2. ความเข้าใจ (Comprehension) แสดงถึงระดับความสามารถ การแปลความ การตีความและขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การจับใจความได้ อธิบายความหมายและขยายเนื้อหาได้
3. การนำไปใช้ (Application) ต้องอาศัยความเข้าใจเป็นพื้นฐานในการช่วยตีความของข้อมูล เมื่อต้องการทราบว่าข้อมูลนั้นมีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง ต้องอาศัยความรู้จักเปรียบเทียบ แยกแยะความแตกต่าง พิจารณานำข้อมูลไปใช้โดยให้เหตุผลได้
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นทักษะทางปัญญาในระดับที่สูงจะเน้นการแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ และพยายามมองหาส่วนประกอบว่ามีความสัมพันธ์และการจัดรวบรวม Bloom ได้แยกจุดหมายของการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับ คือ การพิจารณาหรือการจัดประเภทองค์ประกอบต่าง ๆ การสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นและควรคำนึงถึงหลักการที่ได้จัดรวบรวมไว้แล้ว
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) การนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แยกแยะกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันในรูปแบบใหม่ ถ้าสามารถสังเคราะห์ได้ก็สามารถประเมินได้ด้วย
6. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง การใช้เกณฑ์และมาตรฐานเพื่อพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายที่ต้องการนั้นบรรลุหรือไม่การที่ให้นักเรียนมาสามารถประเมินค่าได้ต้องอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นแนวทางในการตัดสินคุณค่า การตัดสินใด ๆ ที่ไม่ได้อาศัยเกณฑ์น่าจะเป็นลักษณะความคิดเห็นมากกว่าการประเมิน

จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เป็นแนวในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิยมวัดด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของบลูม (Benjamin S. Bloom) ประกอบไปด้วยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เพราะฉะนั้นในการสร้างแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน เพื่อจะได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างแท้จริง

4. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2553) ได้สรุปถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ ดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์
2. กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ
3. กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ
4. เขียนข้อสอบ
5. ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
6. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพ และปรับปรุง
8. พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2550) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง
4. เขียนข้อสอบ
5. ตรวจทานข้อสอบ
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลองใช้สอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2552) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อ ๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบด้วย

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

ขั้นที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะหรือผังของแบบทดสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กระชับและมีความชัดเจน

ขั้นที่ 4 สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

สมนึก ภัททิยธนี (2551) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้
- ขั้นที่ 2 แบ่งเนื้อหาสาระทั้งหมดนำมาสร้างแบบทดสอบ
- ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเรื่อง ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้
- ขั้นที่ 4 ศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดเลือกตอบ
- ขั้นที่ 5 กำหนดจำนวนข้อสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (หรือ 5 ตัวเลือก) ที่เขียนทั้งหมดและต้องการใช้จริง (จำนวนที่เขียนข้อสอบเผื่อไว้ 20%-50%) แล้วทำการเขียนข้อสอบให้สอดคล้องกับข้อเรื่องและจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อ

สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเริ่มจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชาและทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ที่กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ เขียนข้อสอบ ตรวจสอบข้อสอบ พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง และพิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียนในด้านพุทธิพิสัยที่เป็นการวัด 2 องค์ประกอบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาที่เรียน ดังนี้

1. การวัดด้านการปฏิบัติ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นผลงานปรากฏออกมา สามารถทำการสังเกตและวัดได้ เช่น ศิลปศึกษา พลศึกษา งานช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นการประเมินผลพิจารณาที่วิธีปฏิบัติ และผลงานที่ปฏิบัติ
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มีวิธีการสอบวัดได้

สมนึก ภัททิยธนี (2551) ได้ให้คำนิยามว่าการวัดผลเป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพของการเรียนการสอนว่า ได้ช่วยให้นักเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ ถ้าการวัดผลพบว่ายังไม่เป็นไปตามที่วางไว้ก็ต้องตรวจสอบว่ากระบวนการใดในขั้นตอนใดที่ยัง

บทพร้อมและจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ซึ่งการวัดผลเป็นสิ่งที่จะต้องทำตลอดเวลาควบคู่ไปกับการเรียนการสอน 3 ตอน คือ

1. การวัดผลก่อนการเรียนการสอน การวัดผลในตอนนี้เป็นเพื่อประเมินผลว่านักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมพื้นฐานอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียน

2. การวัดผลระหว่างเรียนหรือการวัดผลย่อยในขั้นนี้ ผลที่ได้จากการวัดแต่ละหน่วยย่อยจะทำให้ทราบได้ว่าควรจะซ่อมเสริมนักเรียนคนใดในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ ก่อนที่จะเรียนในหน่วยต่อไป

3. การวัดผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนหรือการวัดผลรวม การวัดผลในขั้นนี้กระทำหลังจากการเรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาสาระนั้นจบหรือจบภาคเรียน เพื่อเป็นการประเมินผลการเรียนโดยสรุปทั้งหมด

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2552) ให้นิยามว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นกระบวนการที่พยายามค้นหาระดับที่แสดงถึงปริมาณของคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งในตัวบุคคล หรือสิ่งของ หรือเหตุการณ์ที่วัดได้จากเครื่องมือวัดผลประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างมีระบบ

จากการศึกษาความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง กระบวนการที่ตรวจสอบคุณภาพนักเรียนด้วยกระบวนการเก็บข้อมูลจากนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดได้จากเครื่องมือวัดผล ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนในการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นสามารถวัดได้จากความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ผู้สอนให้หรือคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบ โดยการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ นั้นสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ตฤณวัฒน์ พลเยี่ยม (2560) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 89.70/81.35 และ 90.57/82.90 ตามลำดับ 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เท่ากับ 0.6891 และ 0.6935 ตามลำดับ 3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและนักเรียนที่เรียนโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ($p < .05$) แต่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน โดยสรุปแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้น เมื่อพิจารณาจากผลการเรียนแล้ว สามารถนำไปใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระทรงพล ทิพย์คำ, เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และจารุณี ทิพยมณฑล (2562) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า เป็นกระบวนการที่พัฒนาและส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ 2) การศึกษาผลการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนธรรมราชศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ระดับทักษะพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนธรรมราชศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.18 เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีทักษะพลเมืองอยู่ในระดับดี

เมธาวลัย จันทะหงส์, ประภัสสร ปรีเอี่ยม และอรรณู ชูยกระเดื่อง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ วิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้

ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ได้แผน
กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญ มาตรฐาน/ตัวชี้วัด/
ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้
และการวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.14 – 4.48 และผลการ
วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องกลไกราคาในระบบ
เศรษฐกิจ ให้มีประสิทธิภาพ $(E_1/E_2) = 88.33/82.22$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียน
เท่ากับ 14.56 คะแนน และมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.66 คะแนน โดยมีผลสัมฤทธิ์
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วย
การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียน

วิฑูรย์ พันธวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสายรุ้ง บุผาพันธ์ (2565) ได้ศึกษาการจัดการ
เรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1. ผลการจัดการเรียนรู้
วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา
การแยกองค์ประกอบโครงสร้างของปัญหาจากเหตุผลหลัก เหตุผลรอง และข้อมูลส่วนย่อย มีการ
สร้างระบบการทำงานร่วมกัน การแบ่งภาระงาน การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ทักษะการสืบค้น
ข้อมูล การเรียบเรียงข้อมูล ความสามัคคี กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นไปในทาง
ที่เหมาะสม นักเรียนมีการตัดสินใจด้วยเหตุผลมากขึ้น 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลัก
อริยสัจ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05 3. ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้
ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยปรับปรุง
เนื้อหา การจัดกิจกรรมให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เป็นปัจจุบัน แบบทดสอบ สื่อการสอนที่หลากหลาย
มากขึ้น การวัดและประเมินผล มีการนำเทคโนโลยีเข้าช่วยในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความ
น่าสนใจและชัดเจนมากขึ้น

ดวงนภา ทาปลัด (2565) ได้ศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการ
พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.02/80.53 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

Triasningsih และ Kaluge (2020) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดขั้นสูงผ่านการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทางสังคมศึกษาที่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในชาวตะวันออก ค้นพบข้อค้นพบหลักสามประการ อันดับแรก ในแง่ของการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเท่ากัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ประการที่สอง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความสามารถในการคิดสูงระหว่างนักเรียนที่สอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและวิธีปกติ ประการที่สาม ความสามารถในการคิดสูงส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการคิดสูงและแรงจูงใจในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวก

Surur และคณะ (2020) ได้ศึกษาผลของกลยุทธ์การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและรูปแบบพุทธิปัญญาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น งานวิจัยนี้ทำให้เกิดข้อค้นพบหลายประการ ในหมู่พวกเขามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในนักเรียนความสามารถในการแก้ปัญหาตามการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ ประการที่สอง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนตามรูปแบบการรับรู้ นอกจากนี้ยังไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การเรียนรู้และรูปแบบการคิดต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน

Rahman และคณะ (2020) ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน (PBL) โดยสื่อ MICROSOFT POWER POINT เพื่อปรับปรุงกิจกรรมและผลการเรียนรู้ทางสังคมศาสตร์ของ SMP ใน MADIUN ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้โมเดลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสื่อ Microsoft Power Point ข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. การประยุกต์ใช้แบบจำลองการเรียนรู้ด้วยปัญหา (PBL) ด้วยความช่วยเหลือของสื่อ Microsoft Power Point สามารถปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเกรด H 8 ใน SMP Negeri 2 Madiun 2. การประยุกต์ใช้โมเดลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสื่อ Microsoft Power Point สามารถปรับปรุงผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 8 ใน SMP Negeri 2 Madiun

Mahmudhah และ Setiawati (2022) ได้ศึกษาปรับปรุงผลการเรียนรู้ IPS ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ 5 SMP Negeri 5 Wates ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐานมีความน่าสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถปรับปรุงผลการเรียนรู้สังคมศึกษาของนักเรียนได้ 2) ผลการเรียนรู้ในเงื่อนไขเบื้องต้นได้คะแนนเฉลี่ย 55.6 นักเรียนที่จบ

รวม 31.25% หลังจากใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐานในรอบแรกได้คะแนนเฉลี่ย 68.0 มีผู้เข้าอบรมครบ 56.25% จากนั้นหลังจากซ่อมรอบที่ 2 ได้ค่าเฉลี่ย 76.9 โดยมีนักศึกษาซ่อมเสร็จ 78.13%

Karomah (2022) ได้ศึกษาผลของแบบจำลองการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนสังคมศาสตร์ Class VII ในโรงเรียนมัธยมอิสลาม Sabilurrosyad Gasek ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐานและรูปแบบปกติมีความแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยของชั้นเรียนทดลองสูงกว่าชั้นเรียนควบคุมจนอาจกล่าวได้ว่าการประยุกต์ใช้ปัญหาเป็นฐาน รูปแบบการเรียนรู้ดีกว่ารูปแบบเดิม (วิธีบรรยาย) ต่อผลการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนมัธยมต้นอิสลามซาบิลูรอสยาดกาเล็ก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนได้อย่างเป็นที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เข้าใจทักษะกระบวนการดีขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งการเลือกการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 6 ห้องเรียน จำนวน 225 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

พูน ปณ จิโต ชีเว

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ (One Group Pretest-Posttest Design) เขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

O ₁	X	O ₂
----------------	---	----------------

ภาพประกอบ 3 แบบแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

เมื่อ	O ₁	คือ	การทดสอบก่อนการเรียนรู้
	X	คือ	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
	O ₂	คือ	การทดสอบหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 แผน ดังนี้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการหมั้น
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการสมรส
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการรับรองบุตร และบุตรบุญธรรม
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับมรดก
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการภาษีอากร
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นแบบทดสอบ ชนิดอัตนัย จำนวน 10 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นแบบทดสอบ ชนิดปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และขอบข่ายเนื้อหาวิชาหลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา สารมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนิน ชีวิตในสังคม หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.3 ศึกษาเอกสาร หนังสือ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน

1.4 ออกแบบกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

พูน ปณ จิต ชีเว

ตาราง 5 โครงสร้าง และสาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผน ที่	เรื่อง	สาระสำคัญ	จำนวน (ชั่วโมง)
1	กฎหมายเกี่ยวกับ ความสามารถของ ผู้เยาว์	ผู้เยาว์ คือ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นบุคคลที่ยังอ่อนในด้านสติปัญญาความคิด และร่างกาย ผู้เยาว์ไม่สามารถทำนิติกรรมได้ตามลำพังตนเอง เพราะขาดความรู้ ความชำนาญ ถ้าปล่อยให้ผู้เยาว์ทำนิติกรรมได้ตามลำพังตนเองแล้ว อาจจะ ทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความรู้ ความสามารถดีกว่าทำการเอาเปรียบได้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ได้	1
2	กฎหมายเกี่ยวกับบัตร ประจำตัวประชาชน	บัตรประจำตัวประชาชน เป็นเอกสารที่ทางราชการออกให้กับ ประชาชนสัญชาติไทย เพื่อพิสูจน์ให้ทราบและยืนยันตัวบุคคล ในการให้สิทธิ หรือประกอบธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ภาครัฐและเอกชน บัตรประชาชนถือเป็นเอกสารลำดับแรก ที่ทำให้เกิดสิทธิอื่นๆ ตามมา เพื่อเป็นหลักฐานในการขอรับ บริการต่างๆ จากภาครัฐ	1
3	กฎหมายเกี่ยวกับ การหมั้น	การหมั้น เป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลง กันว่า ชายและหญิงคู่หมั้นจะทำการสมรสกันในอนาคต แต่กฎหมายมิได้บังคับว่าต้องมีการหมั้นก่อนการสมรส ดังนั้น จึงสามารถสมรสกันได้โดยไม่ต้องมีการหมั้นก็ได้	1
4	กฎหมายเกี่ยวกับ การสมรส	การสมรส คือ การตกลงระหว่างชายและหญิงที่จะอยู่กินฉัน สามีภรรยา โดยจะจดทะเบียนสมรสเพื่อก่อฐานะเป็นสามี ภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย	1
5	กฎหมายเกี่ยวกับ การรับรองบุตร และบุตรบุญธรรม	บุตรที่เกิดโดยบิดามารดามีได้จดทะเบียนสมรสกันถือว่าเป็น บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาเพียงฝ่ายเดียว แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้ชายจดทะเบียนรับรองบุตรได้ และถือเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายชายด้วย (ซึ่งฝ่ายชายต้องได้รับการยินยอมจากเด็กและมารดาเด็ก) ส่วนบุตรบุญธรรม หมายถึง บุตรที่ขอมาเลี้ยงดูเสมือนเป็นบุตร ของตน ซึ่งการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม เป็นเอกสารที่ใช้	1

ตาราง 5 (ต่อ)

แผน ที่	เรื่อง	สาระสำคัญ	จำนวน (ชั่วโมง)
		เป็นหลักฐานรับรองสิทธิทางกฎหมายระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม ทำให้บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น	
6	กฎหมายเกี่ยวกับมรดก	มรดก คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ เมื่อบุคคลตายมรดกของบุคคลนั้นจะตกทอดแก่ทายาท	1
7	กฎหมายเกี่ยวกับการภาษีอากร	ภาษีอากร หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บจากราษฎรเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี ภาษีอากรมีลักษณะเป็นการบังคับเก็บ ประชาชนทุกคนเป็นผู้รับผิดชอบในการเสียภาษี วัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายเงินภาษีคือ นำไปใช้เพื่อสาธารณะหรือสังคมโดยรวม	1
8	กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน	กฎหมายแรงงาน เป็นกฎหมายที่สำคัญสำหรับผู้ใช้แรงงานและนายจ้าง เพราะเป็น กฎหมายที่กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ และสิทธิประโยชน์อันชอบธรรมในด้านต่าง ๆ ของผู้ใช้แรงงานและนายจ้างเพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้น จึงควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง	1
9	กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน	กฎหมายปกครอง เป็น กฎหมายที่กำหนดรายละเอียดในการปกครอง ลดหลั่นลงมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินการปกครอง โดยกล่าวถึงการ จัด ระเบียบขององค์การปกครอง ตัวอย่างกฎหมายปกครอง ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแบ่งระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินไว้ ๓ ส่วน ได้แก่ ระเบียบบริหาร	1

ตาราง 5 (ต่อ)

แผน ที่	เรื่อง	สาระสำคัญ	จำนวน (ชั่วโมง)
		ราชการส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และ ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	
10	กฎหมายเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ	กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอยู่ด้วยกันหลายฉบับ สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 จะได้ทำการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าสงวน แห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	1

1.5 สร้างแบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating scale) 5 ระดับ โดยใช้ระดับการประเมินคุณภาพของ บุญชม ศรีสะอาด (2554) ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับความเหมาะสม
5	เหมาะสมมากที่สุด
4	เหมาะสมมาก
3	เหมาะสมปานกลาง
2	เหมาะสมน้อย
1	เหมาะสมน้อยที่สุด
ใช้เกณฑ์ แปลผลดังนี้	
เกณฑ์	แปลความ
4.51 – 5.00	มีความเหมาะสมในระดับดีมาก
3.51 – 4.50	มีความเหมาะสมในระดับดี
2.51 – 3.50	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	มีความเหมาะสมน้อยมาก

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมแบบประเมินคุณภาพความเหมาะสม
เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแผนและแบบประเมินรวมทั้งความเหมาะสม

ของกิจกรรมการเรียนรู้ ความถูกต้องของเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้/ แหล่งการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้และภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความเหมาะสมของแผนเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อทำการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.8.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงส์ วุฒิการศึกษา ปร.ด. (Ph.D. Early Intervention/Early Childhood Special) ตำแหน่งอาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน และประธานหลักสูตรสาขาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

1.8.2 นางสาวณภัทร เนื่องมี วุฒิการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) ครูสอนวิชาสังคมศึกษา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.8.3 นายกิตติพิชญ์ วรโชติสุพัฒน์ วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การศึกษาและพัฒนาสังคม) ครูสอนวิชาสังคมศึกษา ครูชำนาญการ โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารัตนวิทยาลัย บุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.8.4 นางวรรณัน ทุมทอง วุฒิการศึกษา กศ.ม. (วัดผลและประเมินผลการศึกษา) ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล

1.8.5 นายศุภเสฏฐวุฒิ ภูแก้ว วุฒิการศึกษา กศ.ม. (วิจัยและประเมินผล การศึกษา) ครูชำนาญการ โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการประเมินผล

1.9 นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน หาค่าเฉลี่ยโดยเทียบ เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2554) ให้ค่าเฉลี่ยเหมาะสมเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นแผนการ จัดการเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ละแผนจนครบทั้ง 10 แผน ซึ่งผลการ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยรายแผนของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อยู่ระหว่าง 4.42-4.67 และค่าเฉลี่ยรวมทุกแผนมีค่าเท่ากับ 4.57 หมายความว่า แผนการจัดการ เรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในระดับดีมาก

1.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงตาม แก้ไขข้อบกพร่องที่พบให้เข้าใจง่าย ชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.11 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีลักษณะกิจกรรมที่ยังขาด

การเชื่อมโยง และสอดคล้องกับประเด็นปัญหา รวมทั้งการวัดและประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2-10 ให้มีความเหมาะสม โดยปรับปรุงลักษณะของกิจกรรมและประเด็นปัญหาให้มีความเหมาะสม

1.12 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนของการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ใบงานเพิ่มเติมในเอกสาร และการวัดและประเมินผล แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.13 นำแผนการจัดการเรียนรู้พิมพ์เป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

2.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยใช้หลักแนวคิดของ Weir (1974) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1. ระบุปัญหา 2. วิเคราะห์ปัญหา 3. เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา และ 4. ตรวจสอบผลลัพธ์

2.3 สร้างตารางสังเคราะห์การสร้างแบบทดสอบโดยกำหนดการออกแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยมีการวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา

ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อ ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ดังนี้

กำหนดจำนวนข้อสอบที่ต้องการให้สอดคล้องกับ ตัวชี้วัด จุดประสงค์ และเนื้อหาในการสร้างแบบทดสอบดังแสดงในตาราง

ตาราง 6 แสดงเนื้อหา จุดประสงค์ด้านการคิดแก้ปัญหา จำนวนข้อสอบที่ออก ข้อสอบที่ต้องการ

เนื้อหา	จุดประสงค์ด้านการคิดแก้ปัญหา	จำนวนข้อสอบที่ออก	จำนวนข้อสอบที่ต้องการ
กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ (กฎหมายผู้เยาว์) โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับการหมั้น	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับการหมั้น โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับการสมรส	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับการสมรส โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1

ตาราง 6 (ต่อ)

เนื้อหา	จุดประสงค์ด้านการคิดแก้ปัญหา	จำนวน ข้อสอบที่ออก	จำนวนข้อสอบ ที่ต้องการ
กฎหมายเกี่ยวกับ การรับรองบุตร และบุตรบุญธรรม	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับ การรับรองบุตร และบุตรบุญธรรม โดยมี ขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับมรดก	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับ มรดก โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับ การภาษีอากร	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับ การภาษีอากร โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับ แรงงาน	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับ แรงงาน โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1

ตาราง 6 (ต่อ)

เนื้อหา	จุดประสงค์ด้านการคิดแก้ปัญหา	จำนวนข้อสอบที่ออก	จำนวนข้อสอบที่ต้องการ
กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	สถานการณ์ ที่สัมพันธ์กับกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์	2	1
รวม		20	10

2.4 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยมีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ เพื่อคัดเลือกข้อที่เข้าเกณฑ์ไว้ใช้จริง จำนวน 10 ข้อ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน โดยได้ยึดหลักแนวคิดของ Weir มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1. ระบุปัญหา 2. วิเคราะห์ปัญหา 3. เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา และ 4. ตรวจสอบผลลัพธ์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการประเมินอิงเกณฑ์ โดยใช้ระดับคุณภาพ (Rubrics Score) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งระดับการให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ 3, 2, 1 และ 0 ซึ่ง หมายถึง ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง ตามลำดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินกระบวนการแก้ปัญหา ดังนี้

ตาราง 7 เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ ว่าปัญหาคืออะไร ตั้งปัญหาหรือ ค้นปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์ สามารถระบุขอบเขตของปัญหาตาม สถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	3 คะแนน = สามารถระบุปัญหา และอยู่ใน ขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ และ เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถระบุปัญหา และอยู่ใน ขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ แต่ไม่ใช่ ปัญหาที่สำคัญ	ดี
	1 คะแนน = สามารถระบุปัญหาได้แต่ไม่อยู่ใน ขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่กำหนด	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถระบุปัญหาได้	ควรปรับปรุง
ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา เป็นความสามารถในการพิจารณา วิเคราะห์แยกแยะสาเหตุของปัญหา หรือตั้งสมมติฐานของปัญหา	3 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์และ เป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์ แต่ไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดี
	1 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ แต่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้	ควรปรับปรุง
ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดค้น และ เสนอวิธีการ แก้ปัญหาจาก สาเหตุของปัญหา	3 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์และ เป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์แต่ไม่ใช่ สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดี
	1 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้ แต่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้	ควรปรับปรุง

ตาราง 7 (ต่อ)

ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการอธิบายผล ที่เกิดขึ้นหลังจากการ แก้ปัญหาจาก สาเหตุของปัญหา	3 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่ เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ และตรงกับข้อเท็จจริง	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่ เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ แต่ไม่ตรงกับ ข้อเท็จจริง	ดี
	1 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่ เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ แต่ไม่สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถอธิบายผล และ ประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติได้	ควรปรับปรุง

2.5 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เสนออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาของข้อคำถาม และความเหมาะสมของข้อคำถามที่ใช้

2.6 นำแบบประเมินมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.7 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม
(จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้) จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา ความเหมาะสม ด้านภาษา โดยพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

การเรียนรู้ ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

การเรียนรู้ ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

การเรียนรู้ ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งมีผลการ
ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 0.60 – 1.00

2.8 จัดพิมพ์เป็นแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และนำไปทดสอบ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน หอ้งเดียวกับที่ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้

2.9 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา (แบบอัตนัย) มาตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และวิเคราะห์หาคุณภาพ ดังนี้

2.9.1 นำมาหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เป็นรายข้อ โดยใช้สูตรของ D.R. whitney and D.L. Sabers เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22 - 0.89

2.9.2 นำมาหาค่าความยากง่ายของแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 พบว่า แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.17 - 0.89 เนื่องจากมีข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือก ข้อสอบให้เหลือ 10 ข้อ โดยพิจารณาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่ไม่เข้าเกณฑ์

2.9.3 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มาวิเคราะห์หา ค่าความเชื่อมั่น (แบบอัตนัย) ทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยใช้เกณฑ์ ค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.70 เป็นต้นไป พบว่า จากการทดลองใช้ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเท่ากับ 0.97

2.9.4 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบให้เหลือ 10 ข้อ โดยพิจารณาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่ไม่เข้าเกณฑ์ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (แบบอัตนัย) เท่ากับ 0.99

2.10 จัดพิมพ์แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ผ่านการตรวจสอบและ ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2/5 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ต่อไป

3 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งได้ดำเนินการตามกระบวนการสร้างและหาประสิทธิภาพของ แบบทดสอบ เพื่อให้ได้แบบทดสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตลอดจน ลักษณะเฉพาะ และวิธีการสร้างแบบทดสอบ

3.2 วิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อกำหนดความสำคัญ และจำนวนข้อสอบในแต่ละกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้

3.3 ออกแบบ และกำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

3.4 สร้างตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 8 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เนื้อหา	จุดประสงค์	จำนวนข้อสอบ ที่ออก	จำนวนข้อสอบ ที่ต้องการ
กฎหมายเกี่ยวกับ ความสามารถของผู้เยาว์	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้เยาว์ได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับบัตร ประจำตัวประชาชน	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ บัตรประจำตัวประชาชนได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับการหมั้น	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ การหมั้นได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับการสมรส	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ การสมรสได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับ การรับรองบุตร และบุตรบุญธรรม	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ การรับรองบุตร และบุตรบุญธรรมได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับมรดก	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ มรดกได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับการภาษี อากร	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ การภาษีอากรได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน	อธิบายการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับ แรงงานได้	5	3

ตาราง 8 (ต่อ)

เนื้อหา	จุดประสงค์	จำนวนข้อสอบ ที่ออก	จำนวนข้อสอบ ที่ต้องการ
กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน	อธิบายการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้	5	3
กฎหมายเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	อธิบายการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้	5	3
รวม		50	30

3.5 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายที่
เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา โดยมีลักษณะเป็นแบบ
เลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน
และตอบผิด ให้ 0 คะแนน

3.6 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบให้
คำแนะนำในส่วนที่บกพร่อง ตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ข้อเสนอแนะ
แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.7 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินจำนวน 50 ข้อ เพื่อตรวจสอบ
ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วนำมาคำนวณหาค่า IOC ซึ่งค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง
1.00 เป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ โดยคะแนนการพิจารณา
ความสอดคล้อง เป็นดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
การเรียนรู้โดยมีผลการประเมินอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

3.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้
(Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ห้องเดียวกับที่ทดลองใช้
แผนการจัดการเรียนรู้

3.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนนโดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด/ไม่ตอบ หรือตอบเกินกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน และวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้

3.9.1 นำมาหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.44 - 1.00

3.9.2 นำมาหาค่าความยากง่าย ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.66 - 0.86

3.9.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับโดยการหาค่า KR-20 โดยวิธีของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558) ใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.70 เป็นต้นไป พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

3.9.4 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบให้เหลือ 30 ข้อ โดยพิจารณาตัดข้อสอบ จากค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่ไม่เข้าเกณฑ์ พบว่ามีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

3.10 จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเป็นแบบทดสอบ ฉบับจริง จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ต่อไป

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากหัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2. ผู้วิจัยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) แบบวัดความสามารถในการคิด แก้ปัญหา และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 10 แผน หลังจากสิ้นสุดการเรียนครบทุกแผนการเรียนรู้ ทำการทดสอบ
วัดผลการเรียนหลังเรียน (Posttest) โดยแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และแบบวัดผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และแบบวัดผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้สถิติพื้นฐาน
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2
3. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้สถิติ t-test Dependent Samples
4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชา
สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน โดยใช้สถิติ t-test Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2556)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทุกตัว
 N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณโดยใช้สูตร ดังนี้
 (สมนึก ภัททิยธนี, 2556)

$$S.D = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - \sum x^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 X แทน คะแนนของนักเรียนแต่ละคน
 Σ แทน ผลรวม
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2556)

$$P = \frac{f}{N} \cdot 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

พูน ปณ จิโต ชีเว

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สูตร E_1/E_2

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิเคราะห์โดยใช้สูตร ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

$$E_1 = \frac{\sum \frac{X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของกิจกรรมระหว่างเรียนจากการพฤติกรรมทำงานกลุ่ม ใบงานจากแผนการจัดการเรียนรู้ (วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา) และแบบทดสอบย่อย
	A	แทน	คะแนนเต็มของทุกกิจกรรมระหว่างเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum \frac{X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของการทดสอบหลังเรียน
	A	แทน	จำนวนเต็มของการทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.2 สถิติในการหาคุณภาพของแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

2.2.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) หรือ IOC ของแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

ΣR แทน ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2.2 การหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แบบวัด

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สูตรของ (Whitney และ Sabers (1970) การวิเคราะห์ข้อสอบอัตนัยจะต้องทำการแบ่งกลุ่มนักเรียนที่เข้าสอบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง (กลุ่มสูง) และกลุ่มอ่อน (กลุ่มต่ำ) โดยใช้เทคนิค 25 % ของจำนวนนักเรียนที่เข้าสอบ แบ่งได้ดังนี้

ดัชนีค่าความยาก (PE) มีสูตร ดังนี้

$$PE = \frac{S_U + S_L - (2N \cdot x_{Min})}{2N \cdot (x_{Max} + x_{Min})}$$

ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (D) มีสูตร ดังนี้

$$D = \frac{S_U - S_L}{N \cdot (x_{Max} + x_{Min})}$$

เมื่อ PE แทน ดัชนีค่าความยาก

S_U แทน ผลรวมของคะแนนกลุ่มเก่ง

S_L แทน ผลรวมของคะแนนกลุ่มอ่อน

N แทน จำนวนผู้เข้าสอบของกลุ่มเก่งหรือกลุ่มอ่อน

x_{max} แทน คะแนนที่นักเรียนทำได้สูงสุด

x_{min} แทน คะแนนที่นักเรียนทำได้ต่ำสุด

D แทน ดัชนีค่าอำนาจจำแนก

พูน ปณ จิโต ชีเว

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) หรือ IOC ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.3.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหาค่าดัชนี (B) ตามวิธีของ Brennan ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$B = \frac{U - L}{n_1 - n_2}$$

เมื่อ B แทน ค่าอำนาจแจกแจง

U แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

L แทน จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

n_1 แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์

n_2 แทน จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์

2.3.3 การหาค่าความยาก (Difficulty index) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ ความยากง่ายเป็นการวิเคราะห์รายข้อ วิเคราะห์โดยใช้สูตร p (สมนึก ภัททิยธนี, 2556) ดังนี้

$$p = \frac{R}{N}$$

เมื่อ p แทน ค่าความยากของข้อสอบ
 R แทน จำนวนผู้ตอบถูก
 N แทน จำนวนคนทั้งหมด

2.3.4 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ความเชื่อมั่น (Reliability) แบบอิงกลุ่ม โดยการหาค่า KR-20 โดยวิธีของ Kuder-Richardson
 (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558) ใช้สูตรดังนี้

$$R_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(\frac{1 - \sum p_q}{s^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
 k แทน จำนวนข้อสอบ
 p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อนั้น
 q แทน สัดส่วนผู้ตอบผิดในข้อนั้น
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบทดสอบสมมุติฐาน

3.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 ในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้สถิติ t-test Dependent
 Samples (สมนึก ภัททิยธนี, 2556)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่
 df แทน ความเป็นอิสระมีค่าเท่ากับ $n - 1$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แผนแบบการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียน (One Group-Pretest Posttest design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการและเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย ได้กำหนดความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปล ความหมายและเสนอผลการวิเคราะห์ให้ถูกต้องและการสื่อความหมายตรงกัน ได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการในการจัดการเรียนรู้
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ในการจัดการเรียนรู้
D	แทน	ผลต่างระหว่างคู่คะแนนของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
D^2	แทน	ผลต่างระหว่างคู่คะแนนของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแต่ละตัว ยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

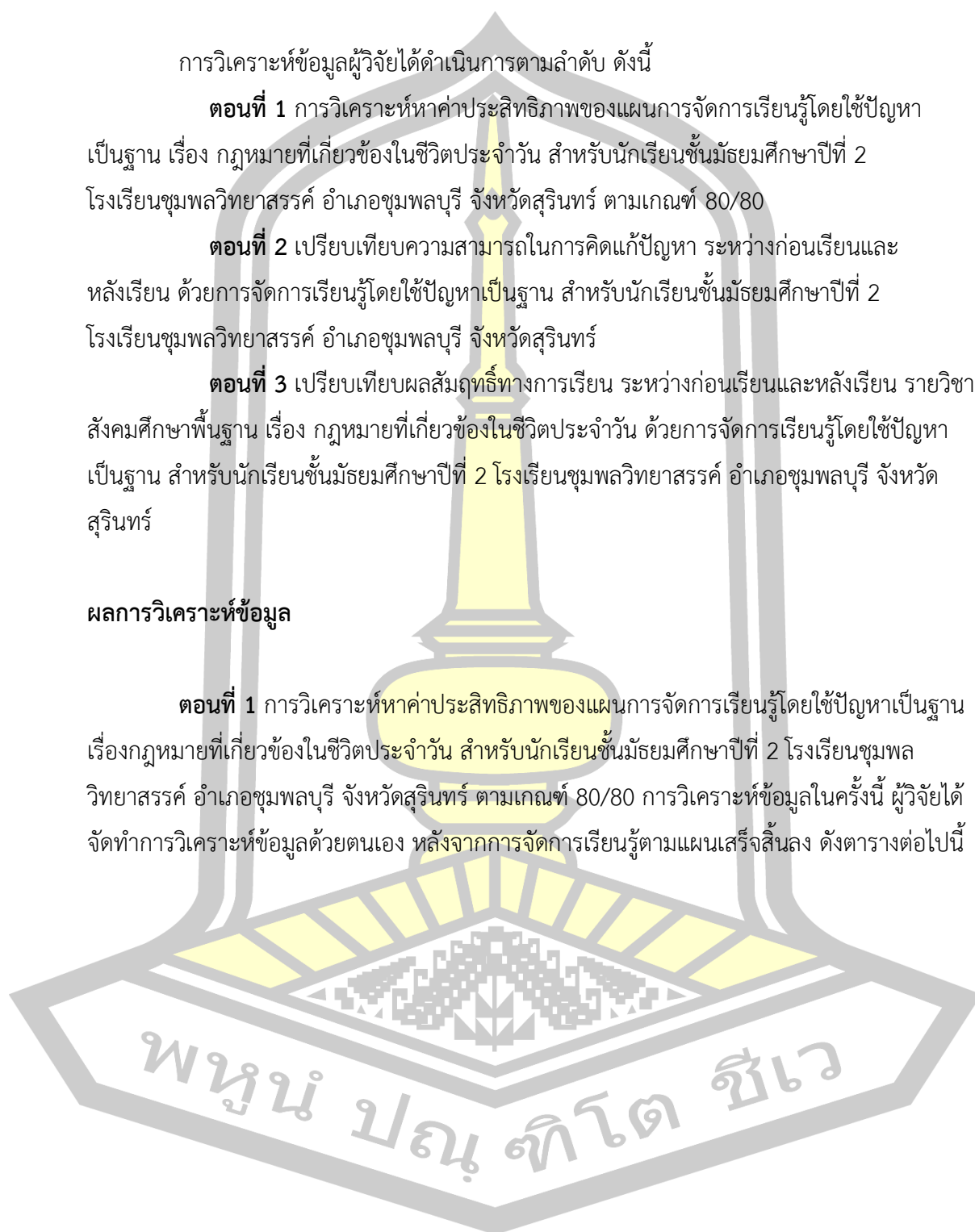
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอยุทธบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอยุทธบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอยุทธบุรี จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอยุทธบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตามเกณฑ์ 80/80 การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนเสร็จสิ้นลง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงผลรวมของคะแนน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่ได้จากคะแนน พฤติกรรมทำงานกลุ่ม ใบงานจากแผนการจัดการเรียนรู้ (วัดความสามารถในการคิด แก้ปัญหา) และแบบทดสอบย่อย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

จำนวน นักเรียน 33 คน	ระหว่างเรียน						คะแนน	
	คะแนนรวมทั้งหมด			คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ				
	พฤติกรรม	ใบงาน	ทดสอบย่อย	พฤติกรรม	ใบงาน	ทดสอบย่อย	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ E ₁	ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์ E ₂
	200	120	50	40	30	30	100	100
Σx	5,642	3,112	1,475	1,128	778	885	2,791	2,803
$\bar{X}$	170.97	94.30	44.70	34.19	23.58	26.82	84.59	84.94
S.D.	2.96	4.25	1.33	0.59	1.06	0.80	1.27	3.81
ร้อยละ	85.48	78.59	89.39	85.48	78.59	89.39	84.59	84.94

จากตาราง 9 พบว่า คะแนนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีค่าเฉลี่ย 170.97 คิดเป็นร้อยละ 85.48 การทำใบงานจากแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 94.30 คิดเป็นร้อยละ 78.59 การทดสอบย่อย มีค่าเฉลี่ย 44.70 คิดเป็นร้อยละ 89.39 แสดงว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) เท่ากับ 84.59 และคะแนนจากการทำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนในสัดส่วน 50 : 50 คิดเป็นร้อยละ 84.94 แสดงว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 84.94 ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี ประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 84.59/84.94 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตาราง 10 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

เลขที่	คะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2			
	ก่อนเรียน (120)	หลังเรียน (120)	ความก้าวหน้า (D)	ความก้าวหน้ากำลังสอง (D ²)
1	58	104	46	2116
2	61	98	37	1369
3	64	99	35	1225
4	61	102	41	1681
5	59	99	40	1600
6	58	99	41	1681
7	59	103	44	1936
8	55	100	45	2025
9	58	102	44	1936
10	59	100	41	1681
11	63	103	40	1600
12	63	98	35	1225
13	60	100	40	1600
14	57	120	63	3969
15	61	120	59	3481
16	58	120	62	3844
17	56	120	64	4096
18	57	120	63	3969
19	56	120	64	4096
20	61	97	36	1296
21	65	96	31	961
22	57	99	42	1764

ตาราง 10 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2			
	ก่อนเรียน (120)	หลังเรียน (120)	ความก้าวหน้า (D)	ความก้าวหน้ากำลังสอง (D ²)
23	60	98	38	1444
24	63	97	34	1156
25	64	101	37	1369
26	61	106	45	2025
27	59	101	42	1764
28	62	103	41	1681
29	59	105	46	2116
30	64	103	39	1521
31	56	102	46	2116
32	58	100	42	1764
33	59	100	41	1681
รวม	1,971	3,435	1464	2143296
$\bar{X}$	59.73	104.09	44.36	2054.18
S.D.	2.70	7.95	9.42	936.52
ร้อยละ	49.77	86.74		

จากตาราง 10 พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 59.73 คิดเป็นร้อยละ 49.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.70 และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 104.09 คิดเป็นร้อยละ 86.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.95 และเมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มาเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติ ปรากฏผลดังตาราง

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติระหว่างคะแนนความสามารถในการคิด
แก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพล
วิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

กลุ่ม ทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	df	t	The probability value (Sig.)
ก่อนเรียน	33	59.73	2.70	32	27.054 *	.000
หลังเรียน	33	104.09	7.95			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 104.09, S.D. = 2.70) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 59.73, S.D. = 2.70) เมื่อเปรียบเทียบค่า t พบว่า t ที่ได้จากการคำนวณมีค่า 27.054 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่า t ในตารางซึ่งมีค่า 1.6939 (df = 32, α = 0.05) สรุปได้ว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชา
สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี
จังหวัดสุรินทร์

พูน ปณ จิตโต ชีเว

ตาราง 12 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วย
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2			
	ก่อนเรียน (30)	หลังเรียน (30)	ความก้าวหน้า (D)	ความก้าวหน้ากำลังสอง (D ²)
1	16	26	10	100
2	20	25	5	25
3	19	24	5	25
4	18	24	6	36
5	13	24	11	121
6	14	26	12	144
7	12	26	14	196
8	27	26	-1	1
9	28	24	-4	16
10	23	26	3	9
11	21	25	4	16
12	26	26	0	0
13	21	26	5	25
14	27	25	-2	4
15	12	26	14	196
16	18	26	8	64
17	13	24	11	121
18	24	24	0	0
19	27	26	-1	1
20	28	24	-4	16
21	13	25	12	144
22	12	24	12	144

ตาราง 12 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2			
	ก่อนเรียน (30)	หลังเรียน (30)	ความก้าวหน้า (D)	ความก้าวหน้ากำลังสอง (D ²)
23	12	24	12	144
24	18	25	7	49
25	18	24	6	36
26	25	25	0	0
27	25	24	-1	1
28	17	24	7	49
29	20	25	5	25
30	19	25	6	36
31	18	26	8	64
32	14	25	11	121
33	20	24	4	16
รวม	638	823	185	34,225
$\bar{X}$	19.33	24.94	5.61	58.94
S.D.	5.29	0.86	5.33	61.13
ร้อยละ	64.44	83.13		

จากตาราง 12 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ก่อนเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 19.33 คิดเป็นร้อยละ 64.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.29 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.94 คิดเป็นร้อยละ 83.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.86 และเมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มาเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติ ปรากฏผลดังตาราง

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติระหว่างคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	df	t	The probability value (Sig.)
ก่อนเรียน	33	19.33	5.29	32	6.046*	.000
หลังเรียน	33	24.94	0.86			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 24.94$, S.D. = 0.86) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 19.33$, S.D. = 5.29) เมื่อเปรียบเทียบค่า t พบว่า t ที่ได้จากการคำนวณมีค่า 6.046 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่า t ในตารางซึ่งมีค่า 1.6939 (df = 32, $\alpha = 0.05$) สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิจัยการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในชีวิตประจำวัน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

สรุปผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.59/84.94 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งหมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มสูงขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการคิด แก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการ คิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.59/84.94 สูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 คะแนนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจาก พฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีค่าเฉลี่ย 170.97 คิดเป็นร้อยละ 85.48 การทำใบงานจากแผนการจัดการ เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 94.30 คิดเป็นร้อยละ 78.59 การทดสอบย่อย มีค่าเฉลี่ย 44.70 คิดเป็นร้อยละ 89.39 แสดงว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 84.59 และคะแนนจากการทำแบบวัด ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ในสัดส่วน 50 : 50 คิดเป็นร้อยละ 84.94 แสดงว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 84.94 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านขั้นตอนการจัดการอย่างเป็นระบบ และมีวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เหมาะสม โดยศึกษาปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน เอกสารจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 หนังสือเรียนและคู่มือครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดจุดประสงค์ ของการเรียนรู้ โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้และสาระ การเรียนรู้แกนกลาง สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการวิเคราะห์ หลักสูตร เนื้อหา สาระสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งยังผ่านการ ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ จากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะ และยังเป็นแผนการ จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน ให้ผู้เรียนสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างกระตือรือร้น โดยมีการเสริมแรงทางบวก ส่งผลให้ ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนที่สูงขึ้น ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทรงพล ทิพย์คำ, เชษฐภูมิ วรรณไพศาล

และจารุณี ทิพยมณฑล (2562) ที่ได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีด้านการคิดวิเคราะห์และพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนได้ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการในการพัฒนาส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ เอื้อต่อการเรียนของตนเองและการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ เชื่อมโยงและระบุปัญหาจากสถานการณ์ กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชน รู้เท่าทันปัญหาอย่างมีเหตุผล เกิดการเรียนรู้ถึงผลกระทบ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือป้องกันปัญหาในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตฤณวัฒน์ พลเยี่ยม (2560) ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 90.57/82.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธวลัย จันทะหงส์, ประภัสสร ปรีเอี่ยม และอรุณ ชูกระเดื่อง (2564) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.33/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนจากการทำความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.09 คิดเป็นร้อยละ 86.74 สูงกว่าคะแนนจากการทำความสามารถในการคิดแก้ปัญหาก่อนเรียน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 59.73 คิดเป็นร้อยละ 49.77 ซึ่งผลการวิจัยเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามกระบวนการสร้างที่ดีและผ่านการทดลองและปรับปรุงแก้ไขอย่างถูกต้องตามกระบวนการวิจัย โดยการจัดการเรียนรู้ได้จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีขั้นตอน ในกระบวนการเรียนรู้นั้นได้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนากลุ่มการคิดอย่างถูกต้องตามวิธีการและขั้นตอนของกระบวนการคิด มีการวางแผนในการทำงานของกระบวนการกลุ่ม สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพล โสมูล (2565) ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

(มัธยมศึกษา) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตฤณวัฒน์ พลเยี่ยม (2560) ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและนักเรียนที่เรียนโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนจากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.94 คิดเป็นร้อยละ 83.13 สูงกว่า คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 19.33 คิดเป็นร้อยละ 64.44 ซึ่งผลการวิจัย เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัด สภาพการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถ และ ตามศักยภาพ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ของตนเองโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนสามารถกำหนดวางแผนการศึกษาในประเด็นที่สนใจ เพื่อไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่ได้รับมอบหมายแล้วมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนสมาชิก ในกลุ่ม ในการที่จะลงข้อสรุปเพื่อที่จะนำเสนอต่อไป ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนได้ข้อค้นพบ คำตอบด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้อย่าง แท้จริง ความคงอยู่ของความรู้มากกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย นอกจากนั้นบรรยากาศการเรียนรู้ มีชีวิตชีวา จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ที่ได้อธิบายลักษณะเด่นของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัญหาเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหา นำมาซึ่ง การแสวงหาความรู้ การสืบค้นข้อมูล อภิปรายกลุ่มหาเหตุผล ให้เข้าใจปัญหาและสังเคราะห์หาวิธีการ แก้ปัญหา สรุปเป็นแผนภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในเนื้อหาความรู้ สถานการณ์ปัญหา ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาที่มีความหมายต่อตนเองบนพื้นฐาน ของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม จึงมีผลช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูรย์ พันธวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสายรุ้ง บุษพาพันธ์ (2565) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอริยสัจ 4 โดยมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงนภา ทาปลัด (2565) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ลักษณะของปัญหาที่นำมากระตุ้นผู้เรียน ถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนต้องมีการนำปัญหาที่มีลักษณะเป็นปัญหาปลายเปิดที่มีความซับซ้อนเพียงพอที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีแนวความคิดที่หลากหลายและต้องครอบคลุมเนื้อหาให้ได้มากที่สุด

1.2 การจัดการเรียนรู้ในชั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ผู้สอนควรเตรียมการทดลองให้พร้อมและในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม อาจมีนักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ผู้สอนจึงควรดูแลให้ทั่วถึง

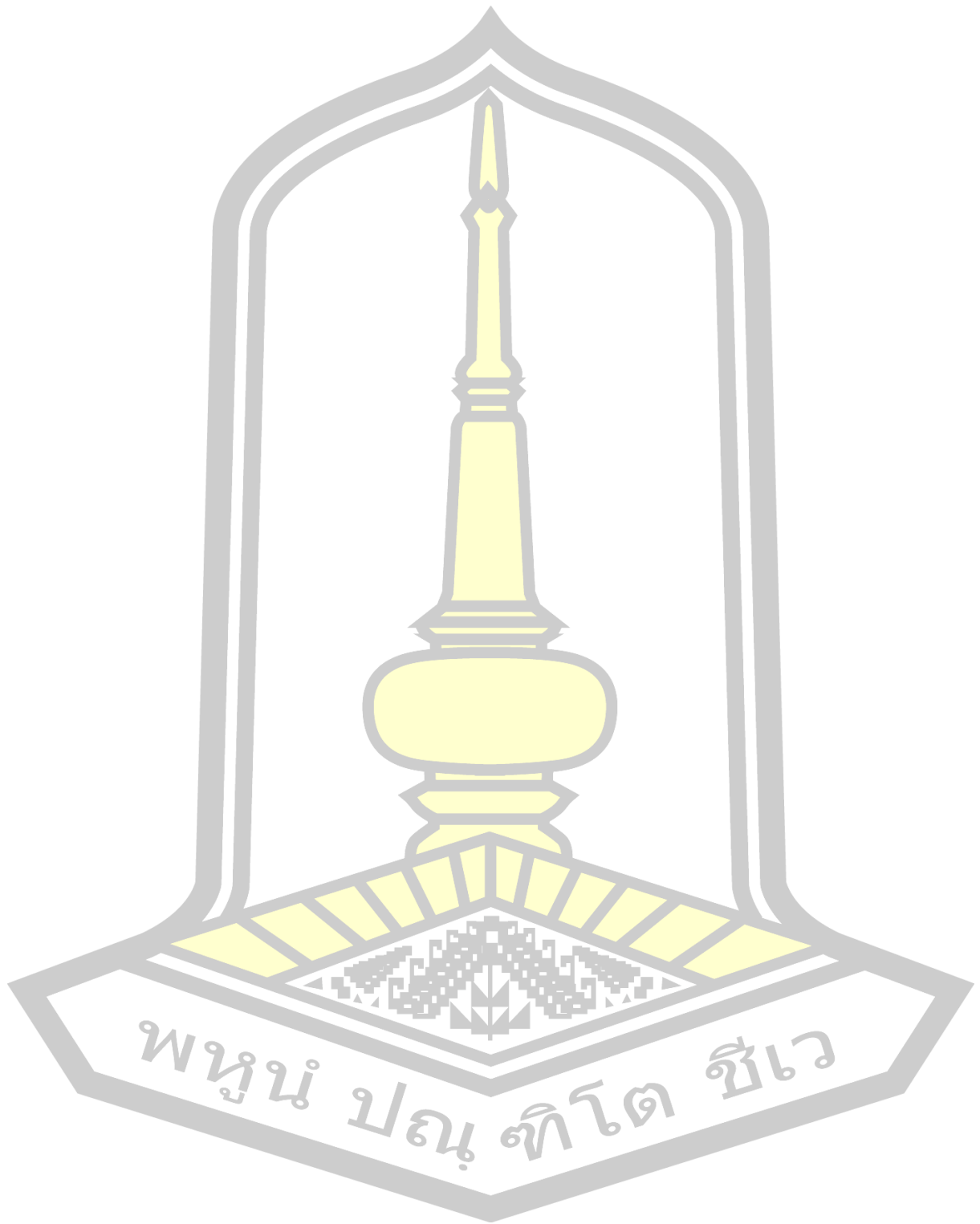
1.3 ผู้สอนควรอธิบายหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานให้ผู้เรียนเข้าใจก่อน เนื่องจากผู้เรียนอาจจะยังไม่คุ้นเคยการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นในระยะแรกของการสอนผู้วิจัยควรคอยสังเกต ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำกับผู้เรียนอย่างใกล้ชิดจนกว่าผู้เรียนจะสามารถดำเนินการเรียนรู้อย่างคุ้นเคยกับวิธีดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ หรือในรายวิชาอื่น ๆ ในทุกระดับชั้น และใช้วิธีสอนอื่น ๆ ให้มีความหลากหลายและต่อเนื่อง

2.2 ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปทดลองกับนักเรียนหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อจะได้ข้อสรุปผลการวิจัยได้อย่างกว้างขวางและแม่นยำยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ทอง. (2560). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยบริการวิทยาลัยสงขลา นครินทร์, 28(2), 227-241, พฤษภาคม-สิงหาคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). จุดประกายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพงษ์ พงษ์จำปา. (2543). การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ใช้กิจกรรมการสอนการทดลองแบบแก้ปัญหากับแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). สายทางนักคิด. กรุงเทพฯ : สถาบันอนาคตเพื่อการพัฒนา.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2552). การคิด การคิดแก้ปัญหา และการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนาธิป พรกุล. (2552). ระบบและนวัตกรรมการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชยสาโร ภิกขุ. (2552). เพาะปัญญา. กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2551). การพัฒนาหลักสูตร. มหาสารคาม : ทีคิวพี.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(3), 7-20, มกราคม-มิถุนายน.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2522). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โชติ เพชรชื่น. (2526). แบบทดสอบสถานการณ์. วารสารการวัดผลการศึกษา, 5(2), 10-15, กันยายน-ธันวาคม.
- ดวงนภา ทาปลัด. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ตฤณวัฒน์ พลเยี่ยม. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). นวัตกรรมการศึกษาชุดแบบฝึกหัด-แบบฝึกเสริมทักษะ. กรุงเทพฯ : ชารอักษร.
- ทิตนา แหมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2552). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2545). การวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ หจก. 9119 เทคนิคพรันตัง.
- ปริญญา เขาวนาคัย. (2547). แนวคิดของ PBL และการเรียนการสอนทางด้านการจัดการ. วารสารวิทยาการจัดการ, 2, 12, กรกฎาคม-ธันวาคม.
- เผธิญ กิจระการ. (2544). การหาค่าดัชนีประสิทธิผล. มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระทรงพล ทิพย์คำ, เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และจารุณี ทิพยมณฑล. (2062). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 6(7), 3285-3298, กันยายน.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2550). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แฮร์สออฟเคอร์มิสต์.
- ภาณุพล โสมูล. (2565). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา). สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 2(1), มกราคม-กุมภาพันธ์.

- เมธาวลัย จันทะหงส์, ประภัสสร ปรีเอี่ยม และอรรฎ ชุยกะเดื่อง. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 8(2), กรกฎาคม-ธันวาคม.
- ยุดา รักไทย และธนิกานต์ มาฆะศิริานนท์. (2542). เทคนิคการแก้ปัญหา และตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- เยาวดี รามชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2552). การวัดผลและการสร้างแบบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- รุจิรี ภู่อาระ. (2545). การเขียนแผนการสอน. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์. (2564). รายงานการประชุมแผนงานและประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์. ขอนแก่น : โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์.
- วรรณภา เหล่าไพศาลพงษ์. (2554). การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความสนใจในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนา รัตนพรหม. (2548). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก. ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 20(1), 33-34.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- วัลลี สัตยาชัย. (2547). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนรู้โดยนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บุ๊คเน็ท.
- วิฑูรย์ พันธวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสายรุ้ง บุปผาพันธ์. (2565). การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(4), กันยายน.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). เอกสารประกอบการสอนวิชา 0506703 พัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2553). การพัฒนาการเรียนการสอนภาควิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์, (2554). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ : วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 3(1), 104-111, มกราคม-เมษายน.
- ศิริวรรณ วณิชวัฒนารชัย. (2558). วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. (2538). นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ (The Action Research Planner). กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- สงบ ลักษณะ. (2533). นวัตกรรม แนวทางการจัดทำแผนการสอน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมนึก ธาตุทอง. (2548). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ประสานการพิมพ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2556). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์ (2535). การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2544). เครื่องมือวัดแนวคิดแก้ปัญหาในสภานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับรวมเล่ม เฉพาะเรื่อง (ม.ป.ป. อันดับที่ 3). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันติ งามเสริฐ. (2560). การสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ, 4(1), 48-64.
- สำลี รักสุทธี และคณะ. (2544). เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- สำลี รักสุทธี. (2553). คู่มือการจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนและแผนประกอบสื่อวัตกรรมการเรียน. กรุงเทพฯ : เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). ระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุกัญญา ศรีสาคร. (2547). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). การจัดการกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

สุดาลักษณ์ เข้มพรมมา. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนกลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุทธิพร คล้ายเมืองปัก. (2543). บทบาทของครูกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป.

วารสารวิชาการ, 3(2), 26-29.

สุทธิวรรณ พิศศักดิ์โสภณ. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการบรรยาย การสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.mathayom9.go.th/nitad/analyze/achiev-1.pdf>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 29 มิถุนายน 2566].

สุธี พรรณหาญ. (2547). การใช้ปัญหาเป็นหลักในการสอน เรื่อง ไฟฟ้า ของนักศึกษาราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึก. ชัยนาท :
ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.

สุพล วังสินธุ์. (2536). การจัดทำแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. สารพัฒนาหลักสูตร, 12(114),
5-9, เมษายน-พฤษภาคม.

สุวิทย์ เขาแก้ว. (2551). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การปลูกผักสวนครัว กลุ่มสาระการ
เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบโครงงาน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สุวิทย์ มูลคำ. (2547). กลยุทธ์การสอนสังเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

สุวิทย์ มูลคำ. (2549). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย.

สุวิทย์ มูลคำ. (2551). กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

อัจฉรา จันทา. (2549). การศึกษาผลการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัมพร ม้าคนอง. (2552). การพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้โมเดลการได้มาซึ่งมโนทัศน์ และคำถามระดับสูง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Allen, N. and Meyer, J. (1996). Affective, Continuance and Normative Commitment to the Organization: An Examination of Construct Validity. *Journal of Vocational Behavior*, 49, 252-276.

Ashcraft, M.H. and Radvansky, G.A. (2010). *Cognition*. 5th ed. Boston : Prentice Hall.

Barell, J. (1998). *PBL An Inquiry Approach*. Illinois : Skylight Training and Publishing.

Barrows, H.S. (1996). *Problem-based learning in medicine and beyond: A brief overview*. San Francisco : Jossey-Bass.

Beyer, B. (1987). *Practical Strategies for the Teaching of Thinking*. Boston : Allyn and Bacon.

Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of educational objectives: the classification of educational goals; Handbook I: Cognitive domain. In M. D. Engelhart, E. J. Furst, W. H. Hill, & D. R. Krathwohl (Eds.), *Taxonomy of educational objectives: the classification of educational goals; Handbook I: Cognitive domain*. New York : David McKay.

Bruner, M.N. (1966). *Studies In Cognitive Growth : A Collaboration at the Center for Cognitive Studies*. New York : John Wiley and Son.

Dewey, J. (1976). *Moral Principle In Education*. Boston : Houghton Mifflin.

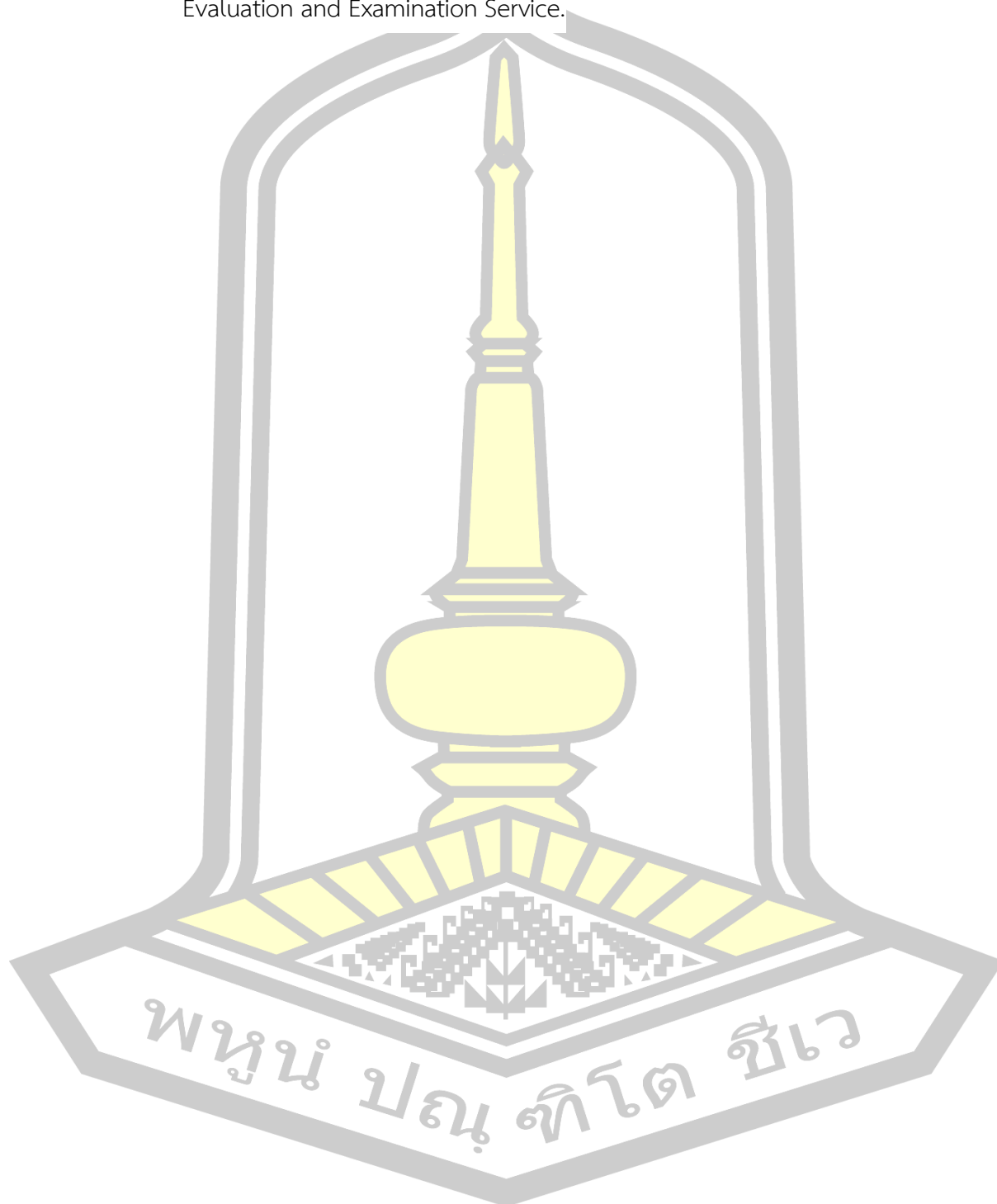
Duch, B., Groh, S.E. and Allen, D.E. (2001). *The Power of Problem-Based Learning: A Practical "How-to" for Teaching Undergraduate Courses in Any Discipline*. Sterling, Va. : Stylus,

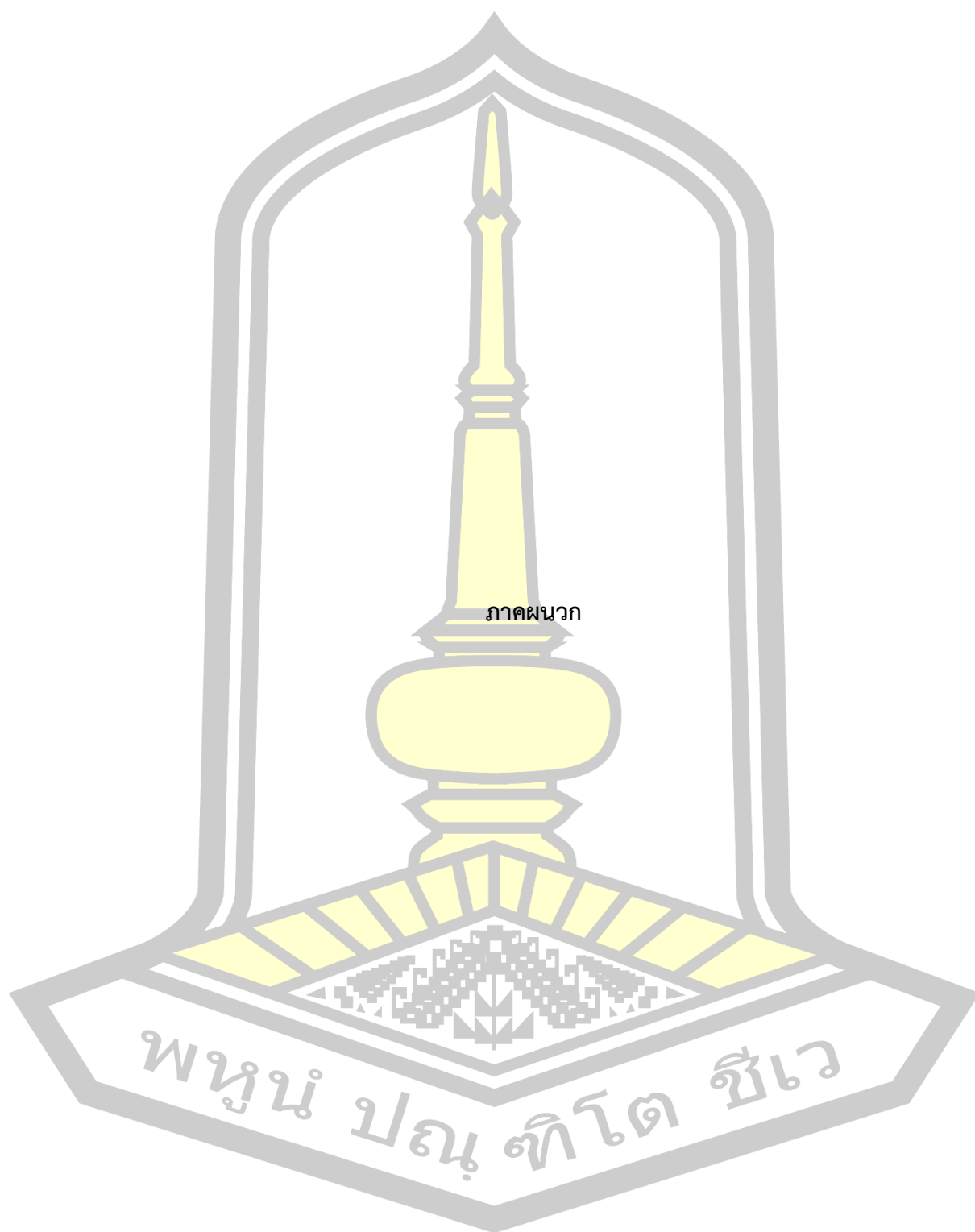
Eysenck, J., Arnold, W. and Meili, R. (1972). *Encyclopedia of psychology*. London : Search Press.

Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Co.

- Grossnickle, F.E. and Brueckner, L.J. (1959). *Discovery Meaning in Arithmetic*.
New York : Holt Rinehart and Winston Inc.
- Hilgard, E.R. (1962). *Introduction to Psychology*. New York : Harcourt Brace and World.
- Mahmudhah, F. and Setiawati, E. (2022). Peningkatan Hasil Belajar IPS Melalui Problem Based Learning di SMP Negeri 5 Wates. *Proceedings Series on Social Sciences & Humanities*, 3, 269-274.
- Morgan, C. (1978). *Thinking and Problem Solving*. New Jersey : McGraw Hill Company.
- Polya, G. (1957). *How to Solve*. New York : Doubleday and Company Co.
- Polya, G. (1985). *How to solve it*. 2nd ed. New Jersey : Princeton University Press.
- Rahman, A. and others. (2020). USE OF PROBLEM-BASED LEARNING (PBL) MODEL TO IMPROVE LEARNING OUTCOMES IN ENVIRONMENTAL EDUCATION. *Journal of Environmental Science and Sustainable Development*, 3(1), 114-141.
- Santrock, J.W. (2003). *Psychology*. 7th ed. Boston : McGraw-Hills.
- Schmidt, H.G. (1993). Foundation of problem-based learning: Some exploratory notes. *Medical Education*, (27), 422-432.
- Sternberg, R.J. (2006). *Cognitive Psychology*. California : Thomson & Wadsworth.
- Stollburg, R. (1956). Problem-Solving, The Process Games in Science Teaching. *Science Teacher*, 23, 225-228, September.
- Surur, M. and others. (2020). The Effect of Problem-Based Learning Strategies and Cognitive Styles on Junior High School Students' Problem-Solving Abilities. *International Journal of Instruction*, 13(4), 35-48.
- Torp, L. and Sage, S. (2002). *Problems as possibilities: Problem-based learning for K-16 education*. Alexandria VA : ASCD.
- Triasningsih, E. and Kaluge, L. (2021, July). High Order Thinking Ability Through Social Studies Problem-Based Learning at a Junior Secondary School in Eastern Java. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 566, 210-212.
- Weir, J.J. (1974). Problem Solving Is Everybody's Problem. *Science Teacher*, 4, 16-18, April.

Whitney D.R. and Sabers D.L. (1970). *Improving Essay Examinations III, Use of Item Analysis, Technical Bulletin II, (Mimeographed)*. Iowa City : University Evaluation and Examination Service.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน
เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส22101

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ เวลา 1 ชั่วโมง

สอนวันที่

ผู้สอน นายณนทนต์ วิสารัตน์

1. มาตรฐานการเรียนรู้

1.1 มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

1.2 ตัวชี้วัด ส 2.1 ม.2/1 อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ

2. สาระสำคัญ

ผู้เยาว์ คือ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นบุคคลที่ยังอ่อนในด้านสติปัญญาความคิด และร่างกาย ผู้เยาว์ไม่สามารถทำนิติกรรมได้ตามลำพังตนเอง เพราะขาดความรู้ ความชำนาญ ถ้าปล่อยให้ผู้เยาว์ทำนิติกรรมได้ตามลำพังตนเองแล้ว อาจจะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความรู้ ความสามารถดีกว่าทำการเอาเปรียบได้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ได้

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 ด้านความรู้ (K)

3.1.1 นักเรียนสามารถอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ได้

3.1.2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ได้

3.2 ด้านทักษะกระบวนการ (P)

นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จากการทำกิจกรรม เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ ผ่านกระบวนการกลุ่ม

3.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

3.3.1 นักเรียนส่งงานตรงเวลาและปฏิบัติตามข้อตกลง

3.3.2 นักเรียนมีความตั้งใจและสนใจในการเรียน

3.3.3 นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานให้เสร็จ

4. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้แกนกลาง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการสื่อสาร

5.2 ความสามารถในการคิด

5.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

6.1 มีวินัย

6.2 ใฝ่เรียนรู้

6.3 มุ่งมั่นในการทำงาน

7. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ครูผู้สอนแจ้งมาตรฐาน ตัวชี้วัด และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
เพื่อให้นักเรียนวางแผนร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (10 นาที)

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 7 กลุ่ม เท่า ๆ กัน โดยใช้โปรแกรมออนไลน์ random-group-generator
2. ครูผู้สอนชี้แจง ลักษณะกิจกรรม ระยะเวลาในการทำกิจกรรม เกณฑ์การให้คะแนน และซักถามความเข้าใจของนักเรียน
3. ครูผู้สอนนำเสนอวิดีโอจากกรณีศึกษา เรื่อง “เด็ก 13 ถูกโกงสั่งมือถือ ทนทำงานเก็บเงินค่าขนม หวังใช้เรียนออนไลน์” เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ สามารถเชื่อมโยงความสำคัญและเรื่องใกล้ตัวของนักเรียนได้

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา (10 นาที)

นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษากรณีศึกษา เรื่อง “เด็ก 13 ถูกโกงสั่งมือถือ ทนทำงานเก็บเงินค่าขนม หวังใช้เรียนออนไลน์” ที่ให้ไป แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันหาว่าเราต้องใช้

ความรู้ในเรื่องอะไรบ้างในการแก้สถานการณ์ปัญหาที่ให้มี และมีวิธีการในการแก้ปัญหานี้อย่างไร (นักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีคำตอบที่ต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของตนเอง ในขั้นนี้ครูยังไม่เฉลยคำตอบที่ถูกต้องแต่ จะเป็นคนคอย กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และหาคำตอบด้วยตนเอง)

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า (10 นาที)

นักเรียนศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้อง จากกรณีศึกษาเรื่อง “เด็ก 13 ถูกโกง ส้มมือถือ ทนทำงาน เก็บเงินค่าขนม หวังใช้เรียนออนไลน์” และร่วมกันเสนอวิธีการแก้ปัญหา รวมถึงการป้องกัน โดยสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ นักเรียนต้องแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยสมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำกิจกรรม แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น ตั้งใจทำงาน และแก้ไขปัญหาค้นคว้าหรือปรับปรุงผลงานกลุ่ม

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ (10 นาที)

1. นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาแบ่งปัน วิเคราะห์ ผลการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ และ discuss กันภายในกลุ่ม แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม โดยนักเรียนเรียนดำเนินการตามการพัฒนาความสามารถ ในการคิดแก้ปัญหา มีขั้นตอน ดังนี้ 1. ระบุปัญหา 2. วิเคราะห์ปัญหา 3. เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา 4. ตรวจสอบผลลัพธ์
2. นักเรียนทำใบงานที่ 1.1 คิดแก้ปัญหา ความสามารถของผู้เยาว์
3. ครูผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนแต่ละกลุ่ม และกระตุ้นนักเรียนที่ขาดความกระตือรือร้น ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรม ครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัย พร้อมกับสังเกตและประเมินผลพฤติกรรมรายบุคคล พฤติกรรมกลุ่ม พฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะกระบวนการของนักเรียน

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ (10 นาที)

นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานจากใบงานที่ 1.1 คิดแก้ปัญหา ความสามารถของผู้เยาว์ ของกลุ่มตนเอง และร่วมกันประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์มีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน (10 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงาน โดยให้นักเรียนทุกกลุ่ม และผู้สอน ร่วมกันประเมินผลงาน
2. นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ จำนวน 5 ข้อ

3. ครูผู้สอนให้นักเรียนไปศึกษาเนื้อหา เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมกับสรุปสาระสำคัญลงในสมุด และส่งครูผู้สอนในชั่วโมงถัดไป

8. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านความรู้ (K) 1) นักเรียนสามารถอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ได้ 2) นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ได้	นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์	- แบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์	ร้อยละ 70 ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (P) 1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จากการทำกิจกรรม เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ ผ่านกระบวนการกลุ่ม	- กระบวนการกลุ่ม - นักเรียนทำใบงานที่ 1.1 คิดแก้ปัญหาความสามารถของผู้เยาว์	- แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - ใบงานที่ 1.1 คิดแก้ปัญหาความสามารถของผู้เยาว์	ระดับดีขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) 1) นักเรียนส่งงานตรงเวลาและปฏิบัติตามข้อตกลง 2) นักเรียนมีความตั้งใจและสนใจในการเรียน 3) นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานให้เสร็จ	สังเกตความมีวินัยใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับดีขึ้นไป

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

9.1 สื่อการเรียนรู้

- 9.1.1 หนังสือเรียน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.2
- 9.1.2 ใบความรู้ เรื่อง Timeline สิทธิตามวัย
- 9.1.3 ใบความรู้ เรื่อง เด็กเยาวชนทำนิติกรรม-สัญญาได้แค่ไหน
- 9.1.4 ใบงานที่ 1.1 เรื่อง คิดแก้ปัญหา ความสามารถของผู้เยาว์
- 9.1.5 แบบทดสอบย่อยหลังแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง
- 9.1.6 วิดีโอ เรื่อง “เด็ก 13 ถูกโกงสั่งมือถือ ทนทำงาน เก็บเงินค่าขนม หวังใช้เรียน

ออนไลน์”

9.2 แหล่งการเรียนรู้

- 9.2.1 ห้องสมุดโรงเรียน
- 9.2.2 อินเทอร์เน็ต
 - <https://www.truelookpanya.com/learning/detail/31625>
 - <https://insku.com/idea/-NB2pWh8JzOobJAq1ire>
 - <https://anyflip.com/gorso/amxg>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=B90D3mZX2qA>

ใบความรู้ เรื่อง Timeline สิทธิตามวัย

ใบความรู้ เรื่อง เด็กเยาวชนทำนิติกรรม-สัญญาได้แค่ไหน

กฎหมายน่ารู้ : 79

*Design by YANEE SAELOW *ขอสงวนสิทธิ์ห้ามคัดลอกข้อมูล ที่ปรากฏในเอกสารนี้ *ข้อมูลเมื่อ 15/06/2020

เด็ก เยาวชน ทำนิติกรรม-สัญญาได้แค่ไหน?

นิติกรรมคืออะไร ?

การกระทำของบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย และ สามีครุใจผูกพันกันระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ/เปลี่ยนแปลง/โอน/ส่งมอบ/ระงับสิทธิ และ มุ่งต่อผลในกฎหมาย เช่น สัญญาซื้อขาย, สัญญากู้เงิน และ พันธกรรม เป็นต้น

อายุเท่าไรทำนิติกรรม-สัญญาได้ ?

20+

อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์

17+

อายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ แต่งงาน (จดทะเบียนสมรส) พ่อ แม่/ผู้ปกครอง ทั้ง 2 ฝ่ายยินยอม

17-

อายุไม่ครบ 17 ปีบริบูรณ์ ศาลอนุญาตให้สมรส เพราะ มีเหตุสมควร(ตั้งครรภ์)

นิติกรรม-สัญญาที่ผู้เยาว์ทำต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม (พ่อ/แม่/ผู้ปกครอง)

หนังสือ

วาจา

ปริยาย

เช่น รับรู้/ไม่ท้วงติง-ว่ากล่าว/ให้คำปรึกษา/ลงชื่อเป็นพยานในสัญญา/ช่วยติดต่อเป็นธุระให้

OK!! แม่ให้ผ่าน!

ไม่!
พ่อไม่โอ!!

ถ้าไม่ได้รับความยินยอม X

นิติกรรม-สัญญาจะตกเป็น “โมฆะ”

มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายจนกว่าจะถูกยกเลิกสัญญา

- ผู้แทนโดยชอบธรรมบอกเลิกนิติกรรม-สัญญาได้
- ผู้แทนโดยชอบธรรมยื่นยืนยันการทำนิติกรรม-สัญญาได้

นิติกรรม-สัญญาที่ผู้เยาว์ทำได้ด้วยตนเองได้

กิจการที่เป็นประโยชน์

ไม่มีทางเสียหาย เช่น ผู้เยาว์ รับประทานสินที่บุคคลอื่นให้โดยเสน่หา และ ไม่มีค่าตอบแทน

กิจการที่ต้องทำเองเฉพาะตัว

เช่น การรับรองเด็กเป็นลูก หรือ เข้าสู่วิธีสมรส

กิจการที่สมควรแก่ฐานะ

จำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร เช่น ซื้อขนม เครื่องเขียน

พันธกรรม

เมื่ออายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ถ้าอายุไม่ครบ 15 ปี พันธกรรมตกเป็น “โมฆะ” (ไม่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย)

สำนักงานกิจการยุติธรรม

ใบความรู้ เรื่อง เด็กทำผิดต้องรับโทษอย่างไร

เด็กทำผิด ต้องรับโทษ ยังไบบ้าง?

กฎหมาย
ที่เกี่ยวข้องกับ
การรับผิดของ
เด็กและเยาวชน

บทลงโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา
(ม.73-76)

อายุไม่เกิน 12 ปี
ถ้าทำผิด ไม่ต้องรับโทษ

อายุ 12-15 ปี
ถ้าทำผิด ไม่ต้องรับโทษ
แต่ศาลมีอำนาจสั่ง
มาตรการพิเศษ
เช่น ว่ากล่าวตักเตือน,
ส่งไปสถานฝึกอบรม,
หรือคุมประพฤติ

อายุ 15-18 ปี
ถ้าทำผิด ศาลอาจตัดสิน
ลงโทษหรือไม่ก็ได้
ถ้าลงโทษ ให้ลดโทษกึ่งหนึ่ง
แต่ถ้าไม่ลงโทษ
ให้กำหนดมาตรการฟื้นฟู

อายุ 18-20 ปี
ถ้าทำผิด ต้องรับโทษ
แต่ศาลอาจลดโทษ 1/3
หรือกึ่งหนึ่ง

นิยามของ เด็กและเยาวชน

- พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553

เด็ก

อายุไม่ถึง 15 ปี

เยาวชน

อายุระหว่าง
15-18 ปี

- พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

เด็ก

อายุต่ำกว่า 18 ปี

(ไม่รวมผู้บรรลุนิติภาวะจากการสมรส)

หากเด็กกระทำความผิด พ่อแม่จะต้องร่วมรับผิดชอบ
โทษทางแพ่ง โดยการชดใช้สินไหมทดแทน
เว้นแต่ดูแลด้วยความระมัดระวังแล้ว

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ม.420,429)

แบบทดสอบย่อย

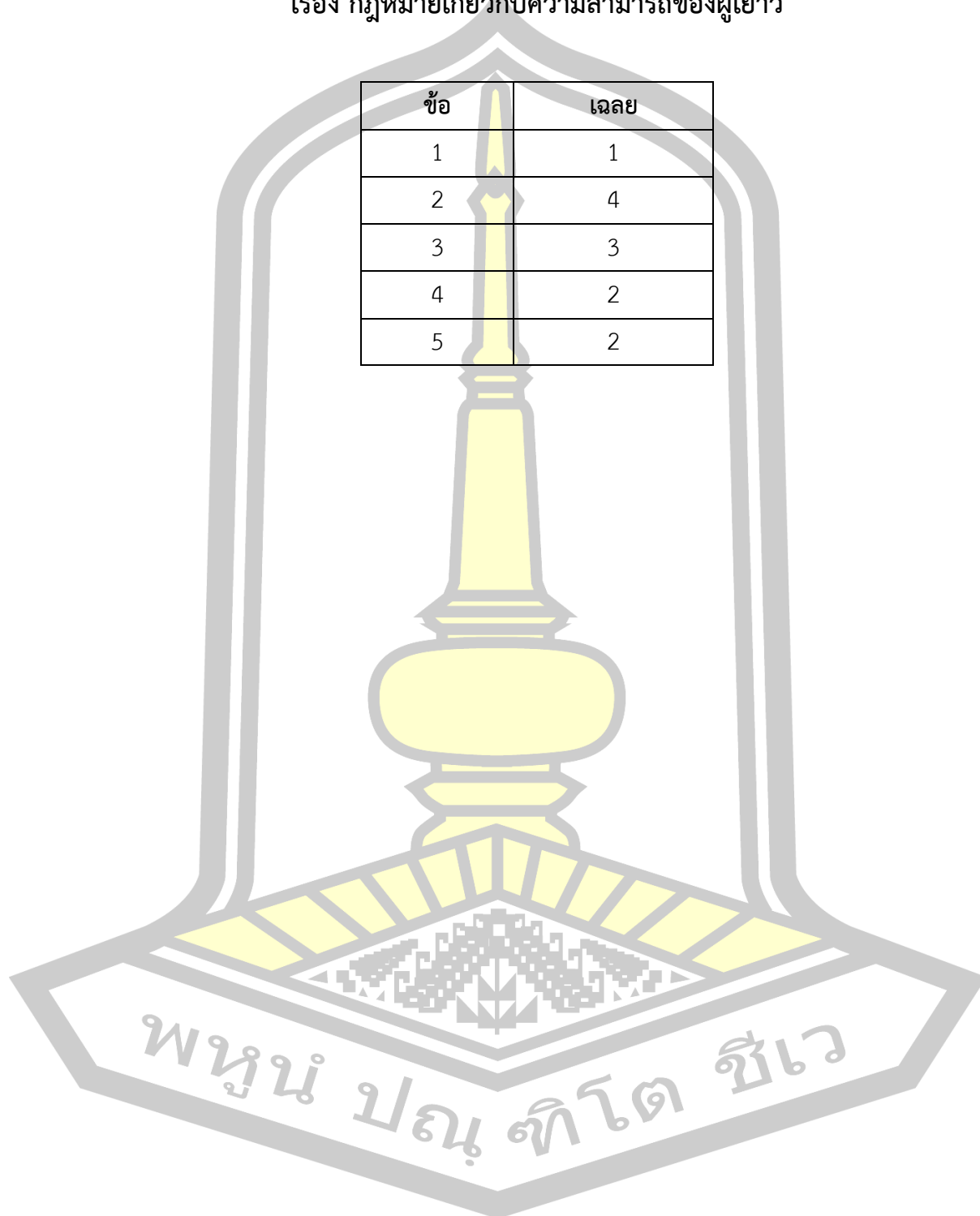
เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. บุคคลใด ถือเป็นผู้เยาว์
 1. นายพิชิตเตอร์ อายุ 18 ปีบริบูรณ์
 2. นายเสกตมภ์ อายุ 20 ปีบริบูรณ์
 3. นางสาวอริสรา อายุ 20 ปี 1 เดือน
 4. นายเมธา อายุ 17 ปี ทำการสมรสกับ นางสาวลิซ่า โดยได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองทั้งสองฝ่าย
2. ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์คือใคร
 1. ผู้ดูแล
 2. ผู้พิทักษ์
 3. ผู้อนุบาล
 4. ผู้ปกครอง
3. เก่ง อายุ 16 ปี ชวนเจ้ง อายุ 17 ปี ซึ่งทำการสมรสแล้วไปซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อไว้ใช้ขับขี่ไปทำธุระ จากสถานกาน់ข้างต้น ใครสามารถซื้อรถจักรยานยนต์ได้ตามกฎหมาย เพราะเหตุใด
 1. ซื้อได้ทั้งสองคน เพราะทั้งคู่มีเงินในการซื้อรถจักรยานยนต์
 2. เก่งซื้อได้คนเดียว เพราะ เก่งน่าจะมีเงินเพียงพอในการซื้อจักรยานยนต์
 3. เจ้งซื้อได้คนเดียว เพราะ เจ้งถือว่าเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว
 4. ซื้อไม่ได้ทั้งสองคน เพราะ ทั้งสองคนอายุยังไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์
4. ข้อใดกล่าวถูกต้อง เกี่ยวกับนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ด้วยตนเอง
 1. ซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์
 2. รับทุนการศึกษา
 3. กู้ยืมเงิน จำนวน 5,000 บาท
 4. ทำพินัยกรรมได้เมื่อมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์
5. ถ้าผู้เยาว์ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะเป็นอย่างไร
 1. ผู้เยาว์จะมีสิทธิ เสรีภาพตามกฎหมาย
 2. ผู้เยาว์จะถูกเอาผิดเอาเปรียบในด้านต่าง ๆ
 3. ผู้เยาว์สามารถแสดงออกด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่
 4. ผู้เยาว์สามารถดำเนินกิจกรรม หรือกิจการใด ๆ ตามที่ต้องการ

เฉลยแบบทดสอบย่อย
เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์

ข้อ	เฉลย
1	1
2	4
3	3
4	2
5	2

ใบงานที่ 1.1

คิดแก้ปัญหา ความสามารถของผู้เยาว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษา และตอบคำถามต่อไปนี้

จากกรณีศึกษา เรื่อง “เด็ก 13 ถูกโกงสั่งมือถือ ทนทำงาน เก็บเงินค่าขนม หวังใช้เรียนออนไลน์”

จากกรณีศึกษาเกี่ยวข้องกับกฎหมาย

เกี่ยวข้องกับใครบ้าง

นักเรียน ดำเนินการแก้ปัญหาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

3. เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา

.....

.....

.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

พูน ปณ จิตโต ชีวะ

เฉลย

ใบงานที่ 1.1
คิดแก้ปัญหา ความสามารถของผู้เยาว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษา และตอบคำถามต่อไปนี้

จากกรณีศึกษา เรื่อง “เด็ก 13 ถูกโกงสั่งมือถือ ทนทำงาน เก็บเงินค่าขนม หวังใช้เรียนออนไลน์”

จากกรณีศึกษาเกี่ยวข้องกับกฎหมาย

เกี่ยวข้องกับใครบ้าง

นักเรียน ดำเนินการแก้ปัญหาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุปัญหา

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

3. เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา

.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

(พิจารณาคำตอบขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอน)

แบบบันทึกคะแนน

ใบงานที่ 1.1 เรื่อง คิดแก้ปัญหา ความสามารถของผู้เยาว์

วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มที่

ชื่อ-สกุล	เลข ที่	ขั้นตอนการแก้ปัญหา				รวมคะแนน (12)	สรุปผล
		ระบุปัญหา (3)	วิเคราะห์ปัญหา (3)	เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา (3)	ตรวจสอบผลลัพธ์ (3)		

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(นายพนนทนต์ วิสารัตน์)

เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ว่าปัญหาคืออะไร ตั้งปัญหาหรือค้นปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์ สามารถระบุขอบเขตของปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	3 คะแนน = สามารถระบุปัญหา และอยู่ในขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ และเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถระบุปัญหา และอยู่ในขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ แต่ไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญ	ดี
	1 คะแนน = สามารถระบุปัญหาได้แต่ไม่อยู่ในขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่กำหนด	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถระบุปัญหาได้	ควรปรับปรุง
ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา เป็นความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์แยกแยะสาเหตุ ของปัญหา หรือตั้งสมมติฐานของปัญหา	3 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์และเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์แต่ไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดี
	1 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้แต่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้	ควรปรับปรุง
ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดค้น และเสนอวิธีการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา	3 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์และเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์แต่ไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดี
	1 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ได้แต่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหา ได้	ควรปรับปรุง

ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการ อธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจาก การ แก้ปัญหาจากสาเหตุ ของปัญหา	3 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่เกิดขึ้น จากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับ สาเหตุ สำคัญ และตรงกับข้อเท็จจริง	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่เกิดขึ้น จากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับ สาเหตุ สำคัญ แต่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง	ดี
	1 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่เกิดขึ้น จากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ แต่ไม่ สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถอธิบายผล และประเมินผลที่เกิดขึ้น จากการลงมือปฏิบัติได้	ควรปรับปรุง

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

พูน ปณ จิต ชีเว

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง : ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและให้คะแนนพฤติกรรมตามประเด็นการประเมิน

กลุ่มที่

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1	ความร่วมมือกันทำกิจกรรม				
2	การแสดงความคิดเห็น				
3	การรับฟังความคิดเห็น				
4	ความตั้งใจทำงาน				
5	การแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงผลงานกลุ่ม				
รวม					

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(นายพนนพนันท์ วิสารรัตน์)

พนุน ปณ จิตโต ชีเว

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
ความร่วมมือกันทำกิจกรรม	ให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มสม่ำเสมอ	ให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มบ่อยครั้ง	ให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มบางครั้ง	ไม่ให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่ม
การแสดงความคิดเห็น	แสดงความคิดเห็นสม่ำเสมอ	แสดงความคิดเห็นบ่อยครั้ง	การแสดงความคิดเห็นบางครั้ง	ไม่ร่วมแสดงความคิดเห็น
การรับฟังความคิดเห็น	การรับฟังความคิดเห็นสม่ำเสมอ	การรับฟังความคิดเห็นบ่อยครั้ง	การรับฟังความคิดเห็นบางครั้ง	ไม่รับฟังความคิดเห็น
ความตั้งใจทำงาน	ความตั้งใจทำงานสม่ำเสมอ	ความตั้งใจทำงานบ่อยครั้ง	ความตั้งใจทำงานบางครั้ง	ไม่ตั้งใจทำงาน
การแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงผลงานกลุ่ม	การแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงผลงานกลุ่มสม่ำเสมอ	การแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงผลงานกลุ่มบ่อยครั้ง	การแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงผลงานกลุ่มบางครั้ง	ไม่มีการแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงผลงานกลุ่ม

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
18 - 20	ดีมาก
14 - 17	ดี
10 - 13	พอใช้
ต่ำกว่า 10	ปรับปรุง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง : ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและให้คะแนนพฤติกรรมตามประเด็นการประเมิน

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์			คะแนนรวม	ระดับคุณภาพ	ผลการประเมิน	
		1. มีวินัย	2. ใฝ่เรียนรู้	3. มุ่งมั่นในการทำงาน			ผล	
		ตรงต่อเวลา (4)	ตั้งใจและสนใจในการเรียน (4)	มีความรับผิดชอบในการทำงาน (4)			ผ	มผ
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์	รายการ ประเมิน	คำอธิบายคุณภาพ			
		ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. มีวินัย	ตรงต่อ เวลา	ส่งงานตรง กำหนดเวลานัด หมาย	ส่งงานช้า แต่มี การชี้แจงให้ครู ทราบ และ สมเหตุสมผล	ส่งงานช้ากว่า กำหนดเป็น ประจำ	ไม่ส่งงานใด เลย
2. ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจและ สนใจใน การเรียนรู้	มีความตั้งใจ สนใจ เตรียมการ และเตรียมตัว ในการเรียน อย่างพร้อม เพรียง	มีความตั้งใจ สนใจ เตรียมการ และเตรียมตัวใน การเรียนรู้ไว้บ้าง	มีความตั้งใจบ้าง สนใจบ้าง แต่ส่วน ใหญ่ไม่สนใจและ ไม่ได้มีการเตรียม ตัวในการเรียน	ไม่มีความ ตั้งใจ ไม่สนใจ และไม่มี ความพร้อม ในการเรียน
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	มีความ รับผิดชอบ ในการ ทำงาน	มีความ รับผิดชอบ ในการทำงาน และงานมีความ ถูกต้องสมบูรณ์	มีความ รับผิดชอบใน การทำงานและ งานมีความ ถูกต้องบางส่วน	ปฏิบัติงานโดย ต้องอาศัยการ แนะนำ ตักเตือน และให้กำลังใจ	ไม่มีความ รับผิดชอบ ในการทำงาน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11 - 12	ดีมาก
9 - 10	ดี
7 - 8	พอใช้
ต่ำกว่า 6	ปรับปรุง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ฯ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)

(นางภิญญาพัชร วาตุรัมย์)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ

ความคิดเห็นของผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ต้องปรับปรุง

2. กิจกรรมการเรียนรู้

☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
☐ ควรปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)

(นายกิตติชัย แผ่นจันทร์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์

บันทึกหลังแผนการสอน

ผลการสอน

ด้านความรู้ (K)

ด้านทักษะกระบวนการ (P)

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

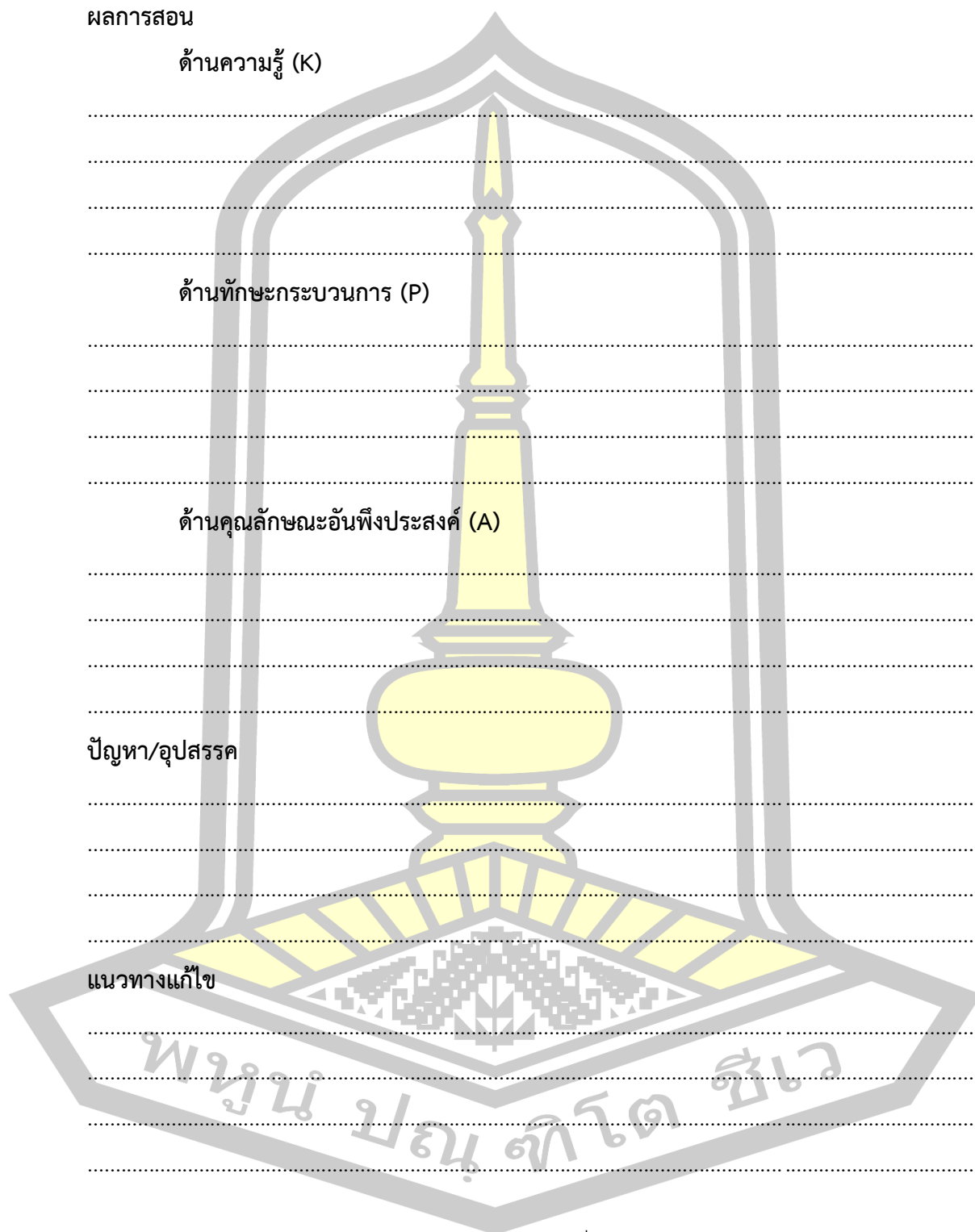
ปัญหา/อุปสรรค

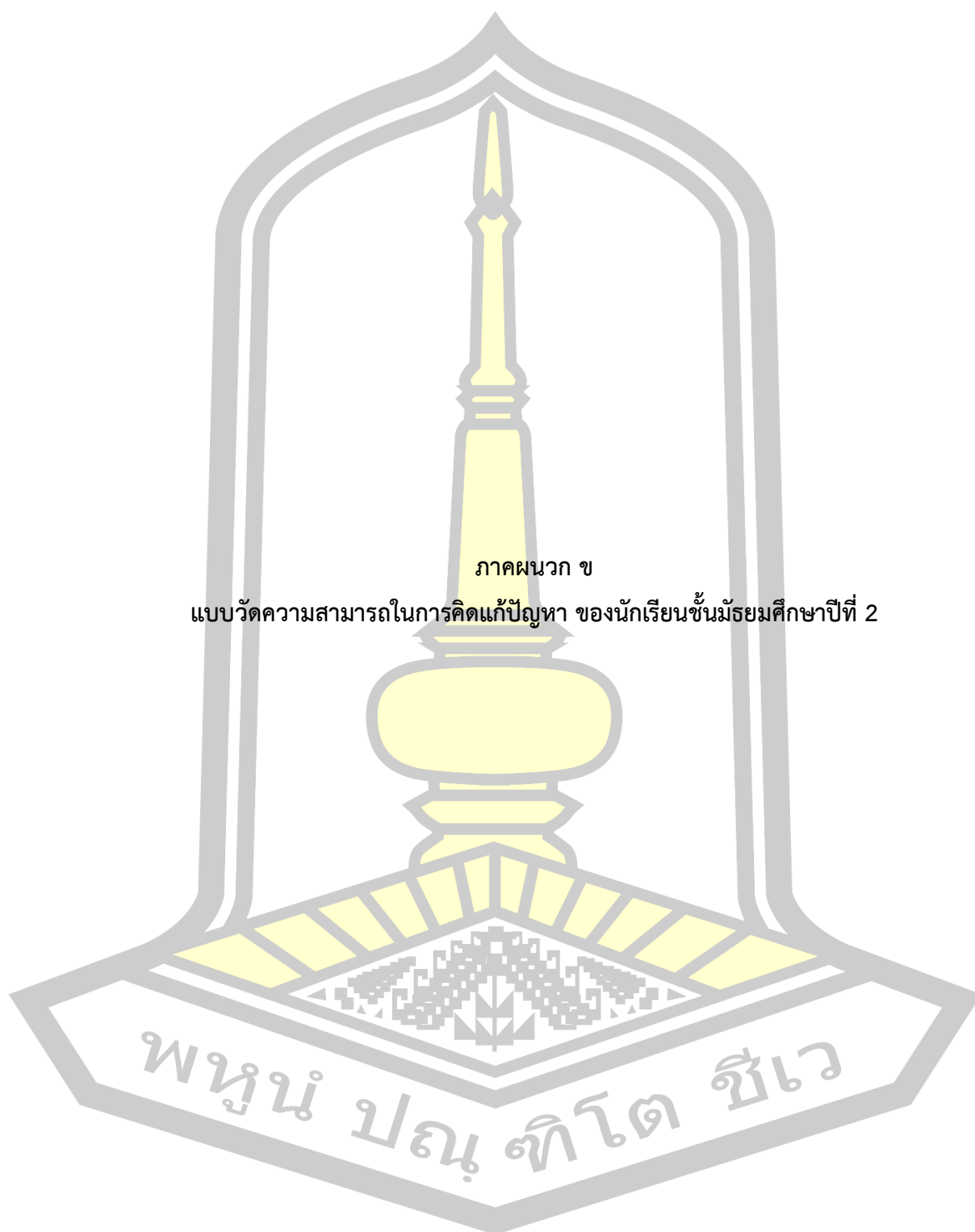
แนวทางแก้ไข

ลงชื่อ.....

(นายพนนันทน์ วิสารัตน์)

ครูผู้สอน

ภาคผนวก ข

แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความจากสถานการณ์ข่าว แล้วนำไปตอบคำถามในคิดแก้ปัญหา

ข้อที่ 1

“กราดยิงพารา곤” เรื่องที่ไม่มีใครอยากให้เกิด แต่มันเกิดขึ้นแล้ว!

เวลาประมาณ 16.20 น. ของวันที่ 3 ตุลาคม 2566 ที่ผ่านมา เกิดเหตุเสียงดังคล้ายเสียงปืนหลายนัด ภายใน “พารา곤” ศูนย์การค้าชื่อดังใจกลางสยาม ส่งผลให้ผู้เข้ามาใช้บริการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพากันวิ่งหนีออกมาจากห้าง ท่ามกลางสายในที่ตกลงมาอย่างหนัก

ขณะที่โลกออนไลน์ก็มีการรายงานสด จน #พารา곤 ติดเทรนด์อันดับ 1 บนแอปพลิเคชั่น X บางคนอ้างว่าได้ยินเสียงปืนออกมาจากหลายชั้น บางคนอ้างว่าเห็นคนถูกยิงในห้องน้ำ และบางคนก็บอกว่ากำลังซ่อนตัวอยู่ภายในห้าง โดยมีการแปลและโพสต์ข้อความเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบและหาทางป้องกันตัวเอง ทั้งนี้ เหตุการณ์นี้สร้างความตกใจและหวาดกลัวให้กับประชาชนผู้รับข่าวสาร มีการพูดคุย ถกเถียง และวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างร้อนแรงบนโลกโซเชียล พร้อมกับการติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิด

ตำรวจใช้เวลาไม่นานก็สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ โดยผู้ก่อเหตุยอมมอบตัว และพบว่า เป็นเยาวชนชาย อายุ 14 ปี มีอาการหวาดระแวงว่าจะมีคนตามมาทำร้าย โดย พล.ต.อ.ต่อศักดิ์ สุขวิมล ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน ระบุว่าผู้ก่อเหตุมีอาการทางจิตเวช รักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถสอบปากคำผู้ก่อเหตุได้มากนัก แต่ผู้ก่อเหตุอ้างว่ามีคนสั่งว่าต้องยิงใคร

ต่อมา มีการส่งข้อมูลว่าผู้ก่อเหตุมาจากครอบครัวฐานะดี พ่อและแม่มีหน้าที่การงานที่ดี และแม่เคยให้สัมภาษณ์กับสื่อเรื่องการวางแผนอนาคตและการศึกษาให้กับลูก และตัวผู้ก่อเหตุเองก็เป็นนักเรียนของโรงเรียนทางเลือกชื่อดังแห่งหนึ่ง

เหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีน 1 ราย ซึ่งมาเที่ยวห้างกับลูกสาวฝาแฝด ขณะเกิดเหตุลูกไม่ทราบว่าแม่หายไปไหน จึงเดินไปขอความช่วยเหลือจากคนไทย จนทราบว่าแม่ถูกยิงเสียชีวิต และชาวเมียนมา 1 ราย ซึ่งเข้ามาทำงานในเมืองไทย ขณะเกิดเหตุเธอนำเงินไปเข้าธนาคารให้กับนายจ้าง

ที่มา : <https://www.sanook.com/news/9061258/>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

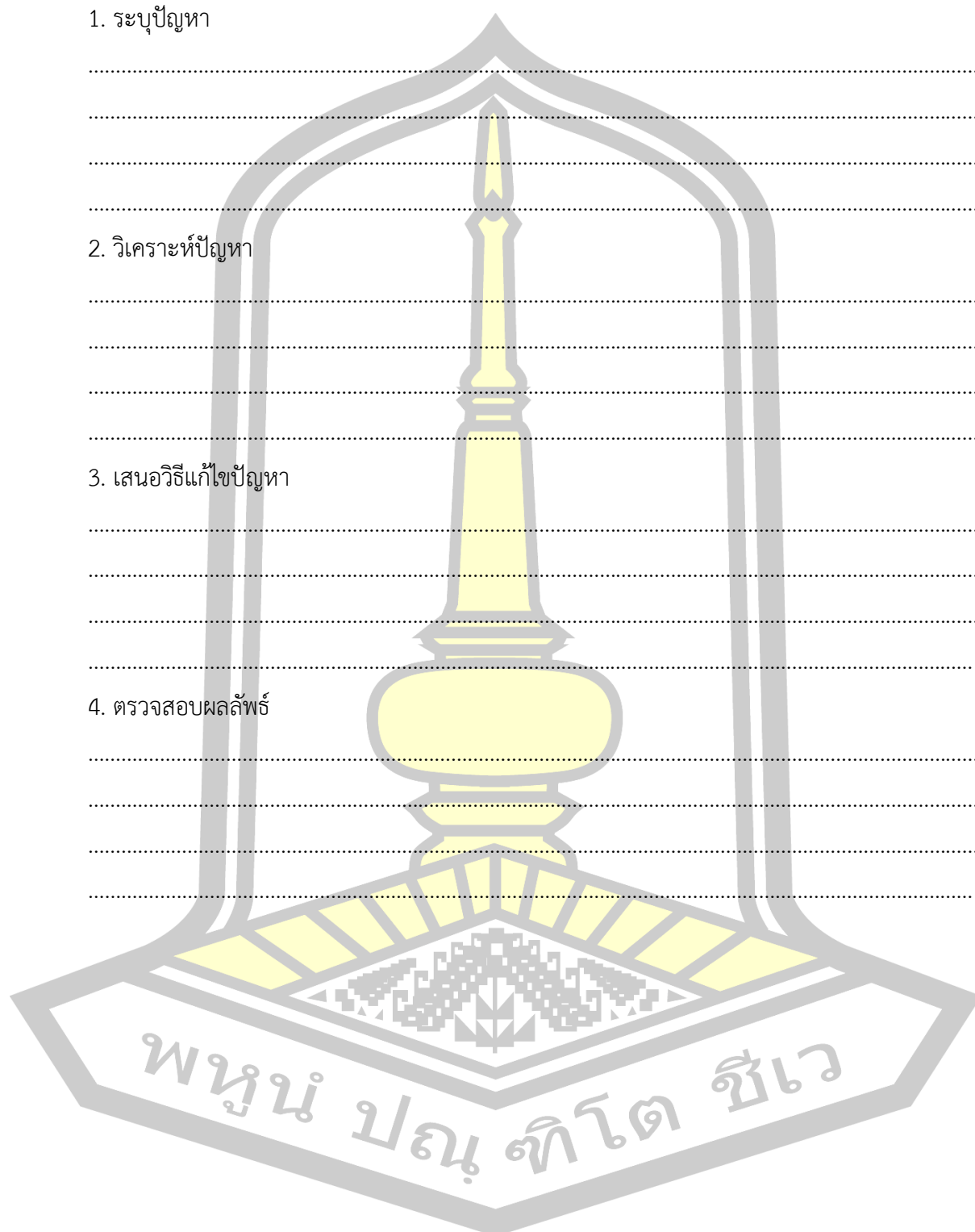
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อที่ 2

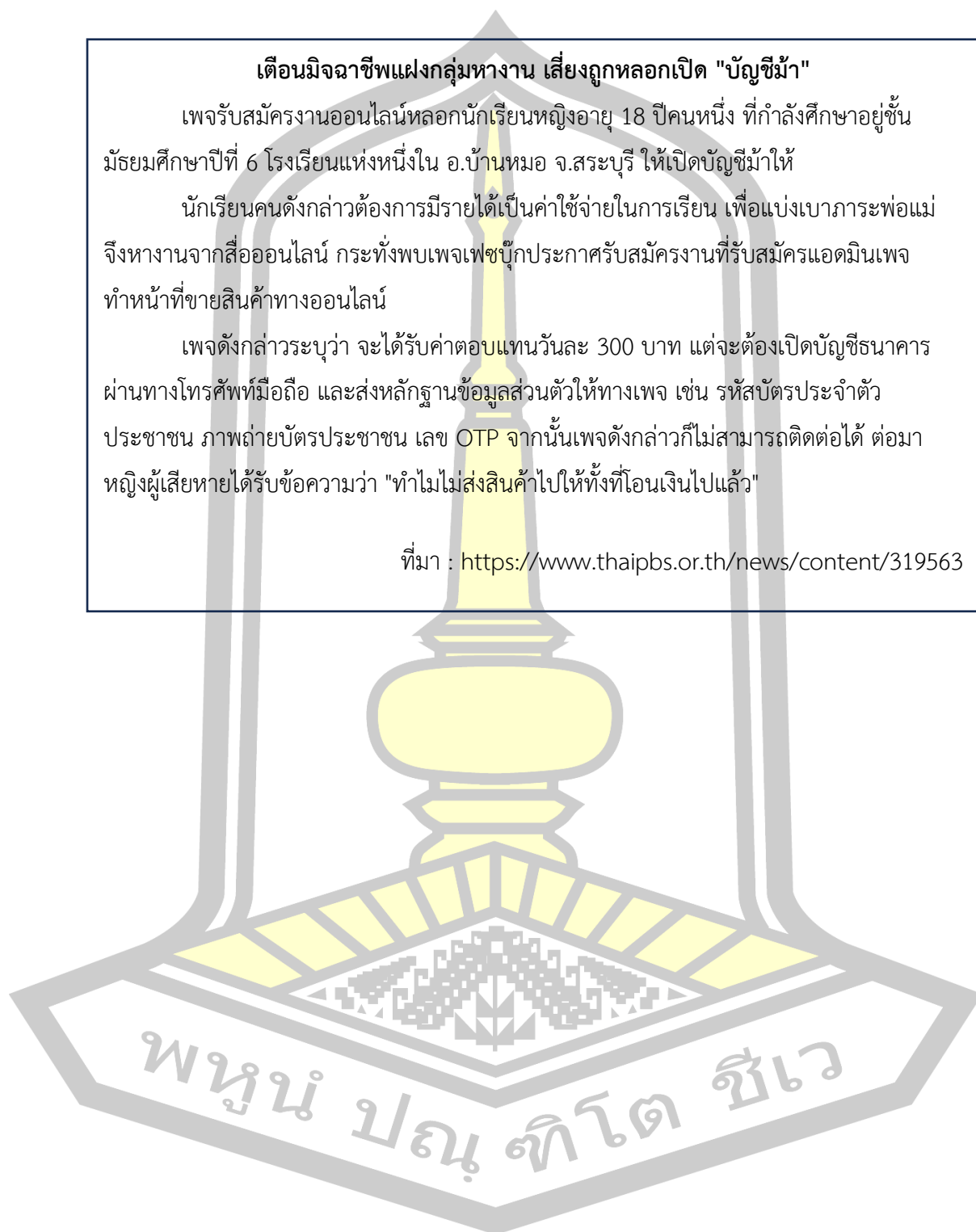
เตือนมิฉฉาชีพแฝงกลุ่มหางาน เสี่ยงถูกหลอกเปิด "บัญชีม้า"

เพจรับสมัครงานออนไลน์หลอกล่อนักเรียนหญิงอายุ 18 ปีคนหนึ่ง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งใน อ.บ้านหมอ จ.สระบุรี ให้เปิดบัญชีม้าให้

นักเรียนคนดังกล่าวต้องการมีรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน เพื่อแบ่งเบาภาระพ่อแม่ จึงหางานจากสื่อออนไลน์ กระทั่งพบเพจเฟซบุ๊กประกาศรับสมัครงานที่รับสมัครแอดมินเพจ ทำหน้าที่ขายสินค้าทางออนไลน์

เพจดังกล่าวระบุว่า จะได้รับค่าตอบแทนวันละ 300 บาท แต่จะต้องเปิดบัญชีธนาคารผ่านทางโทรศัพท์มือถือ และส่งหลักฐานข้อมูลส่วนตัวให้ทางเพจ เช่น รหัสบัตรประจำตัวประชาชน ภาพถ่ายบัตรประชาชน เลข OTP จากนั้นเพจดังกล่าวก็ไม่สามารถติดต่อได้ ต่อมาหญิงผู้เสียหายได้รับข้อความว่า "ทำไมไม่ส่งสินค้าไปให้ทั้งที่โอนเงินไปแล้ว"

ที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/319563>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไขปัญหา

.....

.....

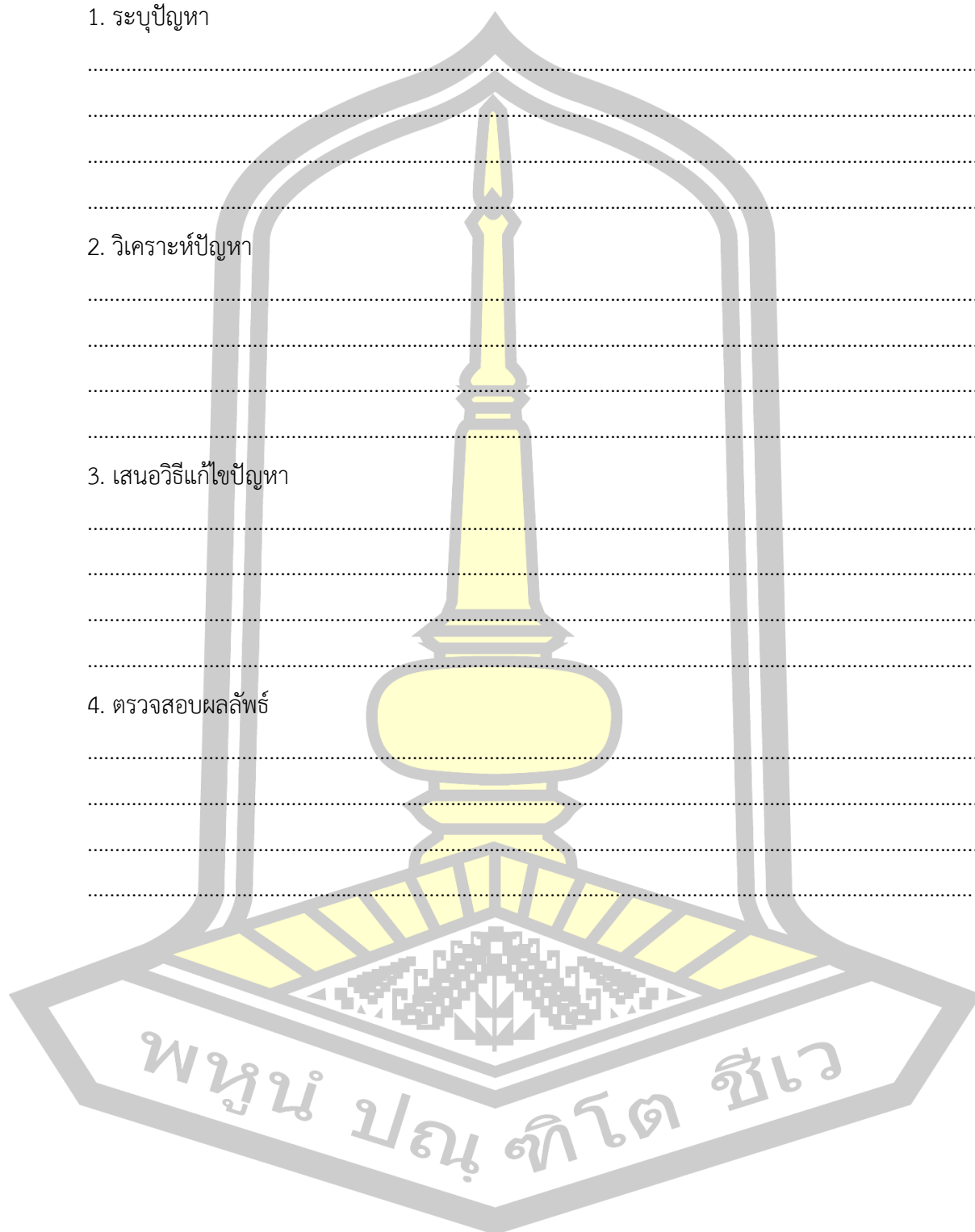
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อที่ 3

แม่หนุ่มซำรัก ยุติทวงทองหมั้นว่าที่สะใภ้หมั้นซ้อน บอกเขาไม่คืนก็ไม่เอา

แม่หนุ่มบุรีรัมย์ซำรัก ว่าที่สะใภ้ไปหมั้นซ้อน อ้างรอมานานเกือบ 4 ปี ไม่มาขอสักที จนชาวบ้านเอาไปพูดนินทา และจะไม่คืนทองหมั้นให้ฝ่ายชาย เพราะตัวเองต่างหากที่เป็นฝ่ายเสียหาย ล่าสุดแม่ไม่ขอทองหมั้นคืนแล้ว บอกทวงลูกชายเพราะถูกพ่อฝ่ายหญิงชี้หน้า ยอมรับเสียใจที่ไม่บอกยกเลิกการหมั้นล่วงหน้า

จากกรณีนี้ นางคุณ อายุ 54 ปี ชาว อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ พร้อม นายโอเวน อายุ 20 ปี ลูกชาย ได้เข้าแจ้งความที่ สภ.เฉลิมพระเกียรติ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับลูกชาย โดยให้ครอบครัวฝ่ายหญิงคืนสร้อยคอทองคำน้ำหนัก 1 บาท ที่ใช้สำหรับหมั้นหมายกันไว้เมื่อปี 2562 คืน หลังจากฝ่ายหญิงผิดสัญญาแอบไปหมั้นกับชายคนอื่น โดยทางครอบครัวฝ่ายหญิงไม่ได้แจ้งให้ครอบครัวฝ่ายชายรับทราบว่าจะขอยกเลิกการหมั้น

วันที่ 21 ก.พ.66 ผู้สื่อข่าวได้เดินทางไปสอบถามนางคุณ แม่ของนายโอเวน หนุ่มซำรักที่ถูกแฟนสาวหมั้นซ้อนอีกครั้ง นางคุณ บอกว่า เมื่อวานหลังจากที่เดินทางไปบ้านฝ่ายหญิง เพื่อสอบถามทางครอบครัวถึงสาเหตุว่าทำไมถึงมีการหมั้นซ้ำซ้อน ทั้งที่ยังไม่ได้ถอนหมั้นกับลูกชายตัวเอง แต่ทางพ่อฝ่ายหญิงได้เดินออกมาไล่ให้กลับ เพราะที่บ้านเขากำลังทำพิธีหมั้นหมายอยู่ ซึ่งตนก็ไม่ได้ตอบโต้อะไร และเดินทางกลับบ้าน พอช่วงเย็นพ่อของฝ่ายหญิงได้เข้าไปที่บ้านญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย แล้วฝากบอกกับทางญาติว่า ถ้าอยากได้ทองหมั้นคืนให้ครอบครัวฝ่ายชายไปเอาเองที่บ้าน แล้วก็เดินทางกลับ โดยที่ตนไม่ได้พูดคุยอะไรกับทางครอบครัวฝ่ายหญิงเลย แล้วช่วงที่เดินทางกลับก็ขับรถสวนกับรถลูกชายแล้วพ่อของฝ่ายหญิงก็ชี้หน้าลูกชาย ตนจึงมาพูดคุยปรึกษากับสามีแล้วก็เห็นตรงกันว่า คงจะไม่เดินหน้าเรียกร้องเอาทองหนัก 1 บาทที่เคยหมั้นหมายฝ่ายหญิงไว้คืนแล้ว เพราะเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยของลูกชาย และที่ครอบครัวฝ่ายหญิงบอกว่าถ้าอยากได้ทองคืนก็ให้ไปเอาที่บ้านเขาเอง ก็คงไม่กล้าไปเพราะไม่อยากจะให้เกิดปัญหามาปนปลาย แต่หากเขาเห็นใจอยากจะคืนให้ฝากญาติผู้ใหญ่ หรือมอบคืนต่อหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ แต่หากจะให้เดินทางไปเอาเองก็คงไม่กล้าไป แต่หากเขาไม่คืนให้ก็คงจะทำอะไรไม่ได้ และคงจะไม่เดินหน้าเรียกร้องต่อแล้ว คงจบแค่นี้ "แต่ก็ยอมรับว่าเสียใจที่ทางครอบครัวฝ่ายหญิงทำพิธีหมั้นซ้อน โดยที่ไม่แจ้งทางครอบครัวเราว่าจะยกเลิกหรือถอนหมั้น แต่กลับไปหมั้นซ้ำซ้อนซึ่งเป็นการทำร้ายจิตใจลูกชาย หากเขาแจ้งก่อนล่วงหน้าว่าจะยกเลิกการหมั้นเพราะทั้งคู่ไปด้วยกันไม่ได้ ฝ่ายเราก็จะไม่เสียหาย สุดท้ายอยากบอกว่าถ้าทั้งคู่รักกันจริงก็น่าจะรอกันหน่อย ส่วนคนเป็นพ่อเป็นแม่ก็รักลูกตัวเองอยู่แล้ว แต่สมัยนี้บางคนอาจจะมองว่า เงินคือพระเจ้า" นางคุณ กล่าวอีกว่าขณะนี้ทางฝ่ายผู้หญิงและครอบครัวยังไม่ได้ออกมาชี้แจงอะไร ส่วนตำรวจก็บอกว่า เบื้องต้นอยากให้ทั้งสองฝ่ายได้พูดคุยเพื่อตกลงกัน แต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ ตำรวจก็จะเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้

ที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/2635086>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

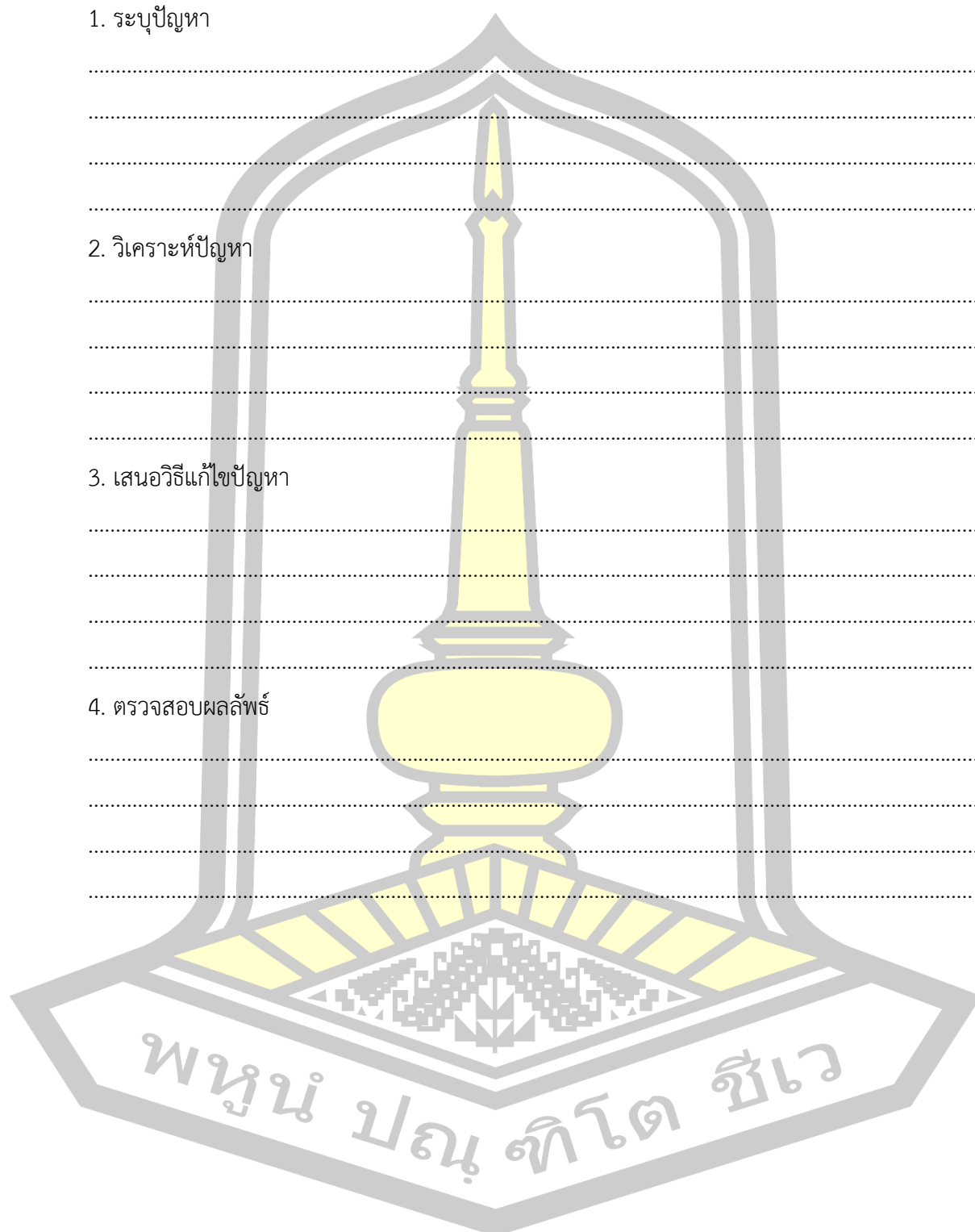
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อ 4

เมียหลวงร่ำให้ฟองโลก สามีทิ้งไปแต่งงานใหม่ ซ้ำจดทะเบียนซ้อน

สาวชัยภูมิ "เมียหลวง" อดีตคลิปโสดโชว์โบทะเบียนสมรส ร่ำให้ระบุนสามีที่แต่งงานกันถูกต้องตามกฎหมาย ไปทำงานต่างจังหวัด กลับไปแต่งงานกับหญิงอื่น และไปจดทะเบียนสมรสซ้อน ทั้งยังโทรมาข่มขู่ทั้งผู้หญิงผู้ชาย

วันที่ 3 มีนาคม ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ได้มีผู้ใช้เฟซบุ๊กรายหนึ่งในชัยภูมิ ได้โพสต์คลิป ระบุนเป็น "เมียหลวง" โข้วทะเบียนสมรส ร่ำให้ด้วยความเจ็บปวดหัวใจ กล่าวว่า จดทะเบียนสมรสกับสามีมา 2 ปี แต่ล่าสุดสามีไปแต่งงานกับเมียใหม่ จัดงานใหญ่โต ปลอ่ยให้อยู่บ้านเลี้ยงแม่ที่อายุมากแล้วเพียงลำพัง ไม่เคยมารับผิดชอบ แถมสามีกับเมียใหม่ยังโทรมาขู่จะฆ่าด้วย

ผู้สื่อข่าวได้เดินทางไปพบเมียหลวงรายดังกล่าว อายุ 43 ปี อยู่ที่หมู่ 3 บ้านหนองคูขาด ต.กุดตุ้ม อ.เมือง จ.ชัยภูมิ เปิดใจกับทีมข่าวว่า สามี อายุ 43 ปีเท่ากัน ทำงานเป็นผู้จัดการบริษัทอยู่ที่ชลบุรี ส่วนตนทำงานรับจ้างในหมู่บ้าน และอยู่ดูแลแม่ ปกติสามีจะกลับมาหาตลอด แต่ปีที่แล้วขาดการติดต่อไปช่วงโควิด-19 ระบาด นาน 2-3 เดือน จนกระทั่งทราบว่า สามีไปมีผู้หญิงอื่น ตนไม่เคยไปอาละวาด ปลอ่ยให้ทั้ง 2 คนอยู่กันอย่างสุขสบาย จนกระทั่งวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา สามีจัดงานแต่งงานกับผู้หญิงคนหนึ่งที่ จ.ชลบุรี แถมจดทะเบียนซ้อน ตนจึงนำภาพมาโพสต์ ถามว่า "แต่งงานแบบนี้เลยหรือ ฉันมีทะเบียนสมรสค่ะ" ต่อมาสามี และเมียใหม่ โทรศัพท์มาหา ต่อว่า ขู่ให้ลบโพสต์ออกจากเฟซบุ๊ก หากไม่ลบจะฆ่า และเมียใหม่ยังบอกว่าจะเอาไปนั่งยาง ด้วยความหวาดกลัวตนจึงออกมาไลฟ์สด ขอให้ทีมเมียหลวงช่วยเหลือ ทั้งนี้ ตนอยากให้สามีกลับมาพูดคุยกันดีๆ ไม่ใช่โทรศัพท์มาบอกเลิก แล้วปิดเครื่องหนีหาย และบล็อกช่องทางการติดต่อทุกช่องทางแบบนี้ ส่วนเรื่องการดูแล และค่าใช้จ่ายต่างๆ จะว่าอย่างไรก็มาคุยกันอีกครั้ง

ขณะที่ นางนวล อายุ 80 ปี ผู้เป็นแม่ของเมียหลวงรายนี้ เปิดใจกับผู้สื่อข่าวว่าตนไม่อยากจะลูกเขยคนนี้กลับมาอีกแล้ว เพราะไม่อยากให้มาที่บ้าน รู้สึกเสียใจ ไม่อยากให้กลับมา จะเอามาทำไมในเมื่อมาทำกันแบบนี้แล้ว ส่วนเพื่อนบ้าน เล่าว่า สามีภรรยาคนนี้ หลังจากแต่งงานกัน ทั้งคู่ได้อยู่กินกันมา สักพัก ก่อนที่ทางฝ่ายชายจะไปทำงานต่างจังหวัด ส่วนภรรยาอยู่บ้านเลี้ยงแม่ แต่ไม่นานสามีได้ไปแต่งงานใหม่โดยไม่สนทะเบียนสมรสที่จัดไว้กับเมียหลวงเลย ในส่วนของฝ่ายชาย ซึ่งได้ตัดขาด บล็อกช่องทางการติดต่อทุกช่องทาง เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ ทำให้ยังไม่สามารถพูดคุยสอบถามถึงข้อเท็จจริง ของเรื่องที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องที่ฝ่ายหญิงระบุว่า ตัวเองเป็นเมียหลวง มีทะเบียนสมรสถูกต้อง การจดทะเบียนสมรสผู้หญิงอีกคน เป็นการจดทะเบียนซ้อน ซึ่งทางกฎหมายถือว่า เป็นโมฆะ

ที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/2043092>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

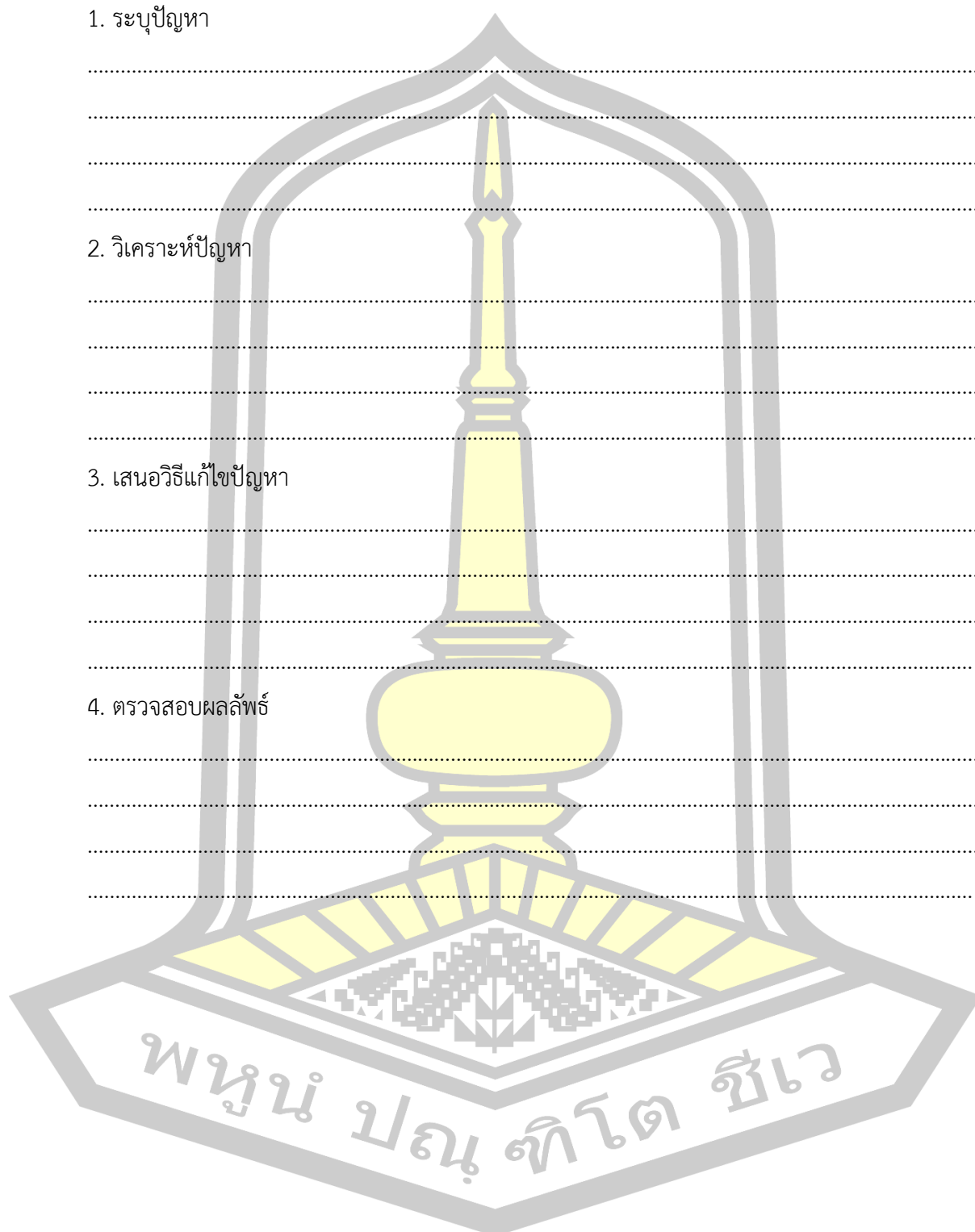
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อที่ 5

หญิงสาวยื่นฟ้อง "บัวขาว บัญชาเมฆ" นักมวยชื่อดังให้รับรองเด็กหญิงวัย 5 ขวบ เป็นบุตร
เรียกค่าเลี้ยงดู

น.ส.อัญวีณ์ พรชัยวิบูลย์ พร้อมด้วยทนายอนันต์ชัย ไชยเดช นำหลักฐานไปยื่นฟ้อง
นายสมบัติ หรือ บัวขาว บัญชาเมฆ นักมวยไทยชื่อดัง ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อให้
บัวขาว รับรองบุตรให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย พร้อมทั้งเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู หลังทั้งคู่ได้มี
ลูกด้วยกันมาตั้งแต่ปี 2558

นางสาว อัญวีณ์ เปิดเผยว่า ตนและบัวขาวได้คบหากันกันมาตั้งแต่ปี 2556 และอยู่ด้วยกัน
ฉันสามีภรรยา จนมีบุตรสาว 1 คน ซึ่งที่ผ่านมาแม้บัวขาวจะมีการเลี้ยงดูและรับรองการเป็นบิดาทาง
สุจิตร์และและยินยอมให้ใช้นามสกุลบัญชาเมฆ แต่ไม่มีการจดทะเบียนรับรองบุตรโดยชอบด้วย
กฎหมาย ไม่เปิดเผยต่อสังคม ซึ่งส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมของตนและลูกเป็นอย่างมาก

ขณะที่ระยะหลังบัวขาวได้หายหน้าไปไม่ติดต่อกับตนเองอีกเลย ทำให้ต้องมาขอความ
อนุเคราะห์จากศาลฟังกฎหมายขอความเป็นธรรม เพราะเห็นแก่ลูกสาวในวัย 5 ขวบ และยืนยันว่า
การมาครั้งนี้เป็นการเรียกร้องเพื่อให้บัวขาวจดทะเบียนรับรองบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย เปิดเผยต่อ
สังคมไม่ได้ต้องการทำลายชื่อเสียงของบัวขาวแต่อย่างใด

ที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/303842>

พจนัน ปณ จิตโต ชีเว

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

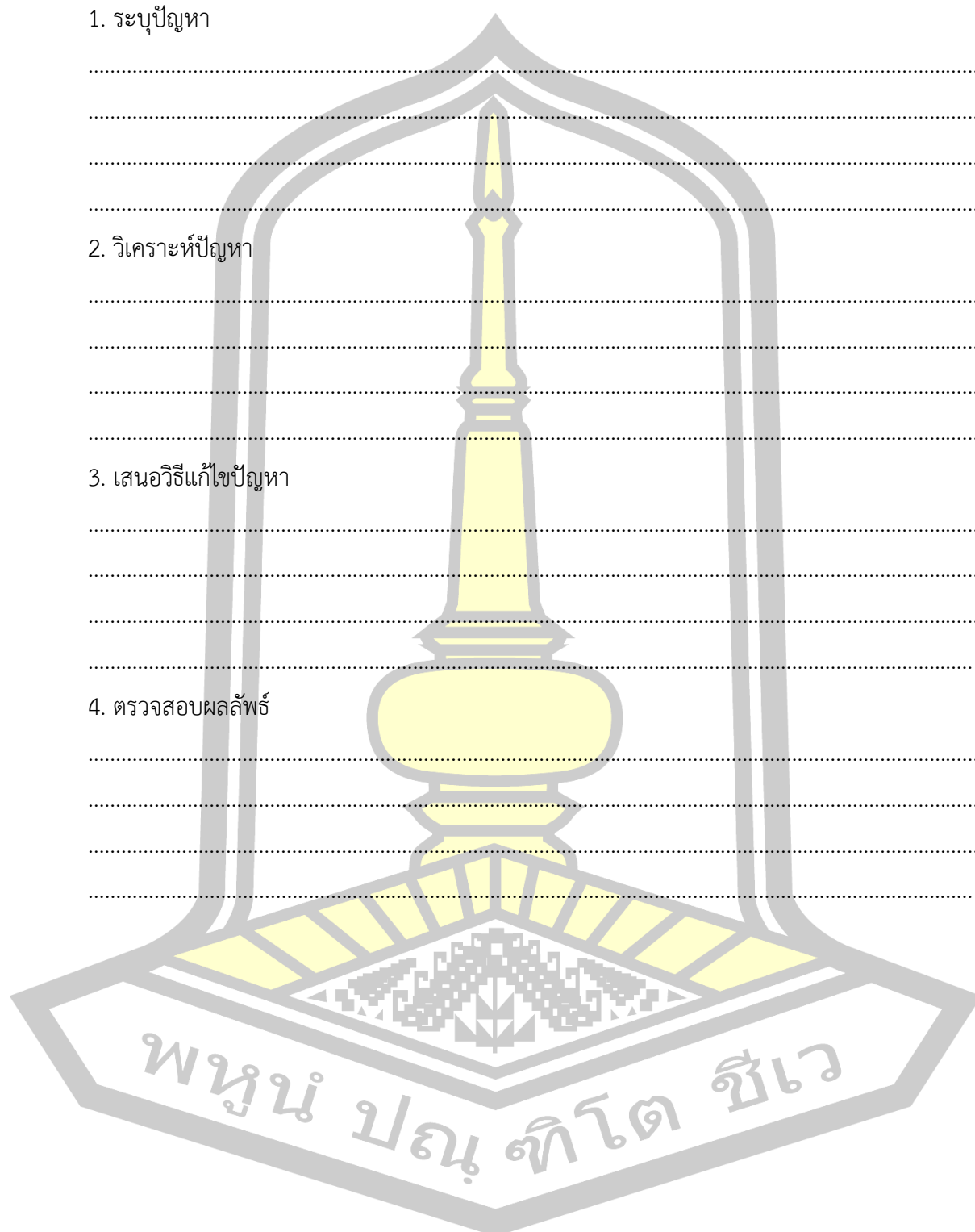
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อ 6

มรดกเลือด! พี่ต่างบิดาไม่ยอมแบ่งที่ดิน น้องชายจนกลัวโดนสูญไม้หุบดับ

เมื่อวันที่ 25 มิ.ย. รับแจ้งมีผู้เสียชีวิตถูกน้องชายต่างบิดาใช้ไม้ตี เพราะไม่พอใจไม่ยอมแบ่งที่ดินให้ จึงเดินทางไปตรวจสอบที่วัดธรรมสมบุญ ต.บ้านยาง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ที่บ้านเพ็ญกุล นายไสว (สงวนนามสกุล) อายุ 41 ปี บรรยายความเป็นไปอย่างโศกเศร้ามีญาติและเพื่อนบ้าน วิพากษ์วิจารณ์กันเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น สอบถามทราบว่า ถูกนายอนุเทพ (สงวนนามสกุล) อายุ 28 ปี น้องชายต่างบิดา ใช้ไม้หันหน้าสามตีตามลำตัวหลายแห่งต้องถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล เหตุเกิดวันที่ 20 มิ.ย.แต่นายไสว ทนพิษบาดแผลไม่ไหวเสียชีวิตลงเมื่อวันที่ 23 มิ.ย.ที่ผ่านมา ก่อนญาตินำตัวมาบำเพ็ญกุศลดังกล่าว

สอบถามป้าผู้ตายเบื้องต้นเล่าให้ฟังว่า คนก่อเหตุคือน้องชายต่างบิดาของผู้ตายเอง โดยพ่อผู้ตายเสียชีวิต ส่วนพ่อคนก่อเหตุหายสาบสูญไป โดยทั้งสองอาศัยอยู่กับตาหลังแม่มา เสียชีวิตไปอีกคน กระทั่งต่อมา ตาได้โอนที่ดิน 1 ไร่ ให้กับผู้ตายเพราะตัวผู้ก่อเหตุมักไม่ค่อยอยู่บ้าน แต่ก่อนตาเสียชีวิตเมื่อประมาณ 1 ปี ที่ผ่านมามีคนสงสัยว่าให้แบ่งกันคนละครึ่ง บ้านคนละครึ่งที่ ให้ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่อมาน้องชายกลับมาทราบเรื่องก็ไม่พอใจคิดว่าตาโอนให้ผู้ตายฝ่ายเดียว จึงออกจากบ้านไปทำงานต่างจังหวัด ปลอยบ้านที่อาศัยทิ้งร้าง ผู้ตายจึงเข้าไปปรับปรุงให้คนเช่า ตั้งใจเก็บเงินค่าเช่าไว้ให้น้องชายที่ก่อเหตุไว้ใช้

กระทั่งผู้ก่อเหตุกลับมาทราบเพียงว่าเข้าไปยุ่งเกี่ยวยาเสพติดจนไปก่อเหตุลักทรัพย์แล้วถูก จับเพ่งพันโทษออกจากเรือนจำมาได้ประมาณ 3 เดือน แล้วกลับมาอยู่บ้านโดยตลอดเวลาได้ พยายามทวงถามเรื่องการแบ่งที่ดิน ซึ่งผู้ตายก็ไม่ได้บอกว่าจะไม่ยกให้แต่เพียงบอกไปว่าให้ไป ทำงานหาเงินเก็บมาเป็นค่าโอนที่ดินก่อนแล้วจะโอนให้ทัน ทำให้ผู้ก่อเหตุไม่พอใจอย่างต่อเนื่อง คิดว่าจะไม่ให้ กระทั่งวันเกิดเหตุวันที่ 20 มิ.ย. ผู้ตายขับรถมาหาตอนแรกคิดว่าจะเอาปลามาฝาก เหมือนทุกครั้ง แต่พอลงจากรถเห็นผู้ตายเลือดอาบเต็มใบหน้า พร้อมบอกว่า น้องชายต่างบิดาใช้ไม้ หุบตีขณะนอนหลับอยู่ในเปลยวนที่บ้าน จนสะดุ้งตื่นหลบหนีมา จึงรีบพาไปโรงพยาบาลรักษาตัวอยู่ 3 วันก็เสียชีวิตดังกล่าว ส่วนตัวน้องชายหลังก่อเหตุถูกตำรวจจับส่งฟ้องศาล ไม่มีใครไปประกันตัว เพราะรู้กันทั้งหมู่บ้านว่าเป็นคนเกเร เบื้องต้นตำรวจตั้งข้อหา ทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย ก่อนนำตัวส่งดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ที่มา : <https://www.dailynews.co.th/news/1185542/>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไขปัญหา

.....

.....

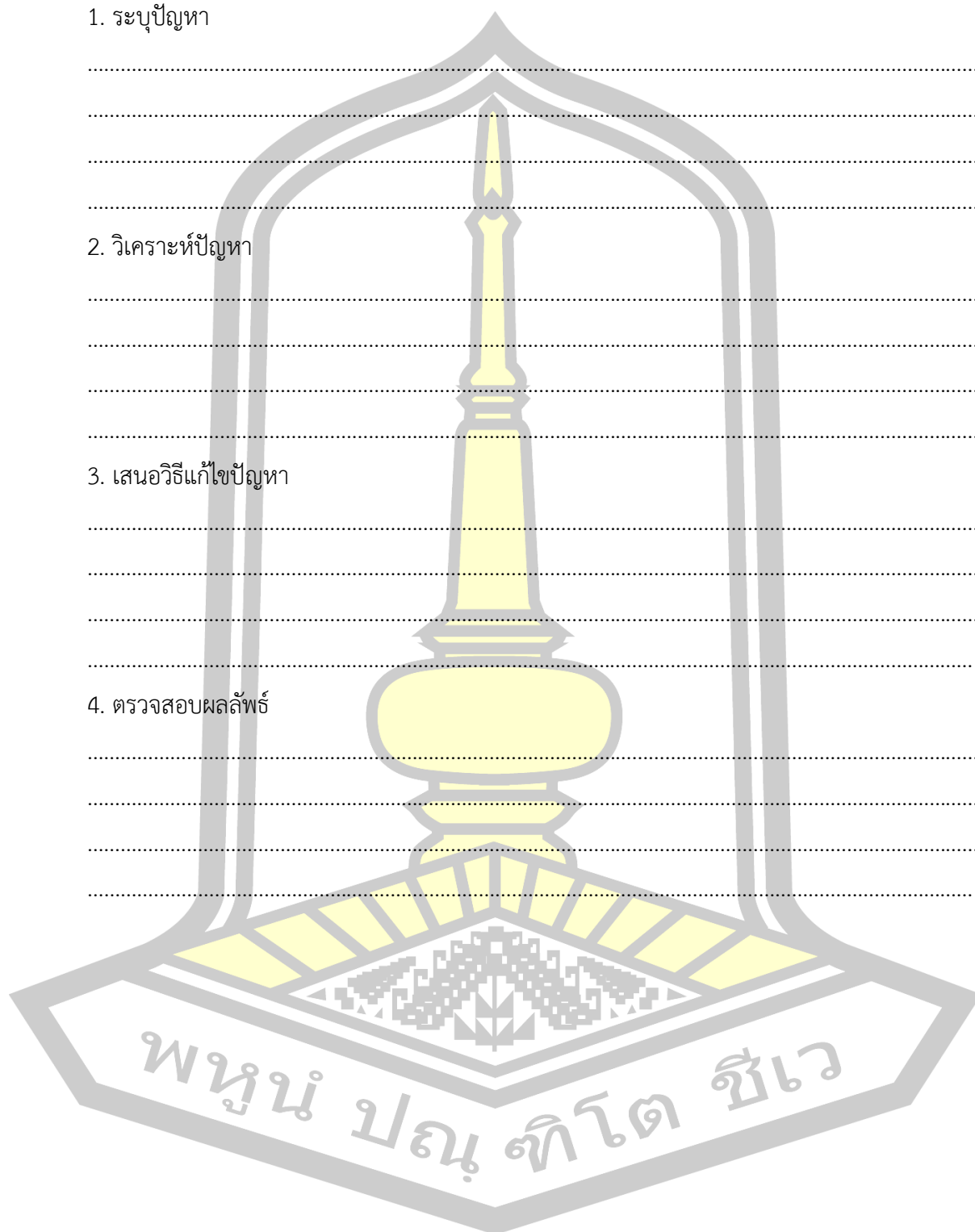
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหายู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

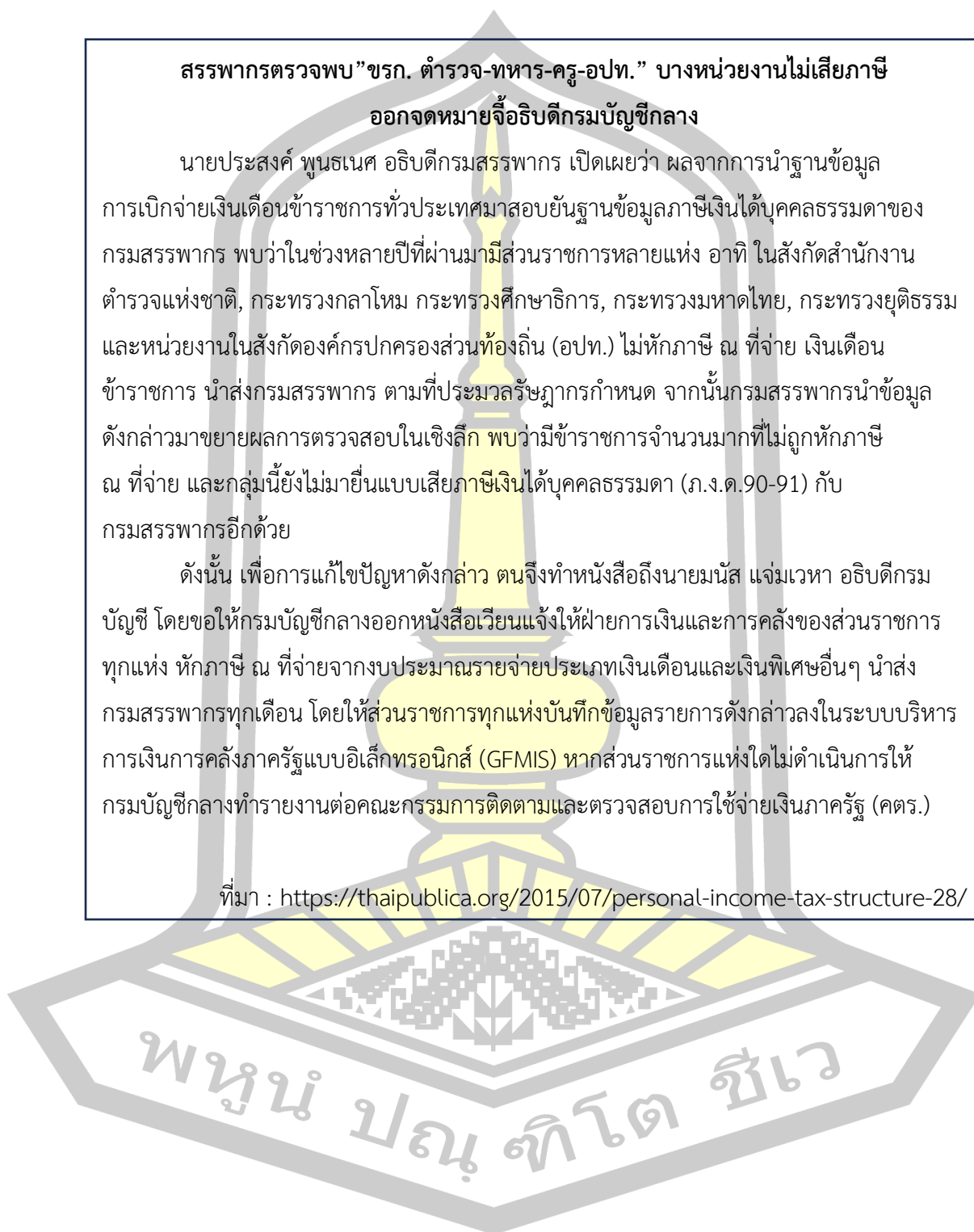
ข้อ 7

**สรรพากรตรวจพบ”ขรก. ดำรวจ-ทหาร-ครู-อปท.” บางหน่วยงานไม่เสียภาษี
ออกจดหมายจ้ออธิบดีกรมบัญชีกลาง**

นายประสงค์ พูนธเนศ อธิบดีกรมสรรพากร เปิดเผยว่า ผลจากการนำฐานข้อมูลการเบิกจ่ายเงินเดือนข้าราชการทั่วประเทศมาสอบยันฐานข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร พบว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีส่วนราชการหลายแห่ง อาทิ ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ไม่หักภาษี ณ ที่จ่าย เงินเดือนข้าราชการ นำส่งกรมสรรพากร ตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนด จากนั้นกรมสรรพากรนำข้อมูลดังกล่าวมาขยายผลการตรวจสอบในเชิงลึก พบว่ามีข้าราชการจำนวนมากที่ไม่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย และกลุ่มนี้ยังไม่มายื่นแบบเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภ.ง.ด.90-91) กับกรมสรรพากรอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตนจึงทำหนังสือถึงนายมนัส แจ่มเวหา อธิบดีกรมบัญชี โดยขอให้กรมบัญชีกลางออกหนังสือเวียนแจ้งให้ฝ่ายการเงินและการคลังของส่วนราชการทุกแห่ง หักภาษี ณ ที่จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประเภทเงินเดือนและเงินพิเศษอื่นๆ นำส่งกรมสรรพากรทุกเดือน โดยให้ส่วนราชการทุกแห่งบันทึกข้อมูลรายการดังกล่าวลงในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) หากส่วนราชการแห่งใดไม่ดำเนินการให้กรมบัญชีกลางทำรายงานต่อคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินภาครัฐ (คตร.)

ที่มา : <https://thaipublica.org/2015/07/personal-income-tax-structure-28/>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

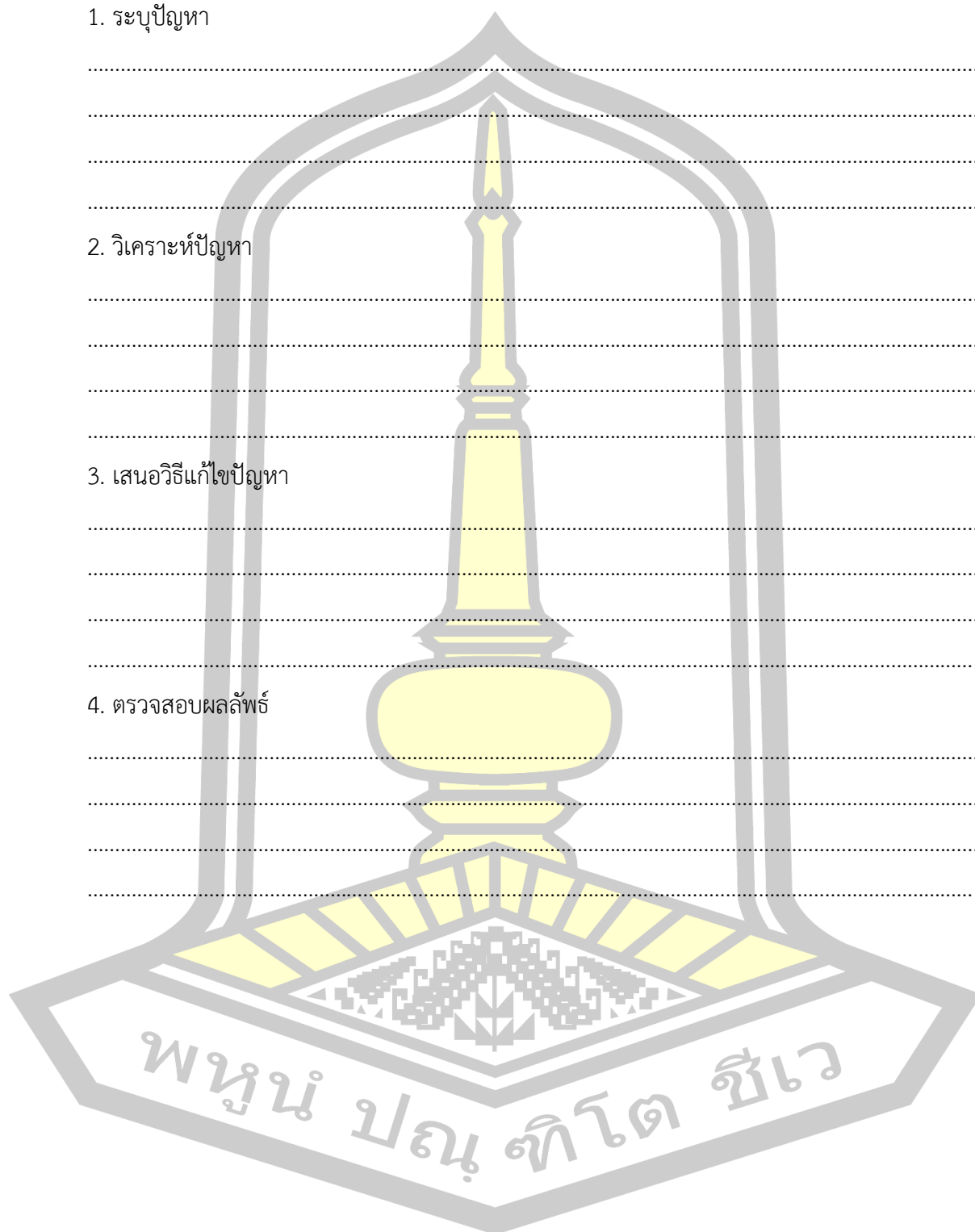
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อที่ 8

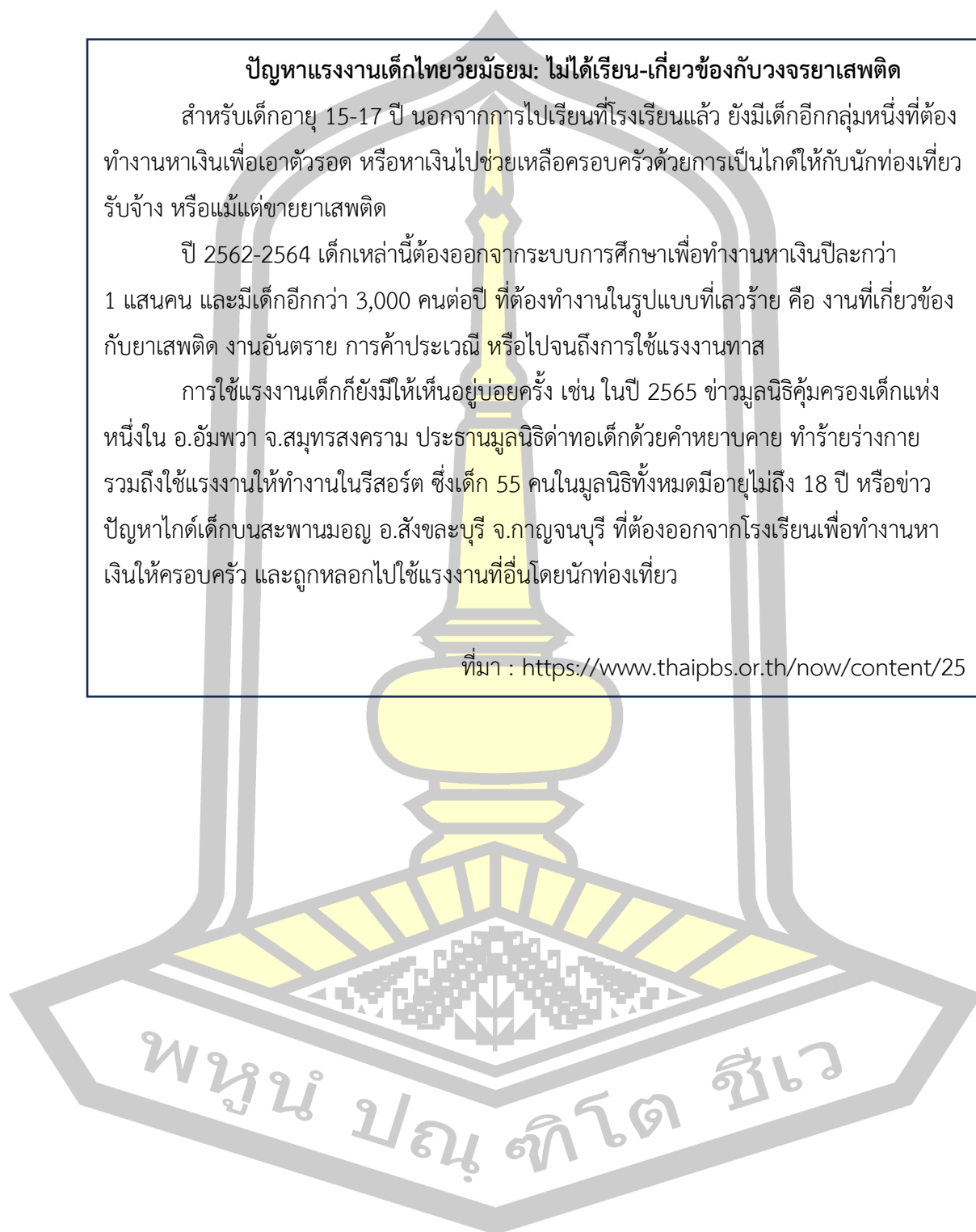
ปัญหาแรงงานเด็กไทยวัยมัธยม: ไม่ได้เรียน-เกี่ยวข้องกับวงจรรยาเสพติด

สำหรับเด็กอายุ 15-17 ปี นอกจากการไปเรียนที่โรงเรียนแล้ว ยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องทำงานหาเงินเพื่อเอาตัวรอด หรือหาเงินไปช่วยเหลือครอบครัวด้วยการเป็นไกด์ให้กับนักท่องเที่ยวรับจ้าง หรือแม้แต่ขายยาเสพติด

ปี 2562-2564 เด็กเหล่านี้ต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อทำงานหาเงินปีละกว่า 1 แสนคน และมีเด็กอีกกว่า 3,000 คนต่อปี ที่ต้องทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย คือ งานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด งานอันตราย การค้าประเวณี หรือไปจนถึงการใช้แรงงานทาส

การใช้แรงงานเด็กก็ยังมีให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง เช่น ในปี 2565 ชาวมูลนิธิคุ้มครองเด็กแห่งหนึ่งใน อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ประณามมูลนิธิด้าทอเด็กด้วยคำหยาบคาย ทำร้ายร่างกาย รวมถึงใช้แรงงานให้ทำงานในรีสอร์ต ซึ่งเด็ก 55 คนในมูลนิธิทั้งหมดมีอายุไม่ถึง 18 ปี หรือชาวปัญหาไกด์เด็กบนสะพานมอญ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ที่ต้องออกจากโรงเรียนเพื่อทำงานหาเงินให้ครอบครัว และถูกหลอกไปใช้แรงงานที่อื่นโดยนักท่องเที่ยว

ที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/now/content/25>

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

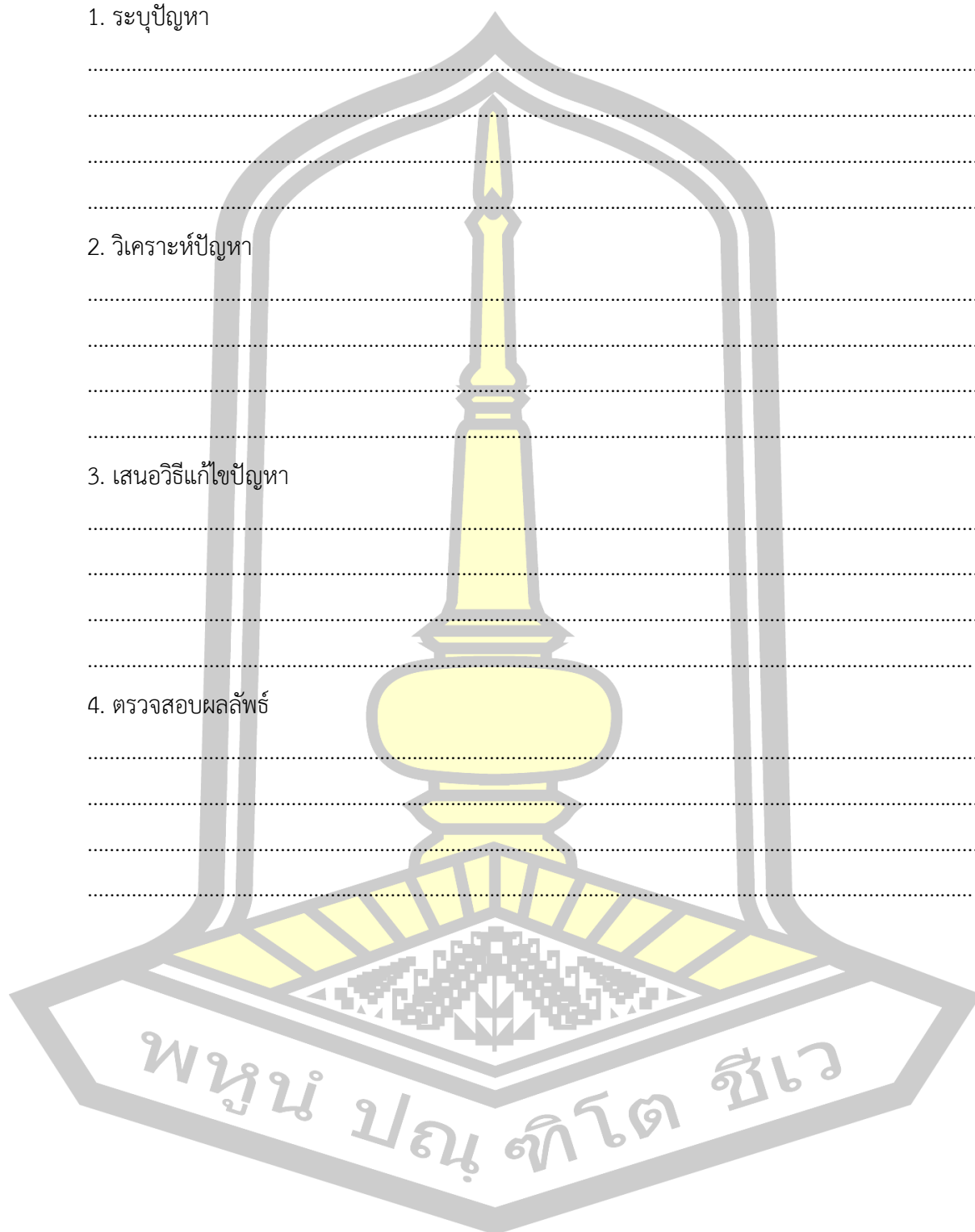
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อ 9

ศาลปกครองฯ สั่ง ผวจ.สุราษฎร์ แก้ปัญหามลพิษบ่อขยะ เทศบาลนครเกาะสมุยใน 180 วัน

ตามที่ ว่าที่ ร.ต.สืบศักดิ์ พูลสวัสดิ์ กับพวกที่เป็นชาวบ้านใน ต.หน้าเมือง ต.มะเร็ต และ ต.ตลิ่งงาน อ.เกาะสมุย ได้ยื่นฟ้องเทศบาลนครเกาะสมุย นายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย และผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อศาลปกครอง ว่าละเลยต่อหน้าที่ในการแก้ไขปัญหามลพิษและผลกระทบจากการดำเนินการกำจัดขยะแบบฝังกลบในเกาะสมุย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ และเกิดสารปนเปื้อนในน้ำส่งผลกระทบต่อประชาชนและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

เมื่อวันที่ 18 ก.ค. 2566 ที่ จ.นครศรีธรรมราช ศาลปกครองนครศรีธรรมราชมีคำพิพากษาให้เทศบาลนครเกาะสมุย โดยนายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย รวมทั้งมูลฝอยติดเชื้อ ในบ่อขยะ ในพื้นที่ หมู่ที่ 5 ต.มะเร็ต อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือมาตรฐานที่กฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ และให้ขจัดกลิ่นเหม็นจากกองขยะ และบำบัดแหล่งน้ำสาธารณะบริเวณที่พิพาทให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และให้เทศบาลนครเกาะสมุย รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีและศาลทราบทุก 30 วัน จนกว่าปัญหามลพิษดังกล่าวจะหมดสิ้นไป แต่ไม่เกิน 180 วันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

ที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/local/south/2710577>

พูน ปณ จิต ชีเว

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

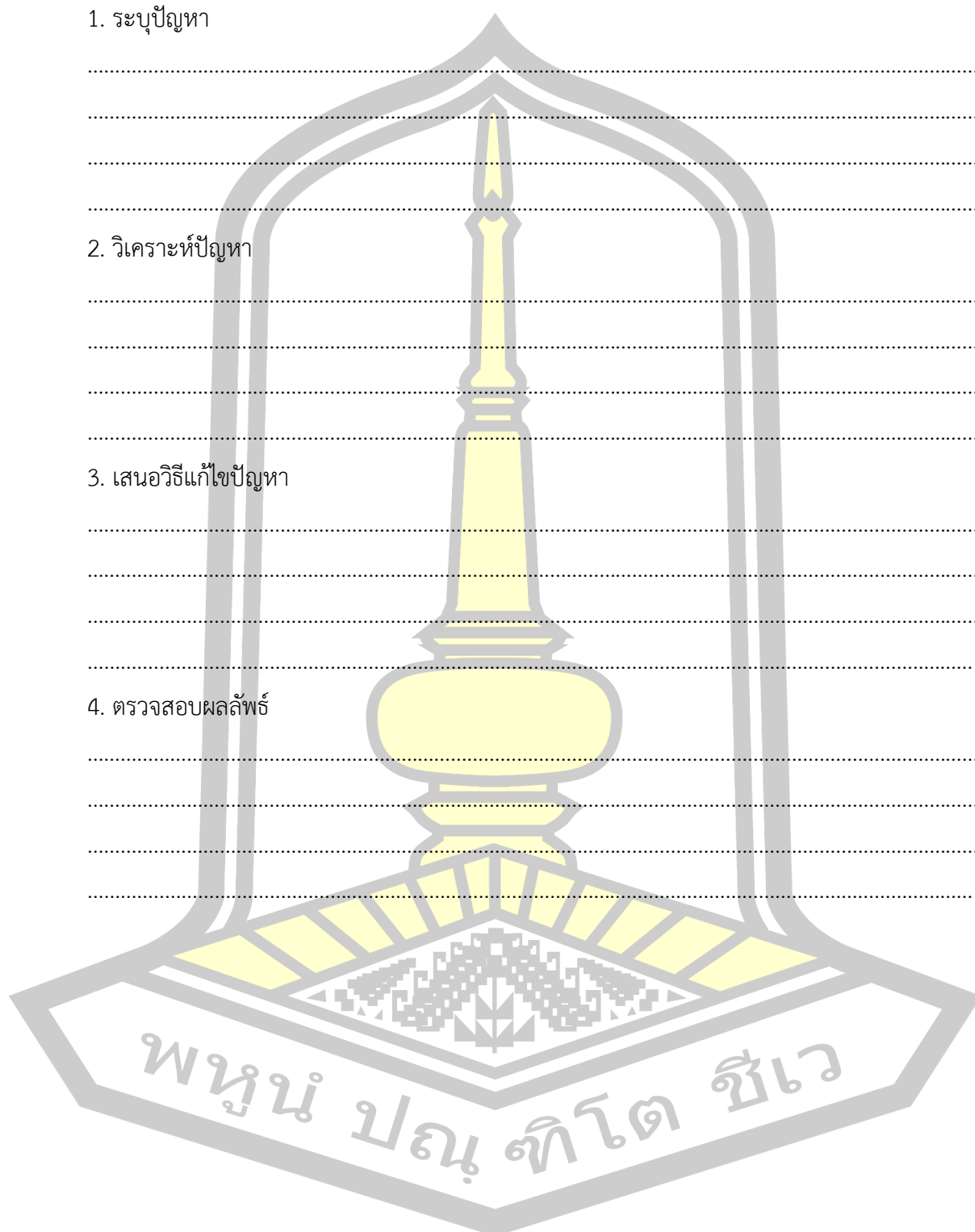
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

ข้อ 10

แจ้ง 5 ข้อหาคดีล่าสัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ยึดสัมค่าง-พญากระรอกดำ

17 ม.ค.2566 นายรุ่งโรจน์ อัครกุลธารินทร์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 เปิดเผยถึงกรณีเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี ปะทะพรานป่า พบของกลางที่เป็นซากของสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก ว่า จากผลการตรวจลาดตระเวนเชิงคุณภาพและการออกตรวจ เพื่อป้องกันและปราบปรามตั้งแต่กลางเดือน พ.ย.-ธ.ค.2565 ของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และตามการข่าวที่ได้รับแจ้ง พบมีพรานอาวุธครบมือจำนวนหลายคน หลายกลุ่มเข้าล่าค่างบริเวณป่าเขาหน้าเย็น ป่าห้วยขมิ้น ป่าไซเบอร์ ป่าห้วย-อีชะ ป่ายอดห้วยยาว และป่ายอดห้วยค่อม้า

นอกจากนี้ ภาพจากกล้องดักถ่ายบริเวณดังกล่าว ยังพบมีบุคคลหลายคนถืออาวุธปืนและแบกกระสอบปุ๋ย เข้ามาล่าสัตว์ตามข่าวที่ได้รับแจ้งมา ซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์ป่าไซเบอร์ และหน่วยพิทักษ์ป่าห้วยอีชะ และข้อมูลจากสายข่าวในพื้นที่ยังแจ้งว่า มีการนำซากค่างซึ่งแปรรูปเป็นสัมค่าง ออกมาจำหน่ายในพื้นที่ ต.ทองหลาง อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี

จากการเข้าลาดตระเวนบริเวณป่ายอดห้วยค่อม้า เจ้าหน้าที่ยังพบซากเศษหนังค่างที่ถูกทิ้งไว้ บริเวณปางพักของผู้ต้องสงสัย และพิสูจน์ทราบว่ามีจะมีการเข้าออกมาใช้พื้นที่เพื่อการล่าสัตว์ป่าและเก็บหาของป่าอยู่เสมอ สังเกตได้จากร่องรอยการทิ้งขยะที่เกิดจากการเข้ามาใช้พื้นที่ การทำปางพัก รอยก่อกองไฟ รอยที่นอนจำนวนหลายคน เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จึงได้เพิ่มความเข้มข้นในการเข้าตรวจสอบลาดตระเวนพื้นที่ดังกล่าวพร้อมวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบล่าค่างในพื้นที่ดังกล่าว

ที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/323609>

พญาน ปณ จิตโต ชีเว

จากสถานการณ์ข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบุปัญหา

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ปัญหา

.....

.....

.....

3. เสนอวิธีแก้ไข้ปัญหา

.....

.....

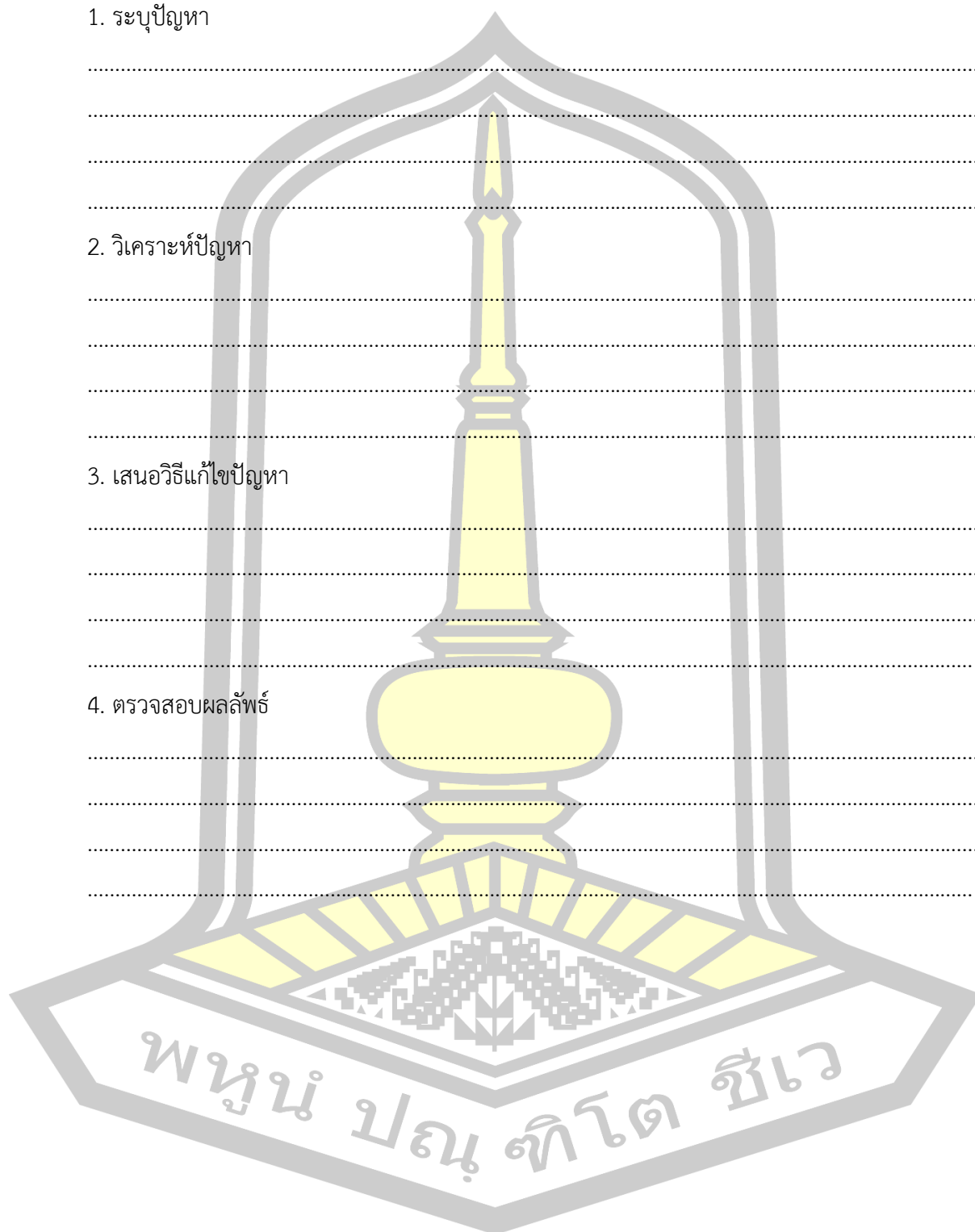
.....

4. ตรวจสอบผลลัพธ์

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ที่	ชื่อ-สกุล	ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา				รวม (12 คะแนน)
		ระบุ ปัญหา	วิเคราะห์ ปัญหา	เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา	ตรวจสอบ ผลลัพธ์	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

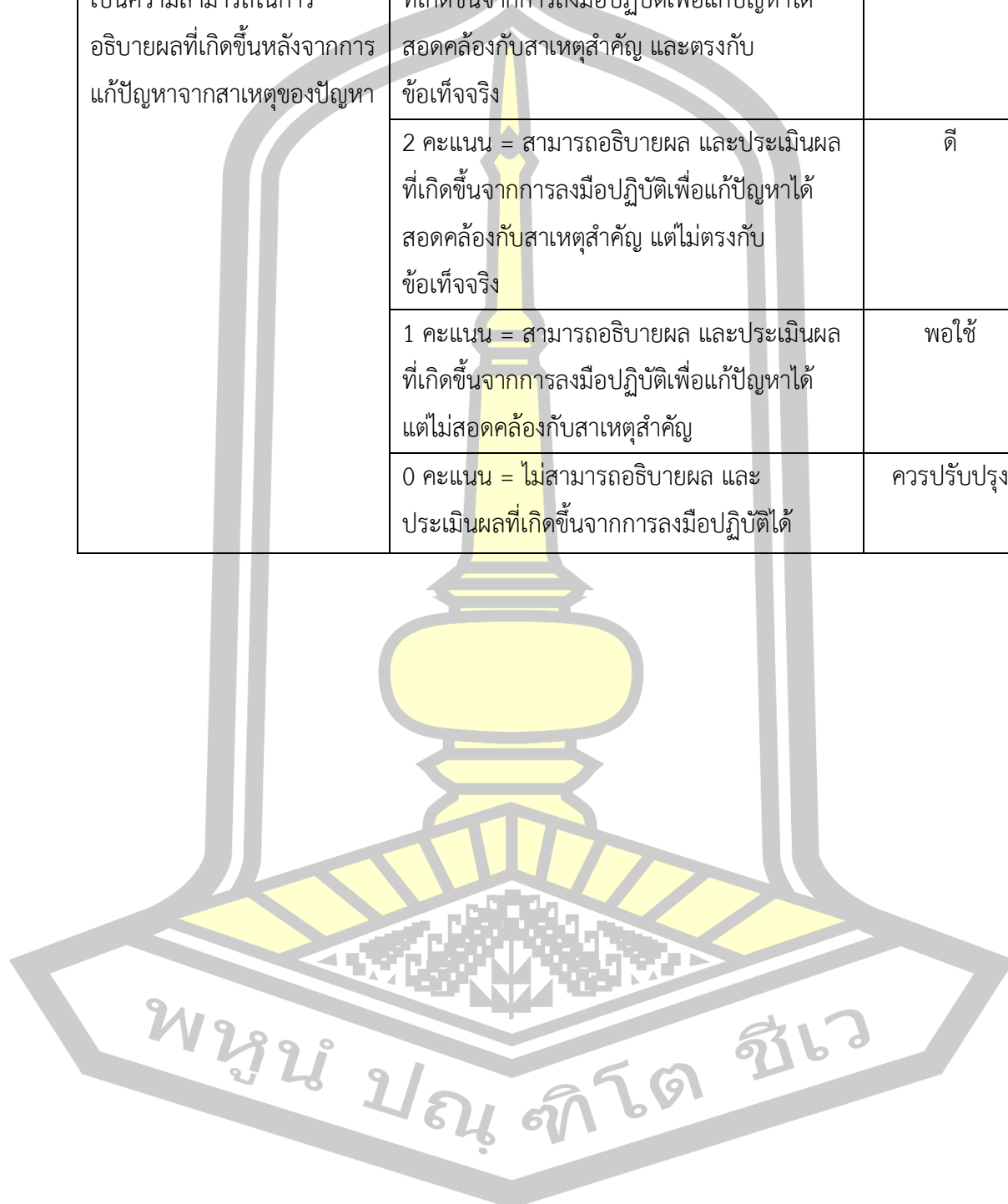
หมายเหตุ : เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่หน้าสุดท้าย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
10 - 12	ดีมาก
7 - 9	ดี
4 - 6	พอใช้
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง

เกณฑ์การให้คะแนน
การประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ว่าปัญหาคืออะไร ตั้งปัญหาหรือค้นปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์ สามารถระบุขอบเขตของปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	3 คะแนน = สามารถระบุปัญหา และอยู่ในขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ และเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถระบุปัญหา และอยู่ในขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ แต่ไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญ	ดี
	1 คะแนน = สามารถระบุปัญหาได้แต่ไม่อยู่ในขอบเขตข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่กำหนด	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถระบุปัญหาได้	ควรปรับปรุง
ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา เป็นความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์แยกแยะสาเหตุ ของปัญหา หรือตั้งสมมติฐานของปัญหา	3 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์และเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์แต่ไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดี
	1 คะแนน = สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ แต่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้	ควรปรับปรุง
ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดค้นและเสนอวิธีการ แก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา	3 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์และเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์แต่ไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	ดี
	1 คะแนน = สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้ แต่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามสถานการณ์	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถเสนอวิธีคิดแก้ปัญหาได้	ควรปรับปรุง

ขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการ อธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการ แก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา	3 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผล ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ และตรงกับ ข้อเท็จจริง	ดีมาก
	2 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผล ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ แต่ไม่ตรงกับ ข้อเท็จจริง	ดี
	1 คะแนน = สามารถอธิบายผล และประเมินผล ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ แต่ไม่สอดคล้องกับสาเหตุสำคัญ	พอใช้
	0 คะแนน = ไม่สามารถอธิบายผล และ ประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติได้	ควรปรับปรุง

ภาคผนวก ค

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการ
ดำเนินชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. บุคคลในข้อใดที่ถือว่าเป็นผู้เยาว์อยู่
 1. สมชายอายุ 21 ปีบริบูรณ์ ได้ไปเกณฑ์ทหารตามหน้าที่
 2. สุดาอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ได้ไปขอทำบัตรประจำตัวประชาชนเพราะทำบัตรเก่าหาย
 3. สุชาติอายุ 17 ปีบริบูรณ์ จดทะเบียนสมรสกับปรานีโดยได้รับความยินยอมจากบิดามารดา
 4. สมใจอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้
2. บุคคลซึ่งจะทำนิติกรรม หรือให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการทำนิติกรรม คือใคร
 1. ผู้พิทักษ์
 2. ผู้อนุบาล
 3. ผู้ปกครอง
 4. ผู้รักษา
3. นิติกรรมในข้อใดที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง
 1. การรับทรัพย์สินโดยเสน่หา
 2. การทำสัญญาซื้อขายรถยนต์ป้ายแดง
 3. ซื้ออาหารกลางวัน วัสดุ อุปกรณ์การเรียน
 4. รับทุนการศึกษาเรียนดี จากท่านผู้อำนวยการโรงเรียน
4. บัตรประจำตัวประชาชนหมดอายุ ผู้ถือบัตรจะต้องทำอย่างไร
 1. ผู้ถือบัตรจะต้องยื่นขอมีบัตรใหม่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่บัตรหมดอายุ
 2. ผู้ถือบัตรจะต้องยื่นขอมีบัตรใหม่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใน 45 วัน นับตั้งแต่วันที่บัตรหมดอายุ
 3. ผู้ถือบัตรจะต้องยื่นขอมีบัตรใหม่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันที่บัตรหมดอายุ
 4. ผู้ถือบัตรจะต้องยื่นขอมีบัตรใหม่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่บัตรหมดอายุ

5. ข้อใดกล่าวถึงประโยชน์ของบัตรประจำตัวประชาชนได้ไม่ถูกต้อง

1. ปังซีและยืนยันตัวบุคคล
2. บ่งบอกสถานะ และรายละเอียดบุคคล
3. เปิดเผยข้อมูลจากบัตรประจำตัวประชาชนให้ผู้อื่นทราบ
4. ประกอบธุรกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและเอกชน

6. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน

1. ไม่ถ่ายเอกสารหลังบัตรประชาชน
2. เซ็นสำเนาถูกต้องให้ถูกวิธี
3. ไม่ส่งบัตรประชาชนให้ผู้อื่น แม้เป็นเพื่อนสนิท
4. เซลฟี่รูปตัวเองคู่กับบัตรประชาชนลงในสื่อออนไลน์

7. การหมั้นทำได้กี่ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุกี่ปีบริบูรณ์

1. 15 ปีบริบูรณ์ 2. 17 ปีบริบูรณ์ 3. 18 ปีบริบูรณ์ 4. 20 ปีบริบูรณ์

8. การหมั้นในข้อใดสมบูรณ์ตามกฎหมาย

1. นายดำจัดพิธีหมั้นระหว่างตนและนางสาวแดง โดยการเชิญญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมาเป็นสักขีพยานร่วมกัน
2. นางสาวแดงได้ให้แหวนแก่นายดำเพื่อให้นายดำวางใจว่าจะได้มีการสมรสกันในอนาคตอันใกล้
3. นายขาวบิดาของนายเขียวให้รถยนต์แก่นางสาวดำเพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่านายเขียวและนางสาวดำจะสมรสกันในอนาคต
4. นายเหลืองได้ให้สร้อยทองแก่นางฟ้าซึ่งเป็นมารดาของนางสาวส้มเพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่านายเหลือง และนางสาวส้มจะสมรสกันในอนาคต

9. เอก ได้หมั้นกับ แอน โดยได้มอบแหวนเป็นของหมั้นและที่ดิน เป็นสินสอด ต่อมา แอนเสียชีวิต เอก จะเรียกของหมั้นและสินสอดคืนได้หรือไม่

1. เอก ไม่สามารถเรียกคืนของหมั้นและสินสอดคืน เนื่องจากแอนเสียชีวิต
2. เอก สามารถเรียกคืนของหมั้นและสินสอดคืนได้ทั้งหมด เพราะฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายที่ไม่สามารถแต่งงานได้
3. เอก สามารถเรียกแต่สินสอดคืนเท่านั้น ส่วนของหมั้นคืนไม่ได้ เพราะเมื่อหมั้นแล้วของหมั้นต้องเป็นของฝ่ายหญิง
4. เอก สามารถเรียกแต่ของหมั้นคืนเท่านั้น ส่วนสินสอดคืนไม่ได้ เพราะเมื่อหมั้นแล้วสินสอดเป็นของบิดามารดาฝ่ายหญิง เป็นค่าเลี้ยงดู

10. ททรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดา มารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส หมายถึงข้อใด

1. สิ้นสอด
2. ททรัพย์สิน
3. ของหมั้น
4. ซิ่นหมาก

11. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ เงื่อนไขการสมรส

1. ชายและหญิงต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์
2. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ
3. ในกรณีที่ผู้เยาว์จะทำการสมรสกันจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม
4. ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากศาล

12. นายพอเพียง รักใคร่และชอบพอกับนางสาวพอใจ จึงตั้งใจว่าจะทำการสมรสกันในอีก 1 เดือน

ข้างหน้า การสมรสของนายพอเพียงกับนางสาวพอใจ จะสมบูรณ์เมื่อใด

1. มีการแต่งงานเกิดขึ้น
2. มีการจดทะเบียนสมรส
3. ชายและหญิงไปอยู่ด้วยกัน
4. ฝ่ายชายส่งมอบของททรัพย์สินให้แก่ฝ่ายหญิง

13. บุคคลในข้อใดสามารถรับผู้อื่นเป็นบุตรบุญธรรมได้

1. ชาญ อายุ 20 ปี รับ ด.ญ. สมใจ ซึ่งมีอายุ 5 ปี
2. สมชัย อายุ 35 ปี รับ ด.ญ. ดวงใจ ซึ่งมีอายุ 14 ปี
3. สมคิด อายุ 25 ปี รับ ด.ญ. สายใจ ซึ่งมีอายุ 13 ปี
4. ชาญยศ อายุ 24 ปี รับ ด.ญ. ดวงใจ ซึ่งมีอายุ 12 ปี

14. บุคคลใดไม่ใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายชาย

1. นายคำ เป็นลูกที่เกิดจากนายแดงและนางขาวซึ่งจดทะเบียนสมรสกัน แล้วต่อมา นายแดงและนางขาวหย่ากัน
2. นายเอ เป็นลูกที่เกิดจากนางบี และนายซีซึ่งอยู่กินกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่ต่อมานายซีจดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตร
3. นายแก้วเป็นลูกที่เกิดจากนางด้วยและนายโดซึ่งอยู่กินกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่ต่อมานางด้วยและนายโดได้จดทะเบียนสมรสกัน
4. นายอ๋องเป็นลูกที่เกิดจากนางส้มและนายฝรั่งซึ่งอยู่กินกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่นายฝรั่งได้มีการรับรองโดยพฤติการณ์กับบุคคลทั่วไปว่าเป็นบุตรของตนมาโดยตลอด เช่น ให้นายอ๋องใช้นามสกุลของนายฝรั่ง นายฝรั่งส่งเสียอุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น

15. ข้อใดกล่าวถึงเรื่องรับบุตรบุญธรรมไม่ถูกต้อง

1. นายไก่อายุ 20 ปี มีสิทธิรับบุตรบุญธรรมได้ เพราะบรรลุนิติภาวะแล้ว
2. การรับบุตรบุญธรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่อาจกระทำเพียงการรับรองโดยพฤติการณ์ หากแต่ต้องดำเนินการจดทะเบียน
3. นายสิงห์จะรับนายเสือซึ่งมีอายุ 16 ปี เป็นบุตรบุญธรรม แม้บิดามารดาของนายเสือจะยินยอมและนายเสือยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม แต่ก็ต้องได้รับความยินยอมจากนายเสือด้วย
4. นายกาแฟอายุ 80 ปี สามารถรับนางชาอายุ 64 ปี เป็นบุตรบุญธรรมได้ เพราะนายกาแฟอายุแก่กว่านางชาเกิน 15 ปีแล้ว

16. ตามกฎหมายว่าด้วยมรดก ทายาทโดยชอบธรรมลำดับแรก คือใคร

1. บิดามารดา
2. ผู้รับพินัยกรรม
3. ผู้สืบสันดาน
4. พี่น้องร่วมบิดามารดา

17. คู่สมรสมีสิทธิในการรับมรดกจากผู้ตายอย่างไรในกรณีที่ผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้

1. รับมรดกทั้งหมด
2. รับมรดกแทนบุตร
3. ไม่ได้รับมรดก เพราะว่าได้สิ้นสมรสแล้ว
4. รับมรดกเสมือนว่าตนเป็นทายาทโดยชอบธรรม (ชั้นบุตร)

18. นายเก่ง มีภรรยาชื่อ แก่น มีลูกชายสี่คน ชื่อ กร ก้าน กิ่ง และกานต์ เก่งและแก่นช่วยกันทำมาหากิน จนมีที่ดิน 100 ไร่ ต่อมาเก่งเสียชีวิต จะต้องมีการแบ่งสินสมรสและมรดกอย่างไรหากทราบว่า แก่นจะได้รับส่วนแบ่งเท่าไร

1. ที่ดิน 20 ไร่
2. ที่ดิน 25 ไร่
3. ที่ดิน 50 ไร่
4. ที่ดิน 60 ไร่

19. นายทองดีมีภรรยาซึ่งไม่มีรายได้ และมีบุตรอายุ 14 ปี และ 12 ปี กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา นายทองดีมีเงินเดือน เดือนละ 30,000 บาท เขาต้องชำระเบี้ยประกันชีวิต 10,000 บาท ชำระดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อซื้อบ้านที่อยู่อาศัย 8,000 บาท และบริจาคเงินบำรุงการศึกษา 2,000 บาท นายทองดีมีเงินได้พึงประเมินเท่าใด

1. 120,000 บาท
2. 240,000 บาท
3. 360,000 บาท
4. 480,000 บาท

20. เมธา รับราชการ มีเงินได้สุทธิที่หักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนแล้ว เดือนละ 20,000 บาท ดังนั้น การคำนวณภาษี จะต้องคำนวณในอัตราเท่าใด

1. ไม่รับการยกเว้นภาษี
2. ร้อยละ 5
3. ร้อยละ 10
4. ร้อยละ 15

21. ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ภายในเดือนใดของทุกปีที่ถัดจากปีที่มีรายได้

1. 1 มกราคม
2. 30 มีนาคม
3. 31 มีนาคม
4. 30 ธันวาคม

22. กฎหมายแรงงาน มีลักษณะสำคัญอย่างไร

1. กำหนดบทบาทของนายจ้างและลูกจ้าง
2. กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม
3. กำหนดอัตราค่าจ้างของลูกจ้างอย่างยุติธรรม และกำหนดสวัสดิการให้แก่ลูกจ้าง
4. กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง กำหนดคุ้มครองความปลอดภัยแก่ลูกจ้างในการทำงานให้กับนายจ้าง

23. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตนระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

1. ให้ลูกจ้างมีวันหยุดสัปดาห์ละ 1 วัน
2. ให้ลูกจ้างมีวันหยุดตามประเพณีไม่น้อยกว่า 13 วันต่อปี
3. ให้ลูกจ้างมีเวลาพักระหว่างทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อวัน
4. ให้ลูกจ้างมีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปี ได้เมื่อมีอายุงานครบ 2 ปี

24. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจ้างแรงงานเด็ก

1. กู้ก อายุ 18 ปี ทำงานบริษัท 5 วัน/สัปดาห์ โดยแต่ละวัน ทำงานในเวลา 08.00 – 16.00 น. มีเวลาพัก วันละ 1 ชั่วโมง
2. โก๋ อายุ 18 ปี ขออนุญาตลาเพื่อรับการอบรม สัมมนา ที่จัดโดยหน่วยงานของรัฐ โดยได้รับค่าจ้างแต่ไม่เกิน 30 วันต่อปี
3. โซ่ อายุ 17 ปี ทำงานร้านอาบ อบ นวด ในเวลา 18.00 – 22.00 น. และทำงานล่วงเวลา ต่อถึง 24.00 น. โดยได้รับเงินค่าล่วงเวลาเพิ่ม
4. ลูกเจี๊ยบ อายุ 17 ปี ทำงานร้านอาหารญี่ปุ่น ทำงาน 6 วัน/สัปดาห์ในช่วงปิดเทอม ทำงานในเวลา 09.00 – 18.00 น. พักวันละ 2 ชั่วโมง

25. ข้อใดหมายถึงการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางทั้งหมด

1. กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง สำนักนายกรัฐมนตรี
2. กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สภาจังหวัด
4. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

26. ข้อใดหมายถึงการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคทั้งหมด

1. จังหวัดสุรินทร์ / อำเภอชุมพลบุรี	2. ตำบลนาหนองไผ่ / หมู่บ้านขาวไค้ง
3. เทศบาลทุ่งศรีชุมพล / อบต.ไพรขลา	4. อำเภอชุมพลบุรี / ตำบลศรีณรงค์

27. หน่วยงานในข้อใดจัดอยู่ในรูปแบบการบริหารราชการท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

1. เทศบาล สุขาภิบาล
2. กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา
3. เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล
4. องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด

28. ข้อใดกล่าวเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ถูกต้อง

1. ห้ามผู้ใดทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า
2. ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
3. ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง
4. การกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์บริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการจะตีตราประกาศไว้ในสถานที่นั้นอย่างชัดเจน

29. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประสบผลสำเร็จเป็นหน้าที่ของใคร

1. กรมป่าไม้	2. คนไทยทุกคน
3. เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า	4. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

30. การปฏิบัติในข้อใดต่อไปนี้มีผลสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

1. ชาวบ้านในชุมชนมีการเผาขยะที่ก่อสารมลพิษ
2. โรงงานอุตสาหกรรมมีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำ
3. ผู้ใช้รถยนต์ละเลยการตรวจสภาพเครื่องยนต์ ทำให้รถยนต์ปล่อยควันดำจำนวนมาก
4. เด็กนักเรียนกลุ่มหนึ่งมีพฤติกรรมชอบทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง และชอบทำลายต้นไม้

สาธารณะ

พจน ปรณ จิตโต ชีเว

เฉลยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

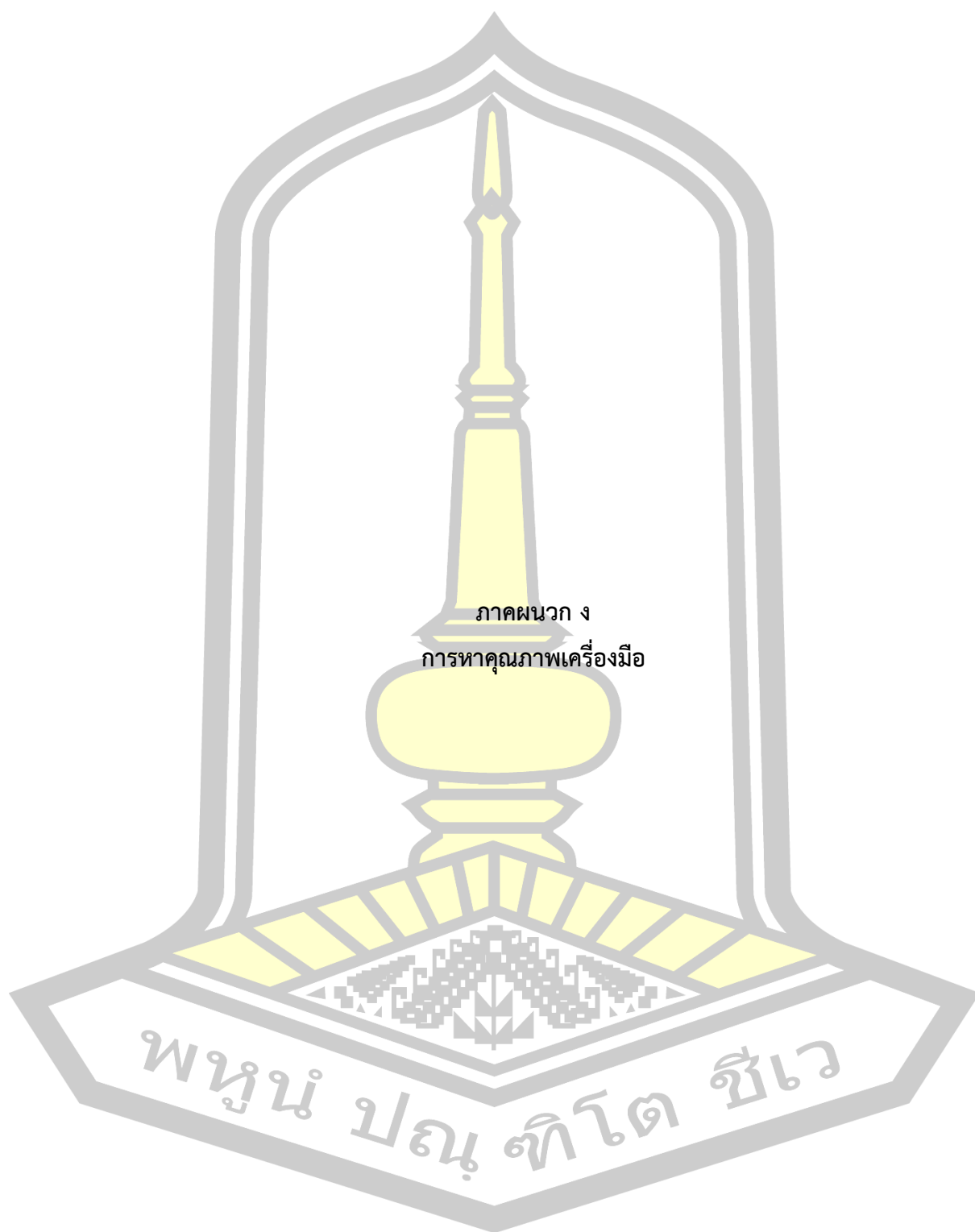
รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อ	เฉลย	ข้อ	เฉลย
1.	4	16.	3
2.	3	17.	4
3.	2	18.	4
4.	3	19.	3
5.	3	20.	2
6.	4	21.	3
7.	2	22.	4
8.	3	23.	4
9.	1	24.	3
10.	1	25.	1
11.	4	26.	1
12.	2	27.	2
13.	2	28.	4
14.	4	29.	2
15.	1	30.	2

พูน ปณ จิโต ชีเว

ตาราง 14 สรุปผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษา
พื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง
5 ท่าน

รายการ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้										คะแนน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
1. สาระสำคัญ											
1.1 ใจความถูกต้อง	4.6	4.4	4.6	4.4	4.6	4.2	4.4	4.6	4.4	4.2	44.4
1.2 สอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	48.0
1.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	4.8	4.8	4.4	4.4	4.4	4.2	4.2	4.6	4.2	4.6	44.6
1.4 เวลาเรียนเหมาะสมกับเนื้อหา	4.6	4.6	4.4	4.6	4.4	4.6	4.2	4.6	4.4	4.2	44.6
1.5 มีความชัดเจน ไม่สับสนและน่าสนใจ	4.6	4.6	4.2	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.0	4.4	44.8
2. จุดประสงค์การเรียนรู้											
2.1 ประเมินผลได้ตามสภาพจริง	4.4	4.4	4.2	4.4	4.4	4	4.2	4.2	4.2	4.4	42.8
2.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.8	4.8	4.4	4.6	4.6	4	4	4.4	4.4	4.6	44.6
2.3 สามารถบรรลุพฤติกรรมที่คาดหวังได้	4.6	4.8	4.6	4.2	4.6	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	43.8
2.4 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.8	4.8	4.4	4.8	4.4	4.2	4.6	4.8	4.4	4.2	45.4
2.5 ครอบคลุมด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	48
3. สาระการเรียนรู้											
3.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	48
3.2 ครูเป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	48
3.3 มีความชัดเจน กระตุ้นผู้เรียน น่าสนใจ	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4	4.6	4.6	4.6	4.6	45.4
3.4 เวลาเรียนเหมาะสมกับเนื้อหา	4.6	4.6	4.6	4.6	4.4	4.2	4.6	4.6	4.4	4.2	44.8
3.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.8	4.8	4.8	4.8	4.6	4.4	4.8	4.8	4.8	4.6	47.2

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้										คะแนน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
4. กิจกรรมการเรียนรู้											
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	4.6	4.6	4.4	4.4	4.4	4.4	4.4	4.6	4.4	4.4	44.6
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.6	4.8	4.8	4.8	4.8	47.8
4.3 สอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.6	47.8
4.4 เหมาะสมกับเวลาที่สอน	4.4	4.6	4.4	4.4	4.4	4.2	4.4	4.6	4.4	4.4	44.2
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	4.8	4.8	4.4	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	46.2
5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้											
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.4	4.8	4.8	4.8	4.8	47.6
5.2 ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.2	4.8	4.8	4.8	4.8	47.4
5.3 ช่วยประหยัดเวลาในการจัดกิจกรรม	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	47
5.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4.6	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	47.8
5.5 กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	4.6	4.6	4.6	4.6	4.2	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	45.6
6. การวัดและประเมินผล											
6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.8	4.8	4.8	4.8	4.6	4.4	4.6	4.6	4.6	4.6	46.6
6.2 สอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.6	4.8	4.8	4.8	4.8	47.8
6.3 ใช้เครื่องมือวัดได้เหมาะสม	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	42
6.4 มีเกณฑ์การวัดชัดเจน	4.2	4.2	4.4	4.2	4.4	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	42.4
6.5 มีการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.2	4.2	4.4	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	42.2
รวมทุกแผนการจัดการเรียนรู้	140.6	142	140.6	142.2	142.4	139	143.2	146	144.8	145.8	1371.4
ค่าเฉลี่ย	4.65	4.67	4.59	4.61	4.58	4.42	4.54	4.61	4.53	4.53	4.57
สรุปผล	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดี	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก

ตาราง 16 สรุปผลประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อ ที่	คะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
3	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
4	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
6	-1	1	1	1	1	3	0.6	สอดคล้อง
7	0	1	0	1	1	3	0.6	สอดคล้อง
8	0	1	0	1	1	3	0.6	สอดคล้อง
9	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
10	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
11	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
14	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
16	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
17	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
18	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
19	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
20	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
21	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
22	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
23	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
24	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
25	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ ที่	คะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
26	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
27	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
28	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
29	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
30	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
31	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
32	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
33	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
34	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
35	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
36	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
37	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
38	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
39	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
40	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
41	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
42	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
43	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
44	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
45	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
46	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
47	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
48	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
49	1	1	1	1	1	5	1	สอดคล้อง
50	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง

ตาราง 17 ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถ
ในการคิดแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อที่	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผล	สรุป
1	1.1	0.39	ใช้ได้	คัดออก
	1.2	0.61	ใช้ได้	
	1.3	0.67	ใช้ได้	
	1.4	0.56	ใช้ได้	
2	2.1	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
	2.2	0.44	ใช้ได้	
	2.3	0.39	ใช้ได้	
	2.4	0.44	ใช้ได้	
3	3.1	0.44	ใช้ได้	เลือกไว้
	3.2	0.67	ใช้ได้	
	3.3	0.22	ใช้ได้	
	3.4	0.61	ใช้ได้	
4	4.1	0.44	ใช้ได้	คัดออก
	4.2	0.33	ใช้ได้	
	4.3	0.50	ใช้ได้	
	4.4	0.22	ใช้ได้	
5	5.1	0.44	ใช้ได้	เลือกไว้
	5.2	0.50	ใช้ได้	
	5.3	0.56	ใช้ได้	
	5.4	0.39	ใช้ได้	
6	6.1	0.56	ใช้ได้	คัดออก
	6.2	0.67	ใช้ได้	
	6.3	0.33	ใช้ได้	
	6.4	0.44	ใช้ได้	

ตาราง 17 (ต่อ)

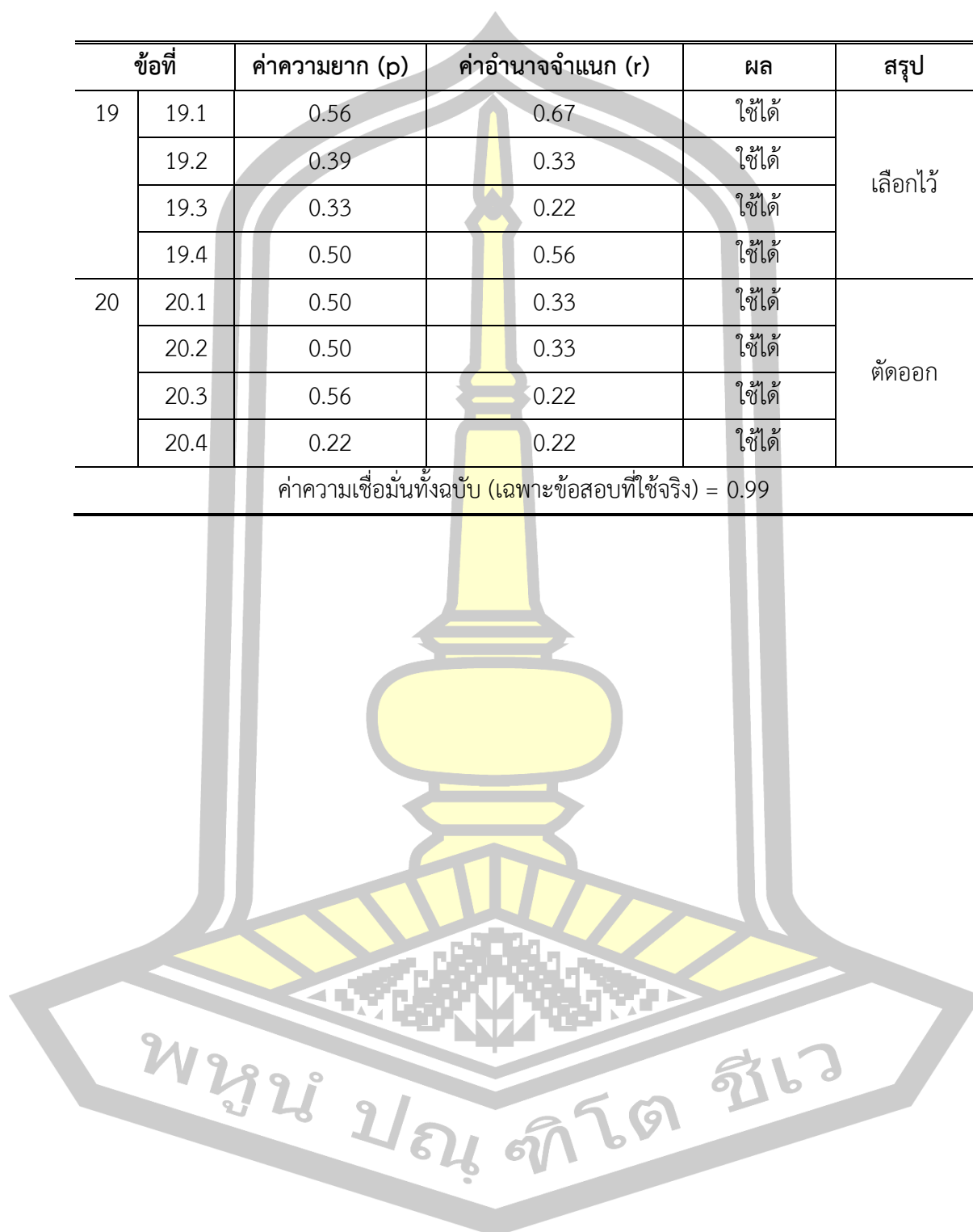
ข้อที่		ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผล	สรุป
7	7.1	0.89	0.22	ปรับปรุง	คัดออก
	7.2	0.39	0.56	ใช้ได้	
	7.3	0.56	0.22	ใช้ได้	
	7.4	0.61	0.56	ใช้ได้	
8	8.1	0.44	0.22	ใช้ได้	เลือกไว้
	8.2	0.44	0.22	ใช้ได้	
	8.3	0.22	0.44	ใช้ได้	
	8.4	0.44	0.44	ใช้ได้	
9	9.1	0.33	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
	9.2	0.56	0.22	ใช้ได้	
	9.3	0.72	0.33	ใช้ได้	
	9.4	0.33	0.22	ใช้ได้	
10	10.1	0.28	0.56	ใช้ได้	ตัดออก
	10.2	0.22	0.44	ใช้ได้	
	10.3	0.33	0.44	ใช้ได้	
	10.4	0.44	0.44	ใช้ได้	
11	11.1	0.33	0.44	ใช้ได้	เลือกไว้
	11.2	0.61	0.33	ใช้ได้	
	11.3	0.39	0.33	ใช้ได้	
	11.4	0.67	0.22	ใช้ได้	
12	12.1	0.33	0.44	ใช้ได้	ตัดออก
	12.2	0.44	0.22	ใช้ได้	
	12.3	0.28	0.56	ใช้ได้	
	12.4	0.17	0.33	ปรับปรุง	

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผล	สรุป
13	13.1	0.33	ใช้ได้	เลือกไว้
	13.2	0.50	ใช้ได้	
	13.3	0.50	ใช้ได้	
	13.4	0.33	ใช้ได้	
14	14.1	0.44	ใช้ได้	ตัดออก
	14.2	0.39	ใช้ได้	
	14.3	0.44	ใช้ได้	
	14.4	0.44	ใช้ได้	
15	15.1	0.39	ใช้ได้	ตัดออก
	15.2	0.44	ใช้ได้	
	15.3	0.67	ใช้ได้	
	15.4	0.44	ใช้ได้	
16	16.1	0.56	ใช้ได้	เลือกไว้
	16.2	0.56	ใช้ได้	
	16.3	0.67	ใช้ได้	
	16.4	0.39	ใช้ได้	
17	17.1	0.56	ใช้ได้	ตัดออก
	17.2	0.72	ใช้ได้	
	17.3	0.56	ใช้ได้	
	17.4	0.67	ใช้ได้	
18	18.1	0.56	ใช้ได้	เลือกไว้
	18.2	0.61	ใช้ได้	
	18.3	0.61	ใช้ได้	
	18.4	0.78	ใช้ได้	

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่		ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผล	สรุป
19	19.1	0.56	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
	19.2	0.39	0.33	ใช้ได้	
	19.3	0.33	0.22	ใช้ได้	
	19.4	0.50	0.56	ใช้ได้	
20	20.1	0.50	0.33	ใช้ได้	ตัดออก
	20.2	0.50	0.33	ใช้ได้	
	20.3	0.56	0.22	ใช้ได้	
	20.4	0.22	0.22	ใช้ได้	
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (เฉพาะข้อสอบที่ใช้จริง) = 0.99					

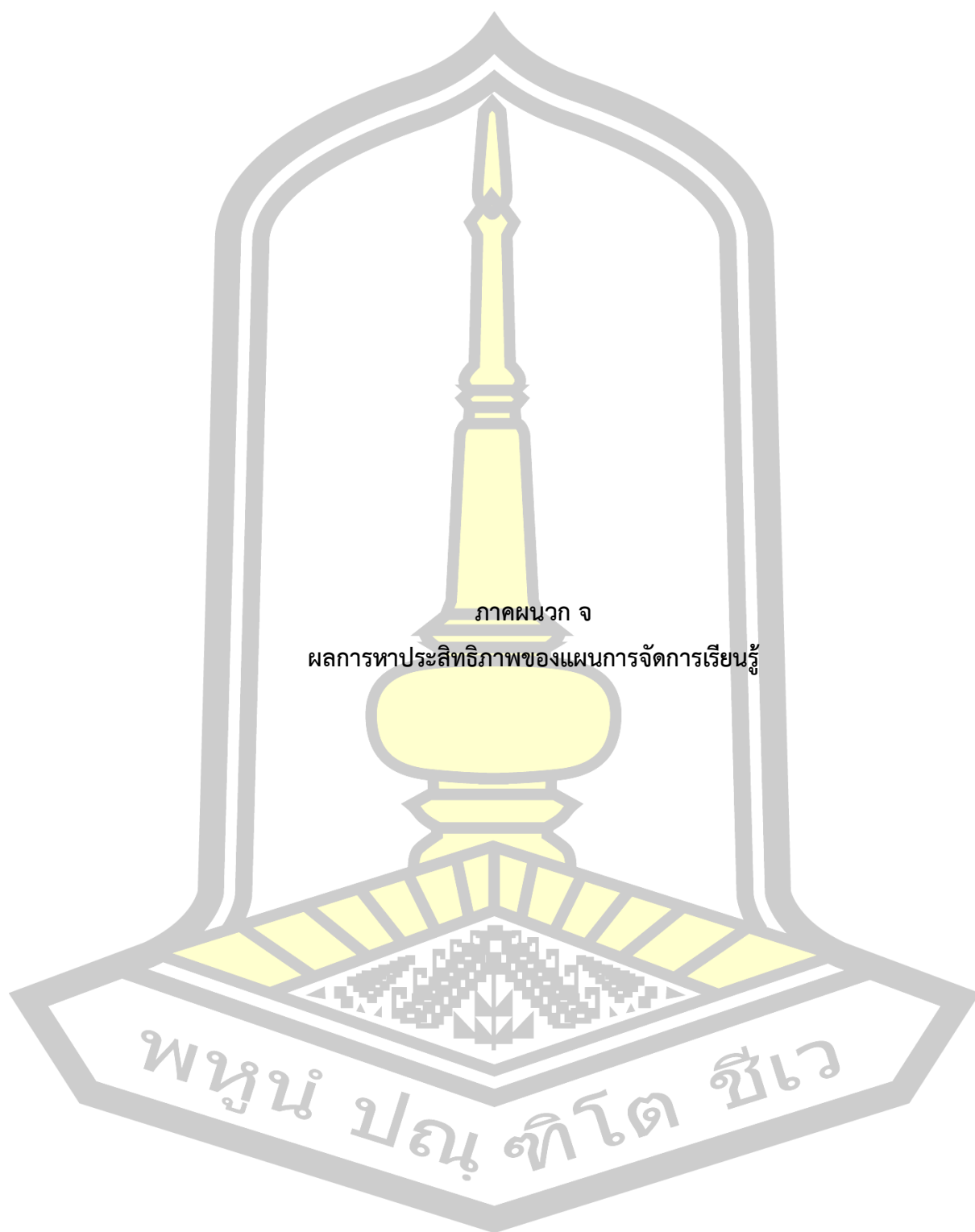

ตาราง 18 ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อที่	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผล	สรุป
1	0.74	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
2	0.71	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
3	0.66	1.00	ใช้ได้	เลือกไว้
4	0.74	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
5	0.74	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
6	0.69	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
7	0.74	0.67	ใช้ได้	ตัดออก
8	0.74	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
9	0.8	0.56	ใช้ได้	เลือกไว้
10	0.74	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
11	0.69	1	ใช้ได้	เลือกไว้
12	0.86	0.44	ใช้ได้	เลือกไว้
13	0.71	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
14	0.77	0.89	ใช้ได้	ตัดออก
15	0.74	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
16	0.77	0.89	ใช้ได้	ตัดออก
17	0.69	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
18	0.74	0.89	ใช้ได้	ตัดออก
19	0.74	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
20	0.71	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
21	0.69	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
22	0.66	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
23	0.71	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
24	0.74	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
25	0.8	0.56	ใช้ได้	เลือกไว้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผล	สรุป
26	0.74	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
27	0.74	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
28	0.69	1	ใช้ได้	เลือกไว้
29	0.71	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
30	0.8	0.56	ใช้ได้	ตัดออก
31	0.69	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
32	0.77	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
33	0.71	1	ใช้ได้	ตัดออก
34	0.77	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
35	0.71	1	ใช้ได้	ตัดออก
36	0.74	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
37	0.74	0.89	ใช้ได้	ตัดออก
38	0.71	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
39	0.77	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
40	0.74	0.78	ใช้ได้	เลือกไว้
41	0.74	0.89	ใช้ได้	ตัดออก
42	0.71	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
43	0.74	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
44	0.74	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
45	0.71	0.89	ใช้ได้	เลือกไว้
46	0.74	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
47	0.74	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
48	0.8	0.44	ใช้ได้	เลือกไว้
49	0.77	0.67	ใช้ได้	เลือกไว้
50	0.74	0.78	ใช้ได้	ตัดออก
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (เฉพาะข้อสอบที่ใช้จริง) = 0.98				

ตาราง 19 (ต่อ)

คน ร.ก.	ก่อน เรียน	คะแนนรวมทั้งหมด			คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ			คะแนน					
		พฤติกรรม	ใบงาน	ทดสอบย่อย	พฤติกรรม	ใบงาน	ทดสอบย่อย	ระหว่างเรียน(ประสิทธิภาพของ กระบวนการ E ₁)	หลังเรียน (แบบวัดความสามารถ ในการคิดแก้ปัญหา)	คิดเป็นร้อยละ 50	หลังเรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)	คิดเป็นร้อยละ 50	คะแนนรวมทั้งเรียน (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E ₂)
		200	120	50	40	30	30	100	120	50	30	50	100
19	27	172	89	43	34.4	22.25	25.8	82.45	120	50.00	26	43.33	93.33
20	28	170	94	44	34	23.5	26.4	83.9	97	40.42	24	40.00	80.42
21	13	169	98	44	33.8	24.5	26.4	84.7	96	40.00	25	41.67	81.67
22	12	172	98	45	34.4	24.5	27	85.9	99	41.25	24	40.00	81.25
23	12	172	94	46	34.4	23.5	27.6	85.5	98	40.83	24	40.00	80.83
24	18	167	97	43	33.4	24.25	25.8	83.45	97	40.42	25	41.67	82.08
25	18	170	92	47	34	23	28.2	85.2	101	42.08	24	40.00	82.08
26	25	173	90	42	34.6	22.5	25.2	82.3	106	44.17	25	41.67	85.83
27	25	173	99	44	34.6	24.75	26.4	85.75	101	42.08	24	40.00	82.08
28	17	167	92	47	33.4	23	28.2	84.6	103	42.92	24	40.00	82.92
29	20	174	88	43	34.8	22	25.8	82.6	105	43.75	25	41.67	85.42
30	19	168	86	45	33.6	21.5	27	82.1	103	42.92	25	41.67	84.58
31	18	173	101	45	34.6	25.25	27	86.85	102	42.50	26	43.33	85.83
32	14	173	88	44	34.6	22	26.4	83	100	41.67	25	41.67	83.33
33	20	173	93	46	34.6	23.25	27.6	85.45	100	41.67	24	40.00	81.67
Σx	638	5,642	3,112	1,475	1,128	778	885	2,791	3,435	1,431	823	1,372	2,803
$\bar{X}$	19.33	170.97	94.30	44.70	34.19	23.58	26.82	84.59	104.09	43.37	24.94	41.57	84.94
S.D.	5.29	2.96	4.25	1.33	0.59	1.06	0.80	1.27	7.95	3.31	0.86	1.44	3.81
ร้อยละ	64.44	85.48	78.59	89.39	85.48	78.59	89.39	84.59	86.74	86.74	83.13	83.13	84.94

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตาราง 20 การแจกแจงของข้อมูล

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	หลังเรียน	104.0909	33	7.95442	1.38469
	ก่อนเรียน	59.7273	33	2.69575	.46927

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	หลังเรียน & ก่อนเรียน	33	-.424	.014

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สมมติฐานเพื่อการทดสอบ

H_0 : ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียน และหลังเรียน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่างกัน

Paired Samples Test

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	หลังเรียน - ก่อนเรียน	44.36364	9.42012	1.63983	41.02341	47.70387	27.054	32	.000

ผลการทดสอบ พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่างกัน แสดงว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตาราง 21 การแจกแจงของข้อมูล

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	หลังเรียน	24.94	33	.864	.150
	ก่อนเรียน	19.33	33	5.290	.921

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	หลังเรียน & ก่อนเรียน	33	.099	.583

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่องกฎหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สมมติฐานเพื่อการทดสอบ

H_0 : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่องกฎหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ไม่แตกต่างกัน

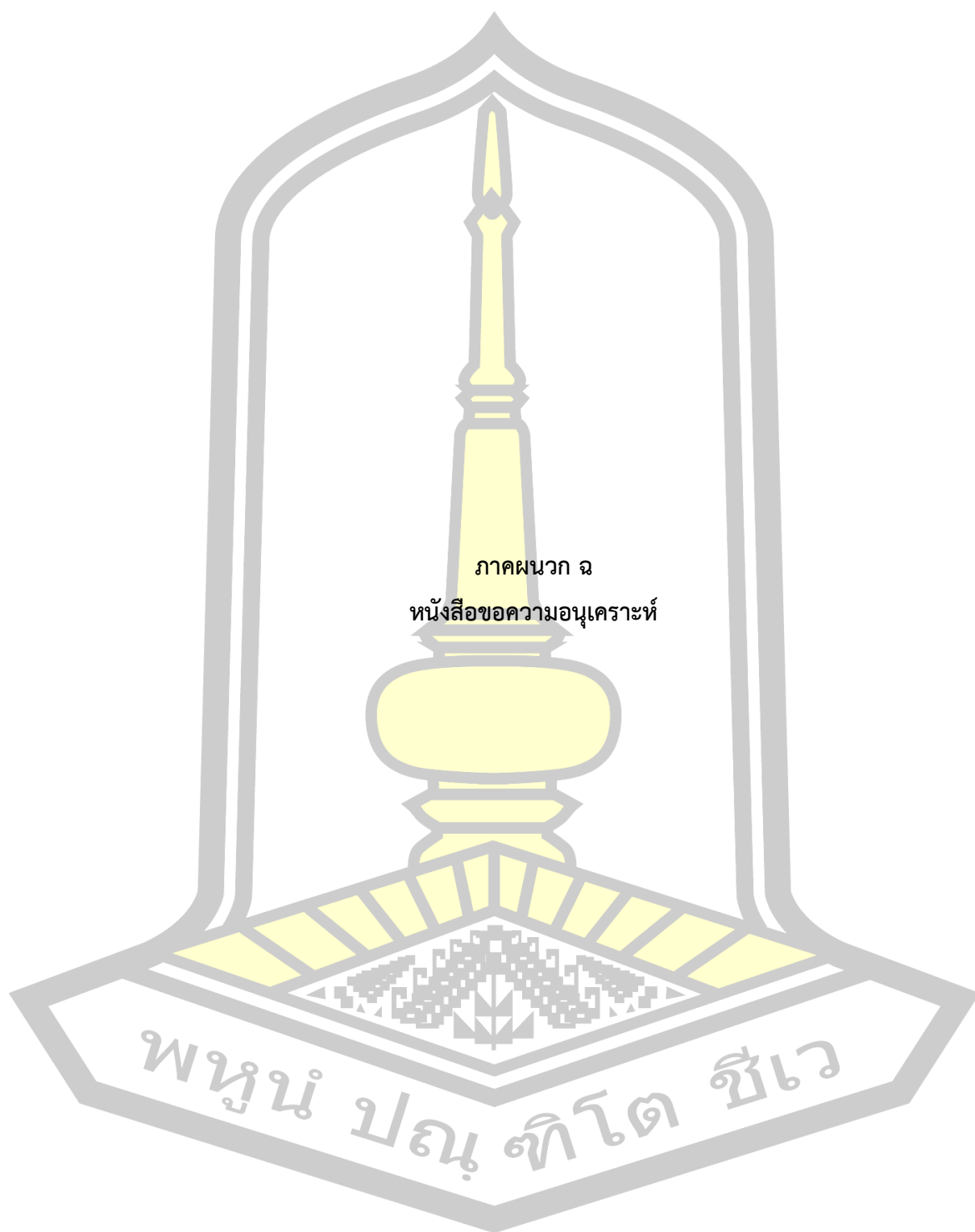
H_1 : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่องกฎหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่างกัน

Paired Samples Test

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
				Std. Error	95% Confidence Interval of the Difference				
					Mean	Std. Deviation			
Pair 1	หลังเรียน - ก่อนเรียน	5.606	5.326	.927	3.717	7.495	6.046	32	.000

ผลการทดสอบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมาย ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่างกัน แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน เรื่อง กฎหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พูน ปณ จิต ชีวะ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 6216

ที่ อว 0605.5(2)/ว5643

วันที่ 25 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์

ด้วย นายณนทนต์ วิสารัตน์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อมรพรรณ ยุระยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ อว 0605.5(2)/ว5643

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางสาวณภัทร เนื่องมี

ด้วย นายณนทนต์ วิสารัตน์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยะยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0957260691

ที่ อว 0605.5(2) / ว4999

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

24 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายกิตติพิชญ์ วรโชติสุพัฒภากิน

ด้วย นายณนทนต์ วิสารต์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยุระยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อניתดจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0957260691

ที่ อว 0605.5(2)/ว5643

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางวรรณัน ทุมทอง

ด้วย นายพนนทนต์ วิสารต์นั นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยุระยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0957260691

ที่ อว 0605.5(2)/ว5643

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายสุกฤษฎา ภูแก้ว

ด้วย นายณนทนต์ วิสารต์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยะยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0957260691

ที่ อว 0605.5(2)/430

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

31 มกราคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์

ด้วย นายนันทน์ วิสารัตน์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยุระยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นายนันทน์ วิสารัตน์ ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0957260691

ที่ อว 0605.5(2)/431

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

31 มกราคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์

ด้วย นายณนทนนท์ วิสารัตน์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยุระยาตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายณนทนนท์ วิสารัตน์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0957260691

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายพนนทนต์ วิสารัตน์
วันเกิด	วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2538
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 1 ถนนศรีรัตน ตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ข้าราชการครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32190
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2556 ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2561 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2567 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พนนทนต์ วิสารัตน์ ชีวะ